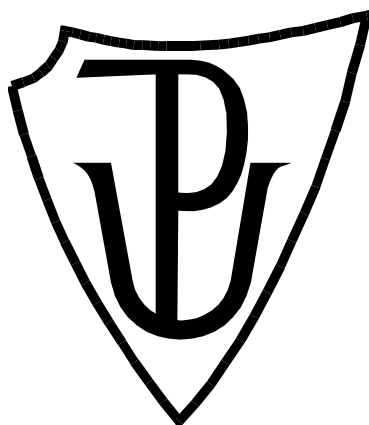

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jaromír EGYED

Vývoj vodohospodářských staveb na řece Oskavě

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Renata PAVELKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2019

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Jaromír Egyed (R150824)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Vývoj vodohospodářských staveb na řece Oskavě

Title of thesis: Development of water management structures on the Oskava River

Vedoucí práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.

Rozsah práce: 68 stran textu, 53 stran příloh, 3 volné přílohy, CD

Abstrakt: Cílem práce je na základě Seznamu a map vodních děl Republiky Československé, Ministerstva veřejných věcí z roku 1933 zmapovat vývoj vodohospodářských staveb, např. pil, hamrů, mlýnu či valch na řece Oskavě. Stěžejní částí práce bude zdokumentovat jejich vývoj do současnosti. Výsledkem tak bude sestava mapy a tabulky, mapující vývoj staveb na toku ve zvoleném období, jejich dokumentace a fotodokumentace. Práce bude předložena v tištěné i elektronické verzi a bude obsahovat anglické resumé.

Klíčová slova: mlýn, Oskava, vodní náhon, Uničov, Seznam a mapa vodních děl republiky Československé, MVE

Abstract: The aim of this thesis is to map a development of water management structures (such as mills,) on river Oskava, based on The list and maps of water structures of Czechoslovak republic, Ministry of Public Affairs, 1993. The key part of the thesis is a documentation of the development of the water management structures from past till present. The result is a map and a chart, mapping the development of the structures in chosen time, their documentation and photodocumentation. The thesis is to be submitted in printed and electronic version, and will contain an english summary.

Keywords: Mill, Oskava, water canal, Uničov, List and map of water works of the Czechoslovak Republic, Small water plant (MVE)

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením RNDr. Renaty Pavelkové, Ph.D. a uvedl jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Mé poděkování pak patří hlavně RNDr. Renatě Pavelkové, Ph.D. za všechny odborné rady, které mě nasměrovaly při této práci daným směrem. Dále bych chtěl poděkovat rodině, která mě podporovala po dobu celého studia. Poděkovat bych také chtěl pracovníkům Archívů v Šumperku a Olomouci jakožto pobočkám Státního okresního archívu a Zemského archívu Opava, za jejich ochotu a spolupráci s vyhledáním archiválii vhodných pro můj výzkum. Nemalé díky pak v neposlední řadě patří i lidem, majitelům staveb, kteří se nezdráhali bavit o jejich majetku, jeho historii, a dokonce se nebáli jej i ukázat a zpřístupnit pro fotodokumentaci.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jaromír EGYED**

Osobní číslo: **R150824**

Studijní program: **B1301 Geografie**

Studijní obor: **Regionální geografie**

Název tématu: **Vývoj vodohospodářských staveb na řece Oskavě**

Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je na základě Seznamu a map vodních děl Republiky Československé, Ministerstva veřejných věcí z roku 1933 zmapovat vývoj vodohospodářských staveb, např. pil, hamrů, mlýnu či valch na řece Oskavě. Stěžejní částí práce bude zdokumentovat jejich vývoj do současnosti. Výsledkem tak bude sestava několika map, mapující vývoj staveb na toku v několika obdobích, jejich dokumentace, historie a fotodokumentace. Práce bude přeložena v tištěné i elektronické verzi a bude obsahovat anglické resumé.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ANTONÍN, I. 1989. Vodní náhony. Opomíjené antropogenní tvary reliéfu. Sborník Československé geografické společnosti. 94(2): 89-102.

Ivan, A. (1988): Některé problémy antropogenní transformace říčních údolí a údolních niv. Sborník prací Geografického ústavu, 18, Brno: Geografický ústav ČSAV, s. 5159

Historické mapové podklady: I., II., III. vojenské mapování, mapy stabilního katastru.

Kolektiv autorů. Voda v České republice. Příprava vydání Jan Němec, Josef Hladný. Praha: Consult, 2006. 256 s. ISBN 80-903482-1-1. Kapitola Povodí Moravy, s. p., s. 192209.

Lipský, Z.: Sledování změn v kulturní krajině. Česká zemědělská univerzita, Praha, 2000, 71 s.

Ministerstvo veřejných prací: Seznam a mapa vodních děl republiky Československé. Okresní finanční ředitelství Olomouc, Státní nakladatelství Praha, 1933, sešit č. 16

Úplný výpis z obchodního rejstříku Povodí Moravy, s.p., A 13565 vedená u Krajského soudu v Brně [online]. justice.cz, rev. 2015-06-22, [cit. 2015-06-22].

Vlček, V. (ed) et al.: Zeměpisný lexikon ČSR? Vodní toky a nádrže. Praha: Academia, 1984. 316 s.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Renata Pavelková, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 30. ledna 2017

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. ledna 2017

Seznam použitých zkratk

MVE – malá vodní elektrárny

SaMVDRČ – Seznam a Mapa vodních děl Republiky Československé

ks – koňská síla

PP – Přírodní park

Č.p.– číslo popisné

ZAvO-SOaŠ – Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk

ONV – Okresní národní výbor (pozn.: starý název okresního úřadu)

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

SK – Stabilní katastr

ČRS – Český rybářský svaz

MNV – Městský národní výbor

OPS/OSP – Okresní politická správa/Okresní správa politická

OÚ – Okresní úřad

SPMČR – Svaz průmyslových mlýnu ČR

Přil. – Příloha

CHKO – Chráněná krajinná oblast

PP – Přírodní park

Obsah

1 Úvod	10
2 Rešerše Literatury	11
3 Cíle práce a Metodika	15
3.1 Cíle práce.....	15
3.2 Metodika	15
4 Charakteristika území	18
4.1 Fyzicko-geografická charakteristika	18
4.2 Hydrologická charakteristika.....	19
5 Zmapování mlýnů od 30. let 20. století	22
5.1 Oskava č.p. 53/52.....	22
5.2 Oskava č.p. 47	24
5.3 Oskava č.p. 3 a 7.....	26
5.4 Oskava č.p. 8	28
5.5 Oskava č.p. 12	28
5.6 Oskava č.p. 35/36.....	30
5.7 Oskava č.p. 26	32
5.8 Nemrlov č.p. 18 a 26	34
5.9 Nemrlov č.p. 22	37
5.10 Mostkov č.p. 55.....	39
5.11 Dolní Libina č.p. 1	40
5.12 Dolní Libina č.p. 10	42
5.13 Nová Hradečná (Hradec) č.p. 30	44
5.14 Šumvald č.p. 1	46
5.15 Šumvald č.p. 152	48
5.16 Nová Dědina 22.....	50
5.17 Nová Dědina 21.....	50
5.18 Uničov č.p. 13.....	54
5.19 Uničov č.p. 7.....	55
5.20 Uničov č.p. 2.....	55
5.21 Pňovice č.p. 30	57
5.22 Štěpánov – Liboš č.p. 39 (139)	59
6 Aktuální situace objektů na řece Oskavě	63
7 Závěr.....	66
8 Summary	68
Kompletní seznam citací	69

Seznam příloh:	74
Přílohy	78

1 Úvod

Problematika mlýnů a dalších vodohospodářských staveb využívající vodní pohon je obzvláště v naší zemi značně rozsáhlá. Důvody pro to můžeme hledat v jejich množstvích, technologických změnách či dokonce politickém vývoji. Brát však zřetel na technologie a změny v systému hospodářství je v tomto případě asi to nejpodstatnější. Když vezmeme v potaz existenci skoro 9000 objektů s vodním pohonem v době meziválečné, tak je dnešní počet těchto objektů až úsměvný. V případě výzkumů tak není překvapením, že na mnohých lokalitách se nacházely i desítky objektů. V případě řeky Oskavy je tento počet doložitelný 26. To se na první pohled nezdá jako příliš, ale je nutné vzít ohled na to, že většina, tedy Oskavských, Nemrlovských a Libinských mlýnů je na horních částech toku. V Oskavě se ve 30. letech minulého století mělo nacházet celkem 10 objektů s vlastním vodním pohonem. Když tedy připočteme 3 prokazatelné objekty v Nemrlově a jeden hned vedle v Mostkově, dostaneme se na číslo 14. Vzhledem k délce toku obce a lokalizaci se jedná přibližně o 7 km říčního toku Oskavy a jeho náhonů., lze říci, že se zde nacházelo velké množství mlýnů. Tento počet se bohužel nedá přesně určit, protože z některých i místních pojmenování můžeme soudit, že se zde nacházely ještě další.

Vzhledem k okolnostem a množství literatury která se v určitých směrech věnuje některým lokalitám je pak toto téma obrovského rozsahu. Ucelenější výzkum tak sestavit jednotlivce nejspíše nedokáže. Je však jasné, že díky práci jednotlivců se toto téma daří rozvíjet. Důkazem toho je právě velký počet naučných a literárních zdrojů, které se ve většině případu zabývají jedním či pár objekty, nebo dokonce v některých případech řekou či vybraným územím. Jedinou větší výjimkou v tomto směru je SaMVDRČ, nebo www.vodnimlyny.cz které mapují na základě onoho seznamu jejich aktuální podobu či stav. Dalo by se tak říci, že na základě kolektivního úsilí se tak daří toto téma nadále rozvíjet a zpracovávat. Práce doktorky Galusové či Berky, jak bude později zmíněno, jsou toho důkazem.

V tomto případě tak není jinak. Historie těchto objektů na Uničovsku a na řece Oskavě obecně má poněkud své trhliny a o objekty jako takové se příliš lidí nezajímá, přesto, že některé z nich jsou historickými či technickými skvosty.

2 Rešerše Literatury

Tím úplně prvním a nejdůležitějším zdrojem pro výzkumné potřeby je Seznam a mapa vodních děl Republiky Československé, dále jen SaMVDRČ, z roku 1933 laskavě poskytnuté mou vedoucí RNDr. Renatou Pavelkovou Ph.D. V tomto případě se jedná o sešit č. 16, který je dostupný v elektronicky sepsané podobě na <http://mve.energetika.cz/uvod/vod-dila.html> nebo pak ve Vědecké knihovně v Olomouci pod signaturou II 632.169.¹ Tento seznam obsahuje adresní místa objektů klasifikovaných jako mlýny, pily či hamry, případně objekty jinak využívající vodního pohonu nad 2 ks, viz předmluva již zmíněného SaMVDRČ. Jak však Galusová Lucie, Mgr. Ph.D. ve svém článku zmiňuje z 30.4.2014, tento seznam není přesný a sama říká: „*Nedostatky byly způsobeny získáváním dat dotazníkovou formou. ... Údaje z formulářů již nebyly úředníky z Ministerstva veřejných prací kontrolovány, ale pouze opsány do databáze, kterou dnes představuje SaMVDRČ.*“² Proto tak SaMVDRČ posloužil primárně jako lokalizační pomůcka při hledání a lokalizování objektů v seznamu. Poslouží také pouze pro zmínění výkonu, pohonu výroby či původních majitelů, ne však v případě těch současných.

Vývoj mlynářství pak na základě expozice na zámku Kačina u Kutné Hory sleduje stejnojmenná publikace Vývoj mlynářství.³ Zda se expozice na zámku stále ještě vyskytuje není zatím známo, ale s velkou pravděpodobností nikoliv. Publikace pak prochází celou historií mletí nejen obilnin, ale i dalších materiálů od dob před našim letopočtem až po současnost v českých zemích. V tomto případě nám však jde o období po založení první republiky. Stanislav Filip, autor kapitoly Mlynářství v Československu už v prvních odstavcích hodnotí spotřebu i semelek, který se pohyboval něco málo přes 1 912 tis. tun žita a pšenice ve 214 průmyslových mlýnech v roce 1970.⁴ Když se však nad těmito údaji pozastavíme, je jasně patrné, že oproti 8 491 mlýnům, mezi kterými jsou však počítány i mlýny rudné, sklářské atp. z let 1935-36 je 214 zanedbatelné množství. Jak sám popisuje: „*Po druhé světové válce, v roce 1945-46, se očekávalo řešení ve znárodnění mlýnů... Bylo to tím, že bylo znárodněno pouze malé procento mlýnů a v platnosti zůstaly nadále kontingenční systémy a „numerus clausus“... V roce 1945 byly znárodněny mlýny s kapacitou 60 tun za 24 hodin a výše. Celkem bylo znárodněno 28 mlýnů, z toho 5 na Slovensku.*“⁵ Numerus clausus je latinsky „uzavřený počet“, který se používá primárně ve školství.⁶ Ve spojitosti s mlynářstvím se jednalo pak s velkou pravděpodobností o omezení semelku na jednotlivý mlýn či případně válec. Od přelomu 50. a 60. let se pak začíná používat údaj o zatížení 1 cm délky válců v kg/24 hod. Vývoj

mlýnské sítě, a to hlavně té průmyslové pak byl značně ovlivněn centrálním hospodářstvím a tehdejší politikou, která se neblahým způsobem podepsala hlavně na těch menších mlýnech, které se nemohly rozvíjet, a tak začaly být nerentabilní. Jak sám Filip poukazuje, k velkým změnám začalo docházet po roce 1948, kdy došlo na další znárodnění podle jiných kritérií, rozvoj sociálního zázemí, technologické změny a jejich rozvoj a inovátorství. Plánované hospodářství se tak soustředilo hlavně na mlýny dobře technologicky vybavené a ideálně lokalizované. To tak vedlo k postupnému rušení nevyhovujících a zastaralých mlýnů. Došlo tak na postupné seškrtání počtu mlýnů u nás až na 44 obilných v roce 2012.⁷ Charakterizovat tak mlynářství u nás není tedy až tak složité, díky Svazu mlynářů České Republiky, který vydává odborné publikace, a to hlavně Mlynářskou ročenku dostupnou taktéž na jejich stránkách.⁸ Toto téma však odbočuje od zvolené problematiky. Je tak irelevantní řešit čistě průmyslovou mlýnskou výrobu u nás přesto, že se na tom dá do určité míry demonstrovat i plánované hospodářství a centralizace mlýnské výroby často přímo napojené na pekárny. „*Mlýnský průmysl ČR je totiž charakteristický vertikální integrací s pekárny, což není v EU obvyklé.*“⁹

Na první pohled se tak může zdát, že na malé mlýny, a to i ty hutní, sklářské či pilní, se v průběhu posledního století pozapomnělo ať už z důvodu nedostačující kapacity či vývoje trhu a technologií. Zdání však klame. Důkazem zájmu o tyto, často velmi rozmanité a majestátní historické objekty je nespočet publikací, které v určených lokalitách nejen mapují, ale i popisují vývoj mlýnů. Důvody jsou spíše zájmové, a i přes značný rozsah výzkumné práce se nedají považovat za přímo odbornou literaturu, ale spíše historickou literaturu. Ta se snaží poukázat na objekty, které často hrály v obcích ústřední role nejen jako objekty pro zásobování obyvatel, ale taky jako objekty spojené se sociálním děním v obci.

První takovou publikací je Pracovitá voda od Richarda Sobotky.¹⁰ Ten se v knize věnuje jak vodním náhonům, tak mlýnům připadajícím k danému náhonu v oblasti Rožnovské brázdy a Rožnova pod Radhoštěm. Jak p. Sobotka v knize popisuje už v případě tzv. Horního mlýna v Rožnově celou historii náhonu, ale i mlýna, naráží na jednu podstatnou věc ve vodních knihách. Tato položka se týká údržby vodních náhonů a struh. Pan Kramoliš v knize Rožnovský okres píše: „*Udržování vodních objektů patřících k mlýnu a pile č. 154 a 155 náleží majiteli mlýna a pily také. Udržování břehu a čištění od bělárně č. 491 až pod mlýn a pilu č. 154 a 155 k můstku naproti lékárně*

č. 195. ¹¹ Tento drobný odstavec tak jasně poukazuje i na námi zkoumané archivní dokumenty, ve kterých obdobným způsobem je zaznamenáno, kdo z mlynářů se musí starat o náhony či případně o jezy vybudované na řekách, které napájely náhony. Taktéž starousedlíci, které p. Sobotka cituje, vzpomínají, co i obyčejný náhon pro některé znamenal. Ať už šlo o zábavu, užitek či zdroj, všichni vzpomínají v pozitivním slova smyslu do doby, než náhon zanikl. Často však neblahým způsobem ovlivnil dění v dané lokalitě po svém zániku. Příkladem, jak může mlýn s dlouholetou tradicí rychle zaniknout, tak může být Horní mlýn v Zubří. Pan Sobotka poukazuje, že mlýn se zde nacházel už před 17. stoletím, a i přes rodinou katastrofu mlynáře a jeho rodiny v roce 1722 vydržel pracovat nepřetržitě do začátku 20. století. Posléze se projevila rychlá industrializace první republiky a válečné období, po kterém v lokalitě Horního mlýna vznikla gumárna Zubří.¹²

Další publikací je Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky.¹³ Tato kniha se na první pohled jeví jako většina ostatních, tedy v historickém kontextu orientovaná jako například již dříve zmíněné Vodní mlýny při toku řeky Rusavy, či knihy Jaroslava Egerta¹⁴ nebo Zdeňka Procházky.¹⁵ Avšak přesto je kniha díky pomoci již dříve zmíněné doktorky Galusové orientována více archeologicky než ostatní. On sám píše, že „*V České Republice, a zvláště na Moravě doposud chybí pohled na konstrukci budov z archeologického hlediska i ucelenější pohled na mlynářské prostředí středověku.*“¹⁶ S tímto tvrzením, se dle námi získaných zkušeností nedá nic míň než souhlasit, hlavně v případě zmíněné Moravy, a to hlavně té severní. Berka také poukazuje ve srovnání na některé výzkumy v Belgii či Německu, které lze datovat ještě do dávnějších dob, než jak to v diplomové práci poukázal výzkum doktorky Galusové. „*S literaturou zabývající se mlynářstvím na našem území je to složité, protože ve většině případů se jedná spíše o všeobecné informace, než o informace směřující ke konkrétním místům. Pokud se již nějakých informací dočkáme, pak se jedná převážně o historickou oblast.*“¹⁷ Můžeme tak s jistotou říct, že i tato práce nabývá spíše historického charakteru než archeologického nebo vodohospodářského, i přesto, že téma vodohospodářské ve vývoji mlýnů hraje významnou roli. Za zmínku pak připadají práce na Katedře archeologie v Plzni od doktorky Galusové a Berky, které se věnují též spíše archeologické a historické podstatě věci. Poukazují pak i na bakalářskou práci M. Maříkové z roku 2005, která se zabývala rozbohem historických dokumentů.¹⁸

Obecně tak literaturu lze hodnotit jako historicko-archeologickou, která může posloužit nejen k rozvinutí tohoto tématu, ale i k jejímu dalšímu vývoji. Jak Berka sám ve své publikaci říká: „...že středověká a novověká archeologie jsou velmi mladé obory, které se vyvíjejí pár desetiletí.“¹⁹ Další zdroje, které pak hrají významnou roli jsou historické podklady a dokumenty jako jsou kroniky či archiválie. Obce a města často měli vlastní archívy. Je tak dost pravděpodobné, že mnohé písemnosti ohledně tohoto tématu se mohou nacházet ukryté v obecních archivech. Množství knih, článků a dokumentů o historii mlynářství může též dosahovat až stovek a provést takovou hloubkovou analýzu celého tématu by mohlo zabrat roky, což není v silách jednotlivce.

V námi zvoleném případě tento, v jistých ohledech historický výzkum, je v širším hledisku zaměřen na jeden určitý tok. V tomto případě řeku Oskavu. Obce, kterými tato řeka protéká jsou Oskava a její části Bedřichov a Nemrlov, Libina, respektive Dolní Libina, Šumvald, okrajově pak Nová Hradečná, respektive původní Hradec, Uničov a část Nová Dědina, Dětrichov, Pňovice, Štěpánovem a jeho místní část Liboš. Z toho vyplývá, že zkoumanými částmi archívů budou hlavně ty, které mají spojitost s obcemi vyjmenovanými výše. Množství archivních dokumentů pak dosahuje řádu desítek až stovek svazků, které z velké části jsou uloženy v Šumperské pobočce Zemského archívu v Opavě a přidruženému Okresnímu archívu. Tu druhou část pak doplňují archiválie Okresního archívu v Olomouci spolu s pobočkou Zemského archívu Opava v Olomouci. Naneštěstí je možné, vzhledem k množství zkoumaného materiálu, že v průběhu archivního zkoumání mohly být přehlédnuty některé střípky týkající se hlavně obcí v Olomouckém okrese. Dané archiválie a dokumenty, které se podařilo vyhledat budou pak vždy zmíněny u jednotlivých objektů ke kterým se vztahují, aby byly dostatečně relevantní. Co se týká dokumentů obecních, často existují pouze publikace o historii obce, kde jsou jen drobné kapitoly s případným mlýnem a většinou neobsahují nic, co se nenachází v archívu. Z velké části tak archívy poskytují tu hlavní historickou část této práce spolu se SaMVDRČ vzhledem ke zvolenému období od 30. let.

3 Cíle práce a Metodika

3.1 Cíle práce

Ve zkratce jsou cíle této práce osudy vodních mlýnů na řece Oskavě. Jak těch moučných, tak i pilných. I takto jednoduše lze zhodnotit cíl této práce. Na základě literatury, která bude během práce zmíněna, bude z historického hlediska posouzen vývoj mlýnů na řece Oskavě od jejího pramene po soutok s Moravou kousek od Olomouce od konce 30. let do současnosti.

Jejich stav pak bude zhodnocen a posouzen. Zaznamenané výsledky budou umístěny do několika výstupů, v jakém stavu se nachází. Tím prvním a nejobecnějším výstupem bude mapa se zaznamenanými lokalitami výskytu mlýna, náhonů s nimi spojenými a jejich stav k začátku roku 2019. Zda v nějakém režimu pracují, nepracují, či vůbec stojí. Druhým výstupem pak bude zpracovaná tabulka se souhrnnými informacemi o jejich stavu, vybavení, provozu v daném objektu či přístupnosti. Celý tento výstup bude doplněn v rámci možnosti o fotodokumentaci zpřístupněných objektů a bude k dispozici k doplnění do databáze vodních mlýnů, viz metodika.

3.2 Metodika

Při sestavování metodiky k vytvoření této práce bylo třeba zhodnotit některé aspekty daného tématu. Tím nejdůležitějším bylo, zda existuje dost literárních zdrojů, které s tímto tématem mají spojitost. To znamená, zdali jsou lidé, kteří se daným tématem zabývají, zabývali či publikovali odbornou literaturu, či článek. Další faktory byly, zda existuje dostatek pramenů, které mohou dokládat některá tvrzení, problematiku spojenou s objekty či dalších záležitostech, jako třeba krizové události, neshody či přírodní katastrofy. Ty mohly do určité míry mít vliv na zkoumanou problematiku, či objekty a měli často i sociální dopady. V posledním zmíněném případě tak, pokud je to možné, dosáhnout rozhovoru ke zvolenému objektu s jejich majiteli, kteří doplnili z historického hlediska aktuální situaci jednotlivých objektu, také jako dovolili jejich fotodokumentaci.

V první fázi tak byly zkoumány literární prameny, odborná literatura a odborné články v dostupných publikacích. Mezi literaturu tak počítáme již dříve zmíněnou knihu *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky*.²⁰ Další velmi pěkně zpracovanou, hlavně po fotografické stránce je, *Co zůstalo z vodních mlýnů*.²¹ Podobných publikací je v rámci České Republiky nespočet, a v zásadě se zabývají většinou vybraným tokem, nebo

v případě Zdeňka Procházky zvoleným městem²². Vzhledem k tématu tak bylo postupováno podobně.

Druhým úkolem v pořadí bylo, vypořádat se s dostupnými archiváliemi ve dvou zvolených archívech. Důvody pro to jsou poměrně jednoduché. Tím prvním je lokalizace vodního toku v rámci okresů, a tím druhým je lokalizace toku v povodí Moravy. Tímto logickým stanoviskem lze tak dojít ke dvěma okresním archivům v Šumperku a Olomouci a k nim spjatému Zemskému Archívu v Opavě. Moravský zemský archiv v Brně nebyl brán v úvahu. Předpoklad, že většina dokumentů ke zvolenému tématu se nachází v místě zvolené lokality, se nepodařilo vyvrátit.

V pořadí třetím úkolem pak na základě, již výše zmíněných odstavců, bylo prozkoumat, zda objekty stále existují či nikoliv. K tomu posloužil SaMVDRČ jako lokalizační a technická pomůcka. Toho bylo docíleno v první řadě studiem dostupných mapových zdrojů a jejich srovnání se seznamem, katastru nemovitostí a již zmíněných archiválii. Na základě toho pak bylo možné stanovit, zda objekt stojí či nikoliv. Tento mapový výzkum posléze posloužil jako základ terénního průzkumu. U některých byla totiž dle map a katastru jistota, že v lokalitě stojí původní objekt, u jiných pak nikoliv. Bylo třeba dbát i na to, že v některých případech jsou objekty buď nepřístupné, nebo se jedná o soukromé pozemky. Tato fáze byla spojena i s rozhovory s majiteli, kteří byli zastiženi. Nedá se však tento bod považovat za směrodatný, jelikož některé se nepovedlo dohledat či kontaktovat, a někteří po prvotní snaze přestali komunikovat. V takovém případě bude tak brán ohled hlavně na dostupné archivní dokumenty a terénní průzkum s fotodokumentací. Na základě toho pak v rámci vytvořené mapy budou vyznačeny objekty, které se podařilo s jistotou identifikovat, jelikož u některých objektů se tohoto dosáhnout s jistotou nedalo.

Pro rozhovory bude použito neformálního rozhovoru bez přesně dané osnovy. Důvody v tomto případě jsou spíše osobního rázu než technického či sociálního. Díky tomu dojde k onomu otevření tématu a majitelé se nebudou zdráhat o stavbách mluvit i v osobnějším hledisku. Objekty totiž mají dlouhou historii, která není jen o jejich technickém vývoji, ale i tom kulturním či rodinném. Dané rozhovory tak nebudou citovány slovo od slova, ale budou parafrázovány bez jmenného určení osob, z důvodů ochrany jejich soukromí.

Celý tento výsledek, a to hlavně seznam těchto zjištěných a prozkoumaných objektů včetně vlastnoručně pořízených fotografií bude k dispozici k doplnění do již existující databáze vodních mlýnů.²³

4 Charakteristika území

4.1 Fyzicko-geografická charakteristika

Fyzicko-geografickou charakteristiku bude nejlepší začít lokalizací. Jelikož zájmové území je orientováno na řeku Oskavu, je toto území značně pestré, co se všech charakteristik týká. Díky prameni v podhůří Hrubého Jeseníku a toku až k Olomouci je tak podnebná klasifikace i půdní velmi rozmanitá. V první řadě použitá klimatická kategorizace dle Quitta je sice starší a už se příliš nepoužívá, ale v tomto případě poslouží dostatečně.²⁴ Oskavu tak lze lokalizovat už v chladných oblastech pod Skřítkem. V mírně teplé oblasti pak na středních částech toku a přibližně od Nové Dědiny až po soutok s Moravou je tok lokalizován v teplé oblasti. Nedá se tedy říci o Oskavě, že by byla horskou či nížinou řekou, jelikož v různých pasážích toku tyto kritéria splňuje obě. Jak již bylo zmíněno, její pramen se nachází pod sedlem Skřítek v Hanušovické vrchovině, což je celek Hercynského systému v provincii České Vysočiny. Řeka pak přechází v oblasti mezi Dolní Libinou a Oskavou do Hornomoravského úvalu v provincii Západních Karpat Alpsko-Himalájského systému, viz. mapa č. 1 a 2.

Co se půdního fondu a využití ploch týká, je to taktéž velmi pestré, díky délce toku se tak podél něj nachází ve vyšších polohách podzoly a kambizemě několika podtypů. Pseudoglej a luvizem je pak ve srovnání s hnědozemí či černozemí zanedbatelná. Fluvizem a glej pak v některých lokalitách doplňuje šedozem, viz mapa č.3. Oblast je tak pestrá, kdy na většině ploch hnědozemě a černozemě hlavně v okolí Uničova dochází k intenzivní zemědělské činnosti. K oběma popisům posloužily mapové podklady CENIA, volně dostupná na stránkách, nebo jako WMS server pro vlastní zpracování v ArcMAP 10.4.²⁵

Geograficky se pak zvolená oblast výzkumu rozprostírá do dvou okresů. Obce Oskava a Libina spadají do okresu Šumperského, kdežto zbylé obce do okresu Olomouckého. Oskava pak na hranici s okresem Bruntálským je z jedné strany lemována CHKO Jeseníky, kdy část obce Bedřichov od soutoku Oskavy a místního Zlatého potoka je pak v prostoru CHKO. Z druhé strany pak tento prostor doplňuje PP Sovinecko. Řeka Oskava tak v lokalitě tvoří hranici mezi těmito dvěma územími se zvýšenou ochranou přírody, viz mapa. č. 2. Charakteristika zvoleného regionu však nehraje takovou roli, jako charakteristika říční sítě a řeky Oskavy samotné.

4.2 Hydrologická charakteristika

Oskava č. h. p. 4-10-03-022 (III.) pramení na jv. Svazích Kamenného vrchu ve výšce 860 m. n. m. Ústí zleva do Moravy u Chomoutova v 215 m. n. m. Plocha povodí 571,8 km², délka toku 50,4 km, průměrný průtok v ústí 3,53 m³ s⁻¹.²⁶ Jak je dále řečeno, po obec Šumvald se vyskytuje pstruhová voda. Toto tvrzení je potvrzeno i terénním průzkumem, i přesto, že v 60. a 70. letech voda v řece trpěla úniky škodlivin ze závodu Moravolen, viz kapitola o obci Oskava. Co se řeky samotné týká, se spádem přes 12 metrů na kilometru mohla být značně zvažovaným tokem, pro budování mlýnů a dalších vodou poháněných zařízení, i přesto, že tomu jejich počet neodpovídal. Její prudkost je však patrná pouze v horních částech toku, kde byla nejhojněji využívána. Už od Dolní Libiny je její tok však patrně ovlivněn. Za Libinou je důvodem rybníční soustava Šumvaldského rybníka. V Uničově pak zásadní roli hrála ochrana obyvatel a rozšiřování města v poválečné éře. Foto. č. 1 tak jasně ukazuje regulovaný tok na okraji města. V Uničově je tak velmi jasně patrný vliv člověka na přístup k vodním tokům v období socialismu. Podle všech indicií jsou tyto změny patrné na velké většině toku až k ústí do řeky Moravy. Dalo by se i říci, že náhony, které jsou na řece Oskavě, jsou přirozenějšího charakteru, než jak vypadá koryto řeky. Náhony totiž na většině jejich délky, jak v některých kapitolách bude zmíněno, trpí vysokou sedimentací a jsou značně zaneseny. Jedinou výjimku tak tvoří náhon v městském parku, na kterém jsou i patrné některé říční tvary, viz foto. č. 2.

Řeka jako taková tak ztratila díky regulaci na své přirozenosti. To dokládají i některé dokumenty v archívech se žádostmi na úpravu koryta či zeleně v jeho blízkosti. Veškeré úpravy jsou jasně patrné po většině délky toku. Do určité míry tak Oskava ztratila i svou schopnost udržet vodu v krajině při jarním tání. Důkazem toho může být i poslední zaplavení městského parku, které bylo v menší míře pozorováno naposledy v roce 2006, viz příl. č. 1–5. Od té doby se však nestalo, že by se Oskava v katastru města vylila z koryta. Řeka jako taková pramenící nedaleko od sedla Skřítek má dva významnější přítoky a pár menších. Tím nejvýznamnějším je říčka Oslava, která pramení jz. od Rýmařova. Zásobuje Oskavu 0,85 m³ s⁻¹.²⁷ je však pouze necelých 20 km dlouhá. Další přítoky jsou pak v Oskavě Václavovský potok, v Libině Mýdlový potok, v Šumvaldě Dražůvka. Zajímavostí je, že kousek od obce Dětrichov se nachází stavidlo, které náhonem, či kanálem odvádí vyšší vodu z Oskavy do Moravy přes Benkovský potok. Kanál je pojmenován jako Třetí voda a v terénu nijak zvlášť nevyniká, kromě menšího

koryta, viz příl. č. 6-7. Dle fotografií je jasně patrné, že o tento kanál není pečováno. Vysvětlení proto může být lokalizace části tohoto toku v CHKO Litovelské Pomoraví. Posledními přítoky jsou Sitka a Grygava. Sitka pramení západně od obce Rýžoviště a svádí vodu z vrchů nad Šternberkem. Při ústí do Oskavy pak s průtokem $0,81 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$ je druhým nejvydatnějším přítokem.²⁸ Grygava pak pramení jv. od Šternberka není tak významná, jako předchozí Sitka, avšak v okrajové části Štarnova pomáhá odvodnit níže položené části železničního náspu, který je v této lokalitě několik metrů vysoký.²⁹

Foto. č. 1: Upravené koryto řeky Oskavy za Brníčským mostem, 2018 (Uničov, 2018)

Foto. č. 2: Značně patrná eroze na mlýnském náhonu v Uničově, před soutokem s Oskavou na střelnici (Uničov, 2018)

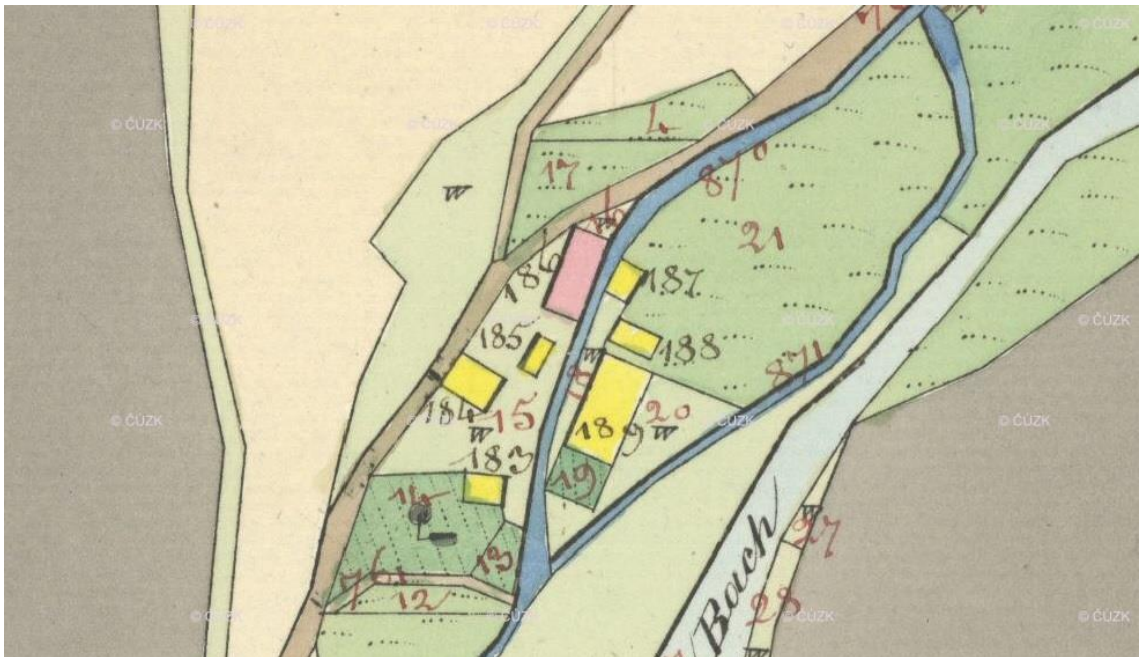
5 Zmapování mlýnů od 30. let 20. století

5.1 Oskava č.p. 53/52

Prvním mlýnem na řece Oskavě, respektive jejich náhonech je tzv. Kauerův či Seitnerův mlýn. Na č.p. 53 se tak nachází jeden složený objekt, a jeden přidružený objekt, viz foto. č. 3 (pozn. přidružený objekt vlevo od fotografie). Kolem roku 1930 se zde měla nacházet dvě mlýnská kola, které potvrzují i plánky které pocházejí z těchto let a jsou dostupné v Šumperském archivu, viz příl. č. 8.³⁰ Momentálně je mlýnská část objektu ve špatném technickém stavu, jak dokládají fotografie, a jejím vlastníkem je soukromý subjekt. Při terénním zkoumání a dokumentování bylo s trochou štěstí a za přispění pracovníků jedné nejmenované společnosti zjištěno, že existuje projekt na obnovu provozu, a to ve formě MVE na daném místě. Zda je projekt i nadále realizován zůstává nedoloženo. V roce 1934 pak majitelkou byla jistá Hilda Vyčítalová, která dle dokumentu, viz příl. č. 9.³¹ Žádala tehdy o přepis vodního práva na nového vlastníka. První dohledanou zmínkou o existenci je pak rok 1884, která zmiňuje dokument o existenci hamru, viz příl. č. 10.³² Originální dokument, na který je odkazováno se však nepodařilo dohledat. Posléze jsou archiválie datované až do přelomu 80. a 90. let minulého století, kdy se tehdejší majitel J. Suchý během let 1985 až 1987 nejdříve pokoušel o obnovení MVE, posléze o opravy a následně zrušení náhonu, viz příl. č. 11, který odkazuje na poslední zmíněnou žádost.³³ Nejnovější zmínka je tak pouze slovní rozhovor s členy již dříve zmíněné firmy na terénní zaměrování ze Šumperka ohledně projektu MVE. Dalo by se tedy říct, že objekt možná v budoucnu opět ožije, a dostane se mu určité renovace. Spolu s tímto mlýnem je však ještě zmiňována továrna na motory na č.p.52, která se měla nacházet výše na stejném náhonu. Na místě, kde by se však mohla nacházet tato továrna jsou pouze domky bez jakýkoliv náznaku technického zázemí pro továrnu na motory a poslední zmínka je v dokumentech zmíněných výše z let 30. a 40. Jediným možným důkazem mapového charakteru jsou tak Císařské otisky, ze kterých je i obr. č. 1.³⁴ Je ještě důležité podotknout, že v lokalitě Bedřichova existuje zmínka alespoň o jednom či dvou objektech, které se měli nacházet na Zlatém Potoce, který se vlévá do Oskavy přibližně na 6. říčním kilometru zleva. Dle map z let 1955 se tu měla nacházet přinejmenším jedna pila. Po ní však v terénu není ani stopa. Její význam ale pro tuto práci je irelevantní, jelikož jejím zájmem je řeka Oskava a náhony z ní vytékající nebo do ní ústící.

Foto. č. 3: Podoba mlýna č.p.53 z podzimu 2018 (Oskava, 2019)

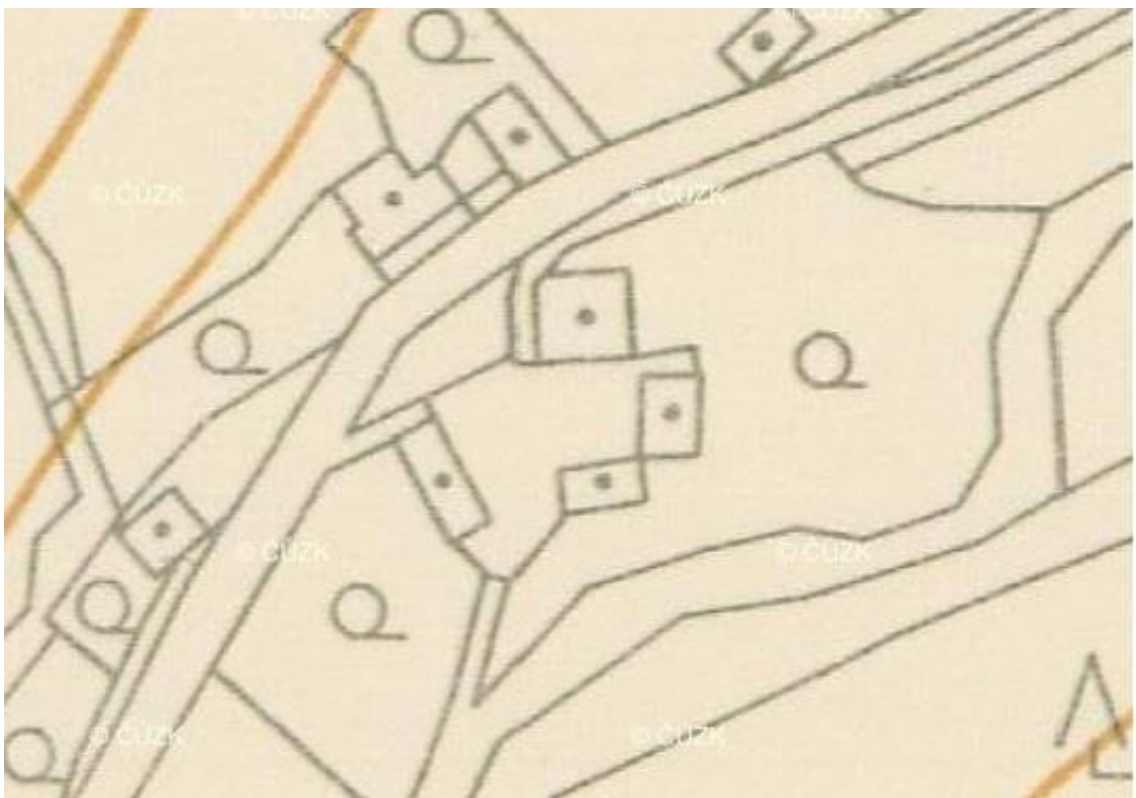
Obr. č. 1: Výřez z mapy císařských otisků s č.p. 52 (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

5.2 Oskava č.p. 47

V případě mlýna č.p.47, který je aktuálně č.p.157 je situace o poznání jiná. Informace o mlýnu se dvěma koly v archiváliích dohledatelné nebyly. Jediné patrné informace o něm kromě SaMVDRČ jsou tak schopné poskytnout archivní mapy, kde objekt je jasně zanesen včetně původního náhonu přes parcelu č. 867, viz obr. č. 2 a 3 níže.³⁵ Je však možné, že archiválie existují pod jiným označením, protože jak je jasně patrné níže, objekty byly značeny i jako 147. Vzhledem k chybějícím archiváliím je dost pravděpodobné, že se objekty v období druhé světové války nedochovaly. Důkazem toho mohou být mapy kdy na přepisu státní mapy 1:5000 objekty zaneseny jsou, viz obr. č. 3.³⁶ Na mapě 1:50000 už ale v areálu z roku 1955 nejsou, viz příl. č. 12.³⁷ Osud objektů tak zůstává jako ve většině případu nejasný.

Obr. č. 2: Výřez mapy z císařských otisků pro lokalitu č. p. 157 (57) z roku 1834 (CÚZK)

Obr. č. 3: Stejný detail jako u obrázku č. 2, Státní mapa 1:5000 Zábřeh 0-2 z roku 1954 – odvozená

5.3 Oskava č.p. 3 a 7

Dalšími kolonkami v seznamu jsou objekty, které už před válkou měli svůj výrobní charakter. Objekty tehdy v majetku Jana Ospalda sloužily textilní výrobě. První ze dvou objektů, a to č.p. 3 sloužila už před první světovou válkou jako lněná apretárna, viz příl. 13.³⁸ Aktuálně objekt slouží nejspíše firemním účelům jedné společnosti ze Šumperka. Majitel a jednatel však v půlce února přestal komunikovat, a tak není zcela jasné k čemu objekt slouží. Co se týká apretárny a vodního pohonu v blízkosti objektů, nacházela se zde dle plánů Francisova turbína, která je zmíněná i v SaMVDRČ. Celý dokument pak zmiňuje stavbu už v roce 1880 s turbínou od roku 1911, viz příl. 14.³⁹ Oba objekty pak byly nazývány jako horní závod. Dle nákresu, viz foto. č. 4.⁴⁰ Je jasné patrné, že objekt turbínového zařízení se nacházel vně budovy v areálu. Jelikož areál není přístupný, musí posloužit letecký snímek, viz obr. č. 4.⁴¹ Posoudit tak aktuální situaci je složité, jelikož klíčové informace o aktuálním stavu chybí.

Co se týká objektu č.p. 7, jsou informace o předchozím využití ještě více kusé, než v případě objektu č.p. 47. Jediným zdrojem tak je opět SaMVDRČ, ve kterém je zaneseno to, že se jedná o bělírnu s pohonem Francisovi turbíny. Jediným spojením je tak jméno Ospald a Moravolen 09, jenž v tomto objektu měl část provozu. Aktuálně však dle informací dostupných na katastru nemovitostí, se zde s největší pravděpodobností nachází skladové prostory. Informace o vodní turbíně tak chybí. Je tedy dost pravděpodobné, že s původním zařízením bylo naloženo obdobně jako se zařízením na objektech v dalších obcích.

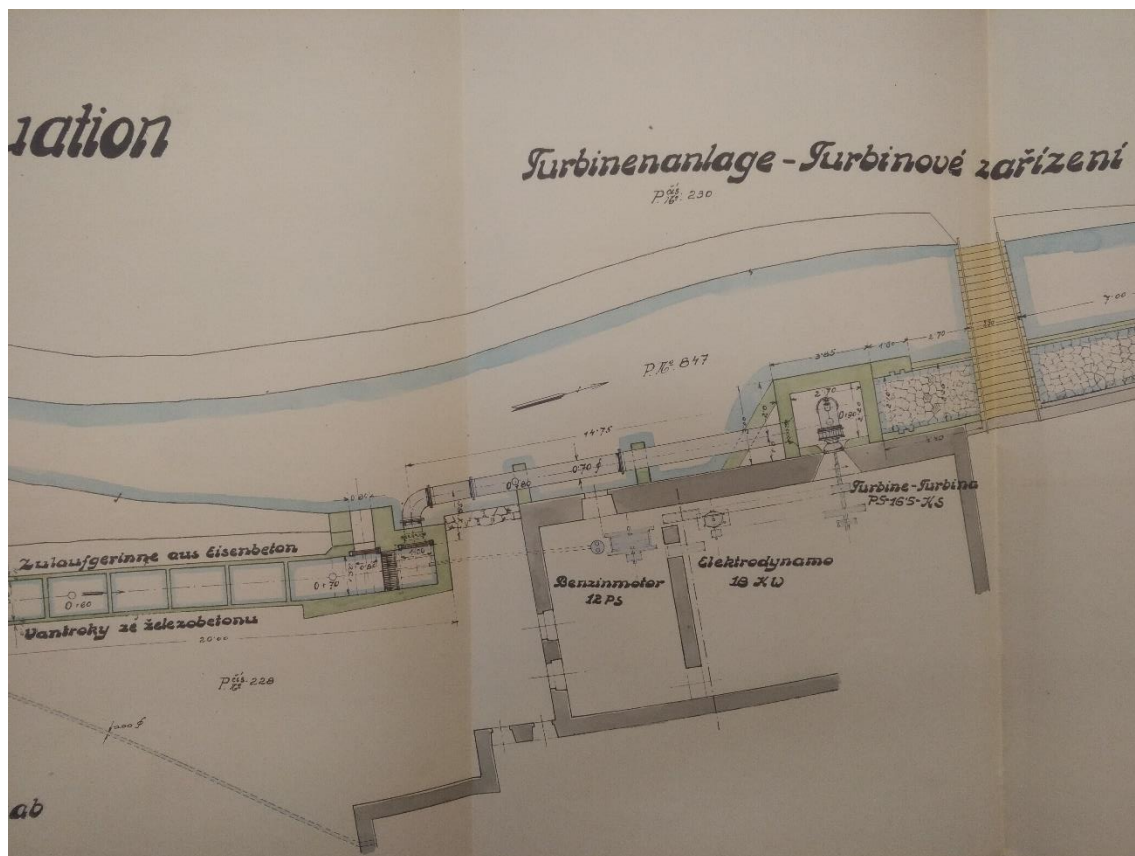

Foto. č. 4: Technický nákres turbínového zařízení a části náhonu (ZAVO-SOaŠ, vH 351/1, 1931)

Obr. č. 4: Předpokládaná pozice turbíny v lokalitě objektu č.p. 3 (Červeně: objekty dle plánu a č.p. 3, modře: předpokládaná lokalizace náhonu, žlutě: předpokládaná lokalizace turbíny a její výpusti, zdroj: <https://www.mapy.cz>, pozn. letecké snímky společnosti Seznam, pořizené v roce 2018 pro Moravu a Slezsko)

5.4 Oskava č.p. 8

Pod objektem č.p. 8 se měla nacházet pila poháněna další Francisovou turbínou. Dle SaMVDRČ se mělo jednat o pilu, respektive elektrárnu, patřící Hermannu Langerovi. Bohužel v archiváliích nebylo nalezeno o objektu doposud nic, je však možné, že může být objekt řazen pod jiným označením, nelze však ani vyloučit naprosto chybějící informace. Pila s elektrárnou se měla nacházet v objektu, který nese stejné číslo popisné jako dnes, hned vedle č.p. 7. Při terénním zkoumání však nebyl v domě nikdo zastižen, a to vícekrát po sobě. Dům navíc na první pohled nejeví známky průmyslové činnosti spojené s pilou či elektrárnou. Považovat tak tento objekt za doložený tudíž nelze jako již výše zmíněné objekty č. 3 a 7. Můžeme tak jen předpokládat, že osud těchto staveb byl podobný. Co se náhonu týká je pravděpodobné, že zanikl při stavbě č.p. 7 na začátku 20. století. Toto tvrzení se však taktéž nedaří podložit, jelikož podrobné mapové podklady mezi těmi lety chybí.

5.5 Oskava č.p. 12

Koželužna, která stávala na č.p. 12 je jiný případ oproti předešlým třem. Archivní dokumenty jsou sice obdobného rozsahu jako v případě objektu č.p. 3, ale je možné je taktéž v dnešní době v určité mezi vidět na vlastní oči. První dohledané dokumenty píší o objektu v roce 1927, ke kterému je spojen protokol o zápisu do vodní knihy ve spojení s dokončením jezu na řece Oskavě, viz příl. č. 15-17.⁴² Při krátkém průzkumu bylo na místě zjištěn i výskyt pozůstatku stavidla, který je v korytě na původním místě jasně patrný, viz foto. 5 a příloha příl. č. 18 a 19. Je třeba podotknout, že daný jez se nachází mezi soukromými pozemky a je třeba tak přistupovat obezřetně vůči majitelům okolních pozemků. U objektu se mělo nacházet jedno kolo na střední vodu. Po stavbě jako takové dle místních zůstala jen základní deska, na které se nachází rozestavěná budova, viz foto. č. 6. V příl. č. 19 je pak rybníček, který dle místních odvodňoval stráně nad ním a sloužil jako zásobárna vody pro kádě na praní kůží. Rybníček se však nachází na dalším soukromém pozemku a není k němu přístup. Po náhonu není v daném prostoru stopy. Podle místních mohl být zavezen už v 70. letech. O důvodu zániku můžeme tak opět spekulovat, jelikož důvody jsou nejasné. Například vývoj technologií mohl hrát svou roli, avšak bez přímého svědectví nelze potvrdit co to zapříčinilo. Na místě se nenachází kromě pozůstatku jezu a jezírka nic co by alespoň vzdáleně připomínalo koželužnu, natož aby se zde nacházely betonové kádě, které si zde jeden z místních obyvatel pamatuje.

Foto. č. 5: Jasně patrný jez ke zdvižení vodní hladiny ke koželužně (Oskava, 2019)

Foto. č. 6: Dům na lokalitě koželužny č.p. 12 (Oskava, 2019)

5.6 Oskava č.p. 35/36

Rodina Langerů je pak s Oskavou spojena nejspíš víc, než se zdá. Dalo by se říci že na základě jejich podniků spolu s podniky J. Ospalda vznikl po druhé světové válce závod 09 Moravolen, který byl národním podnikem. Objekty č.p. 35 a 36 poháněné jedním kolem a jednou Francisovou turbínou, jsou ve středu obce nepřehlédnutelné. Avšak k daným objektům se v archiváliích nepodařilo najít podklady, které by poukazovaly na změny a vývoj v poválečném období, které vedly ke vzniku závodu jako takového. Lze tak jen usuzovat důvod vzniku závodu. Jelikož se podle německy psaných dokumentů v archívu jednalo s největší pravděpodobností o německy mluvící obyvatele, je možné, že po odsunu Němců byl tento majetek znárodněn. Co však bylo nejlépe dokumentováno byly problémy s podnikem spojené. Aktuálně podnik stále pracuje s textilem. CNM Textil se zde zabývá stále úpravou textilu lněného, bavlněného a dalších druhů tkanin. Problematika závodu ale kdysi tkvěla v odlišných věcech. Textilní průmysl je jako další jiné často spojen s chemikáliemi, a tak o úniky škodlivin do řeky Oskavy nebyla nouze. Čistička, která zde stála a ke které existují drobné podklady v daném archu, tak na tomto místě byla značně pod dohledem. Dokument, viz foto. č. 7 a příl. č. 20 jasně ukazují, že se splašky dostávali přes čističku až do řeky.⁴³⁻⁴⁴ Co se aktuálního stavu týká, nebylo docíleno terénního průzkumu, jelikož se jedná o velký areál průmyslového podniku. Taktéž chybí zmínky, v jakém stavu a zda se vůbec v areálu nachází alespoň Francisova turbína, protože existence vodního kola je značně nepravděpodobná. Lze tak jen spekulovat o existenci technického zařízení vodního pohonu.

Československý rybářský svaz
místní organizace
Šumperk, Slovanská 8 - Telefon 2071

582/68 - Vs.

Moravolen, n.p., závod Oskava -
vypouštění odpadu do vod. toku.

Okresní národní výbor,
odbor VHŽL

v Š u m p e r k u .

v Šumperku dne 24. dubna 1968.

Okresní národní výbor Šumperk	
PODATELNA	
Dne:	30. IV. 1968
Čís. jedn.:	801 Přílohy:

Včerejšího dne hlásilá MO ČSRS Uničov vypouštění silně modře zbarvené po chloru páchnoucí vody kanálem do recipientu. Referent pro čistotu vod Ing. Veselý provedl v závodě kontrolu a záznam o ní předkládáme.

S rybářským pozdravem
předseda. jednatel

1 příloha.

Foto. č. 7: Dokument potvrzující sepsání záznamu kontroly v 09 Moravolen (ZAvO-SOKAŠ, vh 555/8, 1968)

5.7 Oskava č.p. 26

Mlýn Františka Sigmunda v Oskavě po válce už v majetku p. Krampla při terénním průzkumu není nikterak znát, že se jedná o mlýn. Podle dokumentů v ZAvO-SOkAŠ se dá existence mlýna doložit ještě v roce 1948 kdy se náhonem lokalizovaným od aktuálně obecního úřadu prohnala velká voda, a na několika objektech a zahradách způsobila škody, viz příl. č. 21.⁴⁵ Po dvou kolech na svrchní vodu v lokalitě nezbyly ani památky. Z budovy, která měla být mlýnskou budovou je bytovka se stejným číslem popisným. Co se náhonu od obecního úřadu týká, je jeho stav spíše neudržovaný. Voda v náhonu, viz foto. č. 8-9 se vyskytuje, a částečně proudí mezi domky v původním korytu. Co se týká jezu, jak je patrné na snímcích z obce, viz příl. č. 22, jeho zbytky jsou v korytě řeky Oskavy patrné. Nápustní zařízení je pak ve zpevněné zdi koryta pouze ve formě betonové skruže, která volně přivádí vodu do náhonu. V roce 1958 se pak v archiváliích objevuje poslední zmínka o mlýnu ve vztahu k č.p. 27, kde se mělo nacházet bělidlo. Jedná se o dokument se žádostí na zrušení vodního práva právě k domu č.p. 27, viz příl. č. 23.⁴⁶

Foto. č. 8: Nápustní zařízení v pozůstatku jezu u obecního úřadu v Oskavě (Oskava, 2019)

Foto. č. 9: Aktuální podoba náhonu směrem k č.p. 26 (Oskava, 2019)

5.8 Nemrlov č.p. 18 a 26

V Nemrlově, který momentálně spadá správně pod obec Oskavu, se dle SaMVDRČ měli nacházet v roce 1930 mlýn a hospodářství. V tomto případě je však nutné podotknout, že v archivních dokumentech k objektům č.p. 18 a 22 je zanesen i mlýn č.p. 26. V roce 1928 obdržel F. Hartel dopis, ve kterém okresní národní správa ve Šternberku žádá o kolaudaci hospodářství, které podle dokumentu, viz příl. č. 24 v roce 1923 přestavěl.⁴⁷ V lokalitě hospodářství po náhonu není moc stop a z budov se zde na první pohled taktéž nejeví, že by některá stála. Na pozemku se nachází malý rodinný domek. Po velké hospodářské budově o třech nadzemních podlažích není v lokalitě ani památka, je tak s velkou pravděpodobností minulostí, jelikož po válce se dokumenty k objektu nevyskytují a jediným jasným dokumentem je nákres oné budovy, viz příl. č. 25 ze stejného archu.⁴⁸ Na foto. č. 10 se nachází plánec se zakresleným objektem č.p. 18 a náhonem s ním spojeným.⁴⁹ Je ještě nutné podotknout, že v lokalitě parcel č. 1;2 a 3 se aktuálně nachází vodní nádrž vybudovaná na začátku 21. století. Co se objektu č.p. 26 týká, je jeho osud stejně nejasný jako u objektu č.p.18. Jedním z rozdílů však je lokalita, kde sdílel náhon s objektem č.p. 22. O něm jako o vodním díle jsou zmínky ve stejném archu jako o č.p. 18. Bohužel nákresy či podoba staveb je neznámá, jelikož v archívech nic podrobného jako již zmíněný nákres mlýnice Hartelova mlýnu není. Je zde pouze nákres katastrálního výměru se zaneseným objektem. A to z období let 1923 až 1928. Na foto. č. 11 je tak zanesené hospodářství.⁵⁰ Ve stejném kartonu je pak v dokumentech z roku 1959 zmíněno stolařství na č.p. 26, bohužel ale není zmíněno, zda bylo v tu dobu v provozu nebo zda se zde původní budovy alespoň nacházely.⁵¹ Na pozemku se podle průzkumu nachází pouze rodinný dům a nic nenasvědčuje existenci mlýna či stolařství.

RECHT DER MAHLMÜHLE C. N. 22 IN WALDHEIM
PRÁVO MLÝNA POP. ČÍS. 22. U NEMALOUĚ.

SITUATION.
SITUACE.

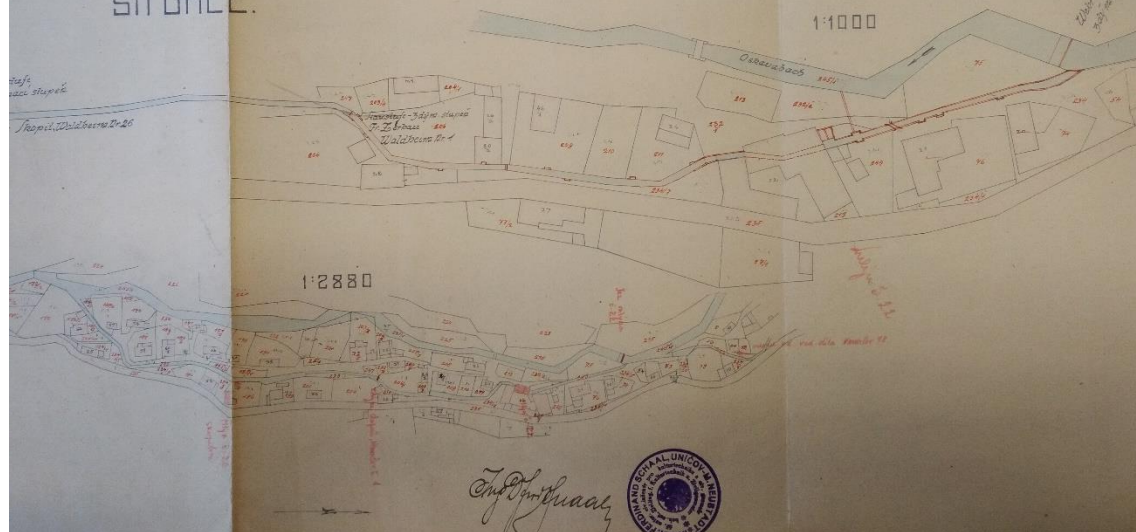

Foto. č. 10: Plán zobrazující objekty č.p.22 a 26 a náhon (ZAvO-SOKAŠ, vh 356/4, 1927)

5.9 Nemrlov č.p. 22

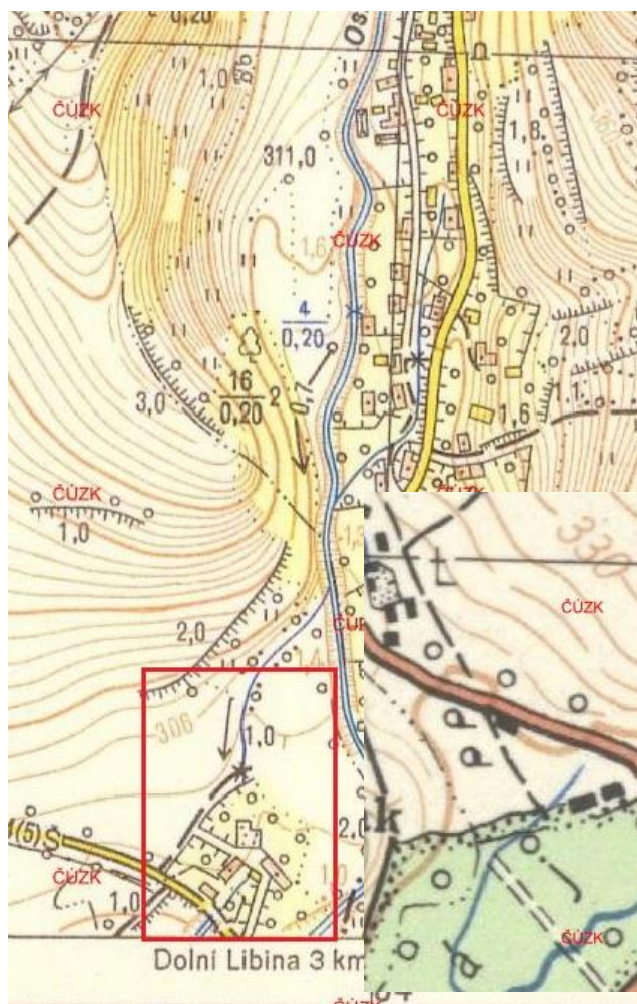
Nejzajímavějším a jasně nejdochovanějším objektem v Oskavě, respektive Nemrlově je tak aktuálně č.p. 22, respektive č.p. 196. Objekt už na první pohled zvenčí vystupuje nad okolní budovy o jedno patro a střešní konstrukci, a je tak jasně výraznější stavbou oproti těm okolním, viz foto. č. 12. První zmínky tak jsou podobně jako v případě č.p. 18 a 26 z konce 30. let 20. stol. kdy majitel Hugo Weigel žádal o zápis existujícího vodního práva do vodní knihy, viz příl. č. 26.⁵² Toto vodní právo dle dokumentace pak bylo prošetřeno v roce 1959.⁵³ V té době už se jeví, že objekt s pohonem Francisovi turbíny neslouží původnímu záměru. Při zběžném průzkumu lokality je i původní náhon téměř nerozeznatelný v daném prostoru, a místy ho připomíná jen drobný příkop s velmi pomalu tekoucí vodou. Před č.p. 196 (22) je vodní náhon patrný jen těžko, po jeho zrušení byl s největší pravděpodobností dorovnan s terénem, a tak kromě vedlejší zahrady, není vyvýšení patrné, viz příl. č. 27. Objekt jako takový, pod kterým se nachází drobný pozůstatek náhonu slouží aktuálně pouze jako skladovací prostory, jelikož na renovaci těchto objektů, jak bylo u většiny dochovaných zjištěno, není dostatek peněz. Co se aktuálního stavu objektu týká, budova mlýnice, respektive sýpky je mimo střešní konstrukce v ještě docela dobrém stavu. Mírně zatékající střecha a pár ztrouchnivělých prken však způsobuje obavy o technický stav objektu. Z vybavení se dochovaly jen pozůstatky násypníků, ve vedlejším objektu mlátička obilí a ve zdivu otvory pro hnací hřídel. V přízemním patře se pak nachází i betonový kvádr, který sloužil jako podpěra pro hřídel či mlecí zařízení. Co se týká strojovny, po ní zbyla pouze podkladová deska o velikosti přibližně 4x4 metry. U ní jsou patrné i pozůstatky náhonu, který v těchto místech byl veden betonovým náhonem ke strojovně. Z náhonu se dochovalo pouze v přízemní části torzo v betonových žlabech, který vedl pod budovou a odváděl tak vodu od strojovny. Momentálně však nemá užitku, a jen sbírá vodu z objektu, viz příl. č. 28.

Foto. č. 12: Pohled na objekt ze dvora č.p. 196 (Oskava, 2019)

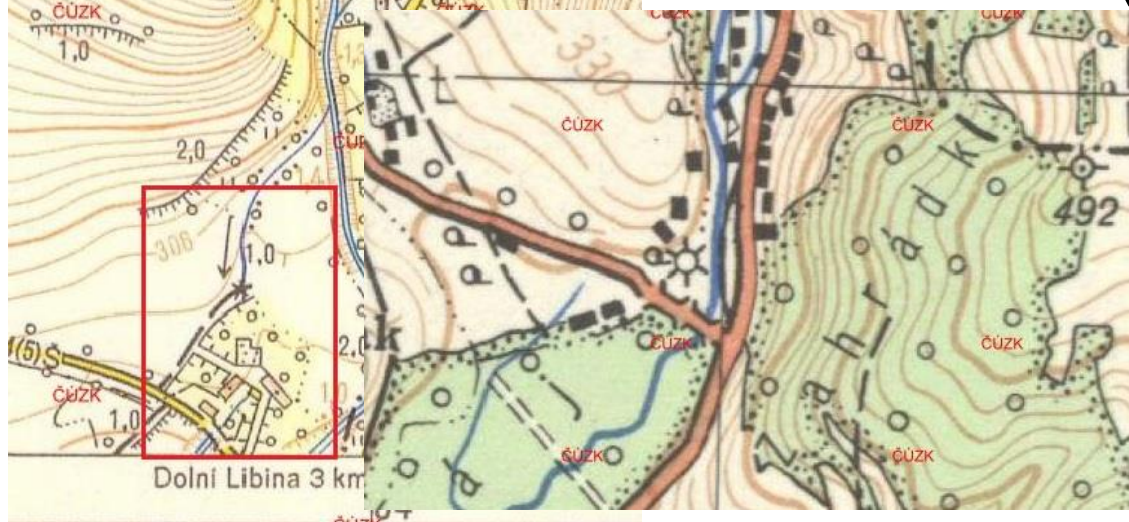
5.10 Mostkov č.p. 55

Jednou z málo popsaných staveb je však hospodářství č.p. 55 na okraji Oskavy a Mostkova. Archiv v Šumperku, který obsahuje svazky i obecních národních výboru v tomto případě dosud nevydal žádné tajemství. Přesto se však dá dokázat, že se zde hospodářství nacházelo. Pomoci k tomu můžou právě ony staré mapy. Ještě v roce 1955 se tak na lokalitě nacházelo hospodářství, které je jasně patrné na obr. č. 6.⁵⁴ Spolu s tím je i zaznačený vodní tok u kterého se předpokládá, že se může jednat o náhon ke dvěma vodním kolům zmíněným v SaMVDRČ. Na mapách 1:10000 i 1:50000 jsou objekty zaznačeny. Mnohem lepší detail na hospodářství je z roku 1962, které ale nejspíše odpovídají starším mapovým podkladům, než mapám z let 1955, viz obr. č. 5.⁵⁵

Obr. č. 6: Lokalita č.p. 55 Mostkov, výřez z archivní mapy z let 1962 v měřítku 1:10000 (<https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019)

Obr. č. 5: Lokalita č.p. 55 v Mostkově, výřez z mapy 1:50000 z roku 1955 pro srovnání ve zvětšeném detailu (<https://archivnimapy.cuzk.cz>, 2019)

5.11 Dolní Libina č.p. 1

V roce 1930 se dle SaMVDRČ v Libině, respektive Dolní Libině nacházely 2 mlýny ve vlastnictví Josefa Brachtla. Tím prvním je č.p. 1 poháněné vodním kolem na svrchní vodu. Vývoj objektu před válkou není znám, jelikož první zmínka kromě seznamu je až v 1954. Tehdejší majitel Václav Rébl v dopise ONV sděluje žádost o opravu náhonu, kolem usedlosti, kterou převzal v roce 1947 jako rolnickou usedlost. Mlýn se zde od konce války tedy neprovozoval a zařízení, které se tu mělo nacházet bylo tak s největší pravděpodobností odstraněno. V. Rébl dále jasně zmiňuje, že mlýn č.p. 10 patřil tehdy do správy Severomoravských mlýnů. Foto. č. 13 jasně ukazuje jakým způsobem se technické stavby udržovaly, jelikož jasně píše „*Nestane-li se náprava co nejdříve budu nucen zastavit vodu do mlýnského náhonu.*“⁵⁶ O osudu č.p. 1 už pak dokumenty mlčí, je však ve stejném archu zmíněna snaha na stavbu MVE v lokalitě č.p. 2, které se nachází hned vedle. Podle terénního průzkumu však daný projekt nebyl dotažen do konce, jelikož nic nenasvědčuje MVE v objektech č.p. 2. Existuje však možné vysvětlení. Tím je například datum na příl. č. 29 ze stejného archu.⁵⁷ Po listopadu 1989 mohlo dojít totiž k pozastavení veškerých těchto činností a projekt mohl být nakonec úplně zrušen. Tato domněnka je však pouze spekulací, a nedá se prozatím nijak potvrdit či vyvrátit.

Václav Rébl - Dolní Libíně
žádá o sjednání nápravy
opravy mlýnského náhonu.

V Dolní Libíně dne 22. 11. 1954.

Okresní národní výbor
technický odbor
Šternberk.

Severomoravské mlýny, n. p. OLOMOUC	
Doslo:	27. XI. 1954
Číslo	K vyřízení

Podepsaný Václav Rébl rolník v Dolní Libíně čp. 1
žádá o sjednání nápravy v úpravě vodního náhonu na mlýn
v Dolní Libíně čp. 10 majetek Severomoravských mlýnů. Voda
mlýnského náhonu užívaly před r. 1945 dva mlýny. Mlýn, který
jsem převzal v r. 1947 pouze jako rolnickou usedlost, byl již
v r. 1945 zrušen, takže nyní mlýnský náhon slouží pouze
mlýnu čp. 10. Mlýnský náhon je ve velmi špatném stavu.
Voda na několika místech vytéká břehem náhonu na cestu
dělá škodu. Nejvíce škody způsobuje mému domu, kde beto-
nové stěny náhonu jsou úplně vymlety, takže voda prosakuje
do domu.

Žádám o urychlený záchrok vůči Severomoravským
mlýnům, aby mlýnský náhon aspoň u mého domu daly do pořádku,
pokud nejsou způsobeny velké škody na obytném stavení.
Nestane-li se náprava co nejdříve budu nucen zastavit vodu
do mlýnského náhonu.

24
Rébl Václav

Okresní národní výbor ve Šternberku	
23. XI. 1954	Ref:
742/54	

Foto. č. 13: Dopis V. Rébla ONV z roku 1954 se žádostí o opravu náhonu (ZAVO-SOKAŠ, vh 304/10, 1954)

5.12 Dolní Libina č.p. 10

Když vezmeme v potaz, že z č.p. 1 zbyla jen hospodářská budova, je č.p. 10 už na první pohled jasně patrnou stavbou v dané lokalitě, která svou robustností zastíňuje ostatní. Už tedy foto. č. 14 mluví jasně za sebe. Historie tohoto mlýna je však stejně pochmurná jako v případě předchozího. Jak již bylo zmíněno po válce se provoz s jednou Francisovou turbínou dostal do majetku státního podniku Severomoravské mlýny. V roce 1988 je zmíněn záměr na stavbu zmíněné MVE na č.p. 2 jako náhradou za zrušenou elektrárnu v objektu Aronova mlýna (č.p. 10), viz příl. č. 30.⁵⁸ Dle předchozího dokumentu můžeme tedy usuzovat, že už v předchozích letech provoz mlýna skončil tak jako provoz elektrárny. Budovu na začátku 90. let posléze koupil její stávající majitel. Podle informací získaných od majitele objekt předtím vyhořel a zůstalo z něj jen torzo. K tomuto objektu pak připadaly ještě menší, ze kterých aktuálně je správní a další technické zázemí. Objekt po úpravách slouží jako dílna menší firmy. V objektu sýpky tak došlo k úpravám a je nadále využívána. Z původního vybavení však nezůstalo nic. Poslední výraznější připomínkou tak může být náhon na pozemcích za objektem, který v dnešní době neslouží žádnému účelu, a je pod soukromým pozemkem mlýna zatrubněn, aby nepřekážel na pozemcích k přesunu zboží a techniky. Na příl. č. 31 je jasně patrný stav v ústí do zatrubněného úseku, který jasně ukazuje, že náhon už neslouží svému účelu. Co se ještě původního vybavení týká, dle slov majitele se zde v době, kdy tu fungoval mlýn nacházel ještě parní stroj jako rezervní pohon. Z toho tu jako poslední relikv zbyl cihlový komín, viz foto. č. 14.

Foto. č. 14: Hlavní objekt ze zadní příjezdové cesty, vpravo větší komín jako pozůstatek po parním stroji (Dolní Libina, 2019)

5.13 Nová Hradečná (Hradec) č.p. 30

Hradec, aktuálně tedy Nová Hradečná s jedním zapsaným mlýnem, respektive pilou v SaMVDRČ není nijak široce zastoupen, na rozdíl od Oskavy. Mlýn a pila provozovaný Herbertem Langrem ve 30. letech fungoval i během války. Bohužel poslední dokument tak zmiňuje objekt v létě roku 1945, viz příl. č. 32.⁵⁹ Brát tedy zřetel na předchozí vývoj objektu je i vzhledem k terénnímu průzkumu zbytečný. Jelikož je pravděpodobné, že objekt po válce nejspíše chátral. Tuto domněnku potvrzuje stav náhonu v této lokalitě, který je silně zanesen a jeho stěny nejsou v nejlepším stavu. Asi nejvýraznější připomínkou objektu je tak na místě s největší pravděpodobností jedna ze zdí původní lednice, viz foto. č. 15. V objektu se pak ve 30. letech měla nacházet Francisova turbína. Na jejím základě v nedávno zrekonstruovaném objektu vznikl prostor pro 2 turbíny blíže nespecifikovaného typu. Objekty, které tu zbyly však po mlýnu, jsou buď přestavěny, nebo jsou pouze patrné jejich zbytky. Nelze tak v prostoru přesně určit kde který objekt se nacházel, kromě původní zdi hlavního objektu. Provoz tak jako mlýna již nefunguje, avšak byl zde obnoven alespoň výrobní provoz ve formě MVE, viz foto. č. 16. Stav náhonu pak koresponduje se stavem přepadu a stavidla, který je jen provizorně opraven či dostavěn, aby v případě velké vody nezpůsobil škody v přilehlém pozemku a budově, viz příl. č. 33-35 Náhon posléze vyústuje pod objekty k blízké silnici, podtéká ji a směřuje zpět do řeky Oskavy, kde se pod vrcholem Hradisko vlévá zpět do řeky.

Foto. č. 15: Pozůstatek stěny lednice směrem k náhonu (Nová Hradečná. 2019)

Foto. č. 16: Stavidlová stěna strojovny postavená s největší pravděpodobností na původních základech mlýna (Nová Hradečná, 2019)

5.14 Šumvald č.p. 1

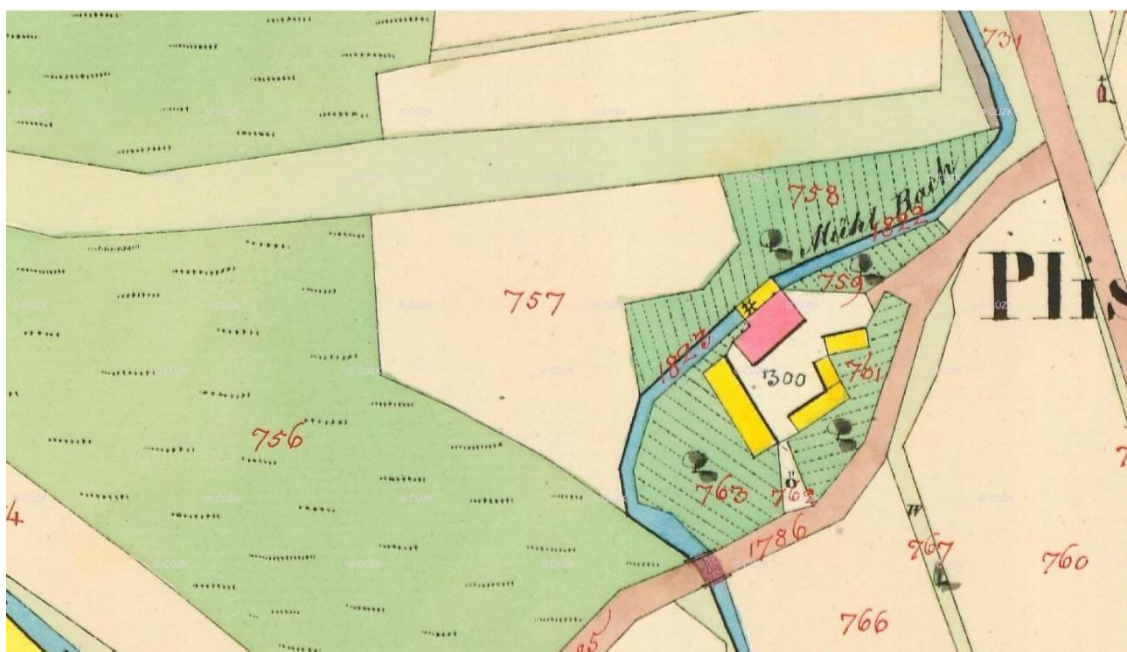
Dalo by se říci, že nejzachovalejším mlýnem na řece Oskavě je pak mlýn č.p. 1. Aktuální majitelé ho získali před válkou od původního majitele Zábranského. Původní důvod však není důležitý. V době poválečné ještě dle majitele kompletní a funkční až do roku 1956, kdy se prý přestalo mlet. Dle dokumentace z Olomouckého archívu pak otec aktuálního majitele už roce 1935 žádal o vodní cejch pro využívání vody k pohonu mlýna o dvou kolech na svrchní vodu, viz příl. č. 36 která se tu nacházela a jsou u objektu mlýnice jasně patrná, viz příl. č. 37.⁶⁰ Podle informací obě kola v 70. letech rozebrána pro špatný technický stav. V prostoru náhonu pod objektem č.p. 1 pak jsou chováni pstruzi, což odpovídá již zmíněné pstruhové vodě na horním toku. Také to může naznačit kvalitnější vodu než v předchozích letech. Co se stavu objektu jako takového týká, je to dalo by se říct obdobné jako v předešlých dochovaných případech. Důvod je prozaický. Nedostatek finančních prostředků v tomto prostoru historických objektů je znatelný i tady a jako i jinde se projevuje chátráním, případnou konzervací objektu do neškodného stavu. Objekt jako takový pak trpí ztrouchnivělým dřevem ve vnitřních prostorech, a je tak nebezpečný i majitelům. Přesto možné riziko se fotografie z objektu podařilo získat. Spolu s tím se dá zhodnotit i stav náhonu, který slouží k chovu ryb. Je tak v lepším stavu, než by se mohlo zdát a je v tomto prostoru i udržován. Na renovaci objektu v takovémto rozsahu, viz foto. č. 17 a příl. č. 37-43 však nejsou finance, a tak je tu i myšlenka objekt prodat. Co se archivních dokumentů týká je možné, že v rámci obce existují podrobnější a třeba i pestřejší a starší informace. Vidět objekt na vlastní oči pak je dech beroucí a trošku i adrenalinový zážitek kvůli technickému stavu. Obzvláště když vezmeme v potaz že, většina objektu je v původním stavu, včetně vnitřních prostor a vybavení, a jedinou chybějící částí jsou tak vodní kola.

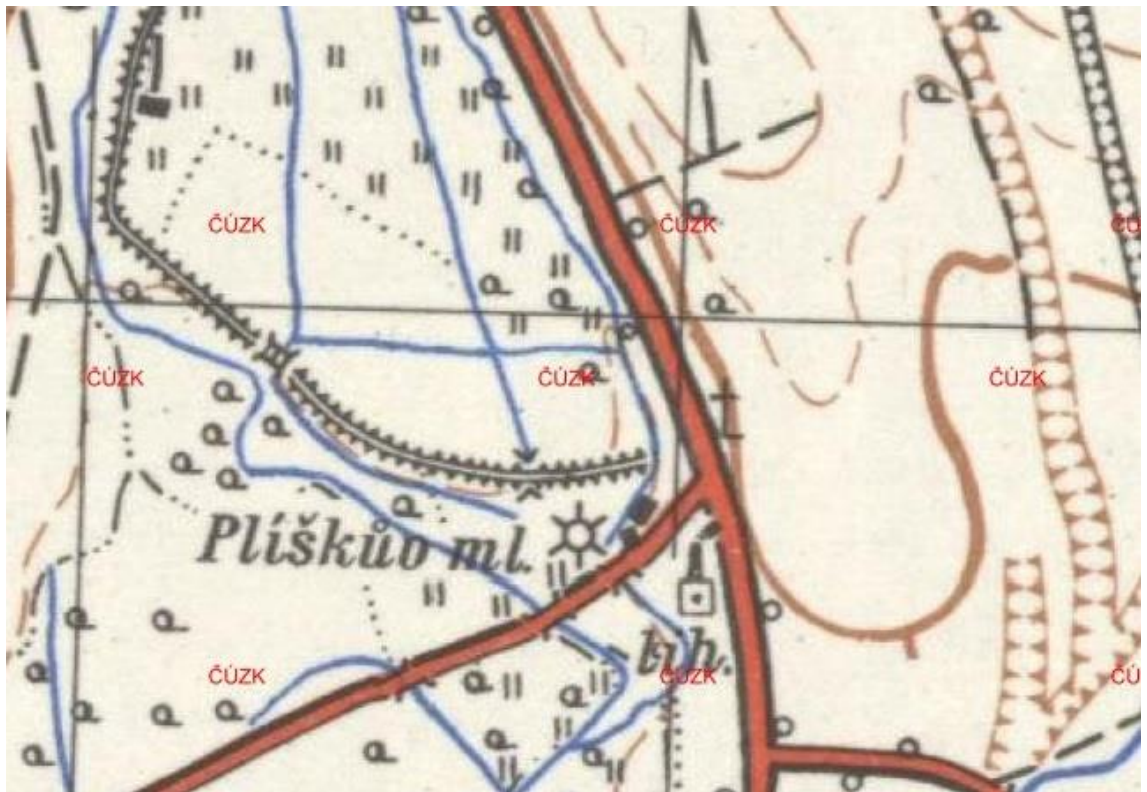
Foto. č. 17: Náhon těsně pod mlýnem slouží pro chov ryb (Šumvald, 2019)

5.15 Šumvald č.p. 152

Tzv. Plíškův mlýn zanesen v roce 1930 pod vlastnictvím Martina Sontaga, byl poháněn jedním vodním kolem na svrchní vodu. Majitel usedlosti č.p. 1 ještě vzpomíná, že si jeho otec s majitelem po válce rozuměli. Je tak jasně patrné, že během války nebo těsně před, respektive po ní změnil mlýn majitele. Státní rybářství v Přerově ale v roce 1955 začalo s obnovou rybníční soustavy v Šumvaldě, což dopomohlo k zániku objektu i náhonu, po kterém dle terénního průzkumu zůstala pouze původní spojka a, viz příl. č. 44-45.⁶¹ Po náhonu v dané lokalitě zůstává s největší pravděpodobností terénní zvlnění, bohužel však není prokazatelné, že se jednalo o břehy náhonu. Jak je na mapovém výřezu vidět, viz obr. č. 7 mlýn pak určitě v 50. letech 19. století stál.⁶² Avšak je dosti pravděpodobné, že před dokončením rybníční soustavy byl v poválečném období srovnán se zemí. Jak ukazuje výřez z mapy 1:50000 na obr. č. 8 z roku 1955, byl v té době ještě v lokalitě zanesen.⁶³

Obr. č. 7: Výřez z otisků císařských map SK Moravy a Slezska z roku 1834 (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

Obr. č. 8: Výřez z mapy Topografické S-1952 1:50000, 1955, jasně označen mlyn a vyznačená znovu vznikající hráz Šumvaldského rybníka (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

5.16 Nová Dědina 22

Nová Dědina u Uničova oplývala ve 30. letech dvěma objekty. Tím prvním měl být dle SaMVDRČ mlýn Josefy Blahákové. Mlýn měl v té době být poháněn Francisovou turbínou. V případě objektu č.p. 22 je to však vše co je známo. Informace, které jsou známe pochází ze soukromého zdroje, který zde kdysi pracoval. Není tak známo, kdy původní mlýn zanikl. Aktuálně v lokalitě stojí společnost na výrobu krmiv pro kočky a psi Tekro. Dle blízkého zdroje byla nebo možná i nadále je voda z náhonu používána k výrobním účelům. Její kvalita však nejspíš před vstupem do výroby podléhá úpravě. Její jakost dle ČRS přesto odpovídá vodě pstruhové, a to dle jejich stránek až po Bedřichov.⁶⁴ Vedení si zde podle informací chytalo přes poklop nad zatrubněným náhonem pstruhy. Tuto informaci však s naprostou jistotou nejde ověřit.

5.17 Nová Dědina 21

Rudolf Schaal pak v lokalitě kousek od obce měl mlýn a pilu. Dvě Francisovi turbíny zde díky transmisí hnaly na jedné straně náhonu pilu a na druhé mlýn, umístěny v samostatných objektech. V objektech, které sloužily pravděpodobně jako mlýn aktuálně funguje soukromý podnik, do kterého nebyl přístup povolen. Objekt však už původnímu záměru neslouží, a ona transmise tak už ztratila význam. Pozemek tak rozděluje náhon, na jeho levé straně se nachází původní menší zděný objekt, který po válce podle všeho chátral. Aktuální majitel objekt před listopadem 1989 odkoupil od MNV. Po roce 1991 však panoval strach o vrácení majetku původním vlastníkům. Obnova MVE tak začala po tomto období. V objektu se však v té době nenacházelo žádné zařízení, které by připomínalo pilu, jedinou známkou tak byl zdvižný objekt jezu. Obnova tak byla spíše stavbou od nuly. Majitel však, jakožto elektrikář, vlastnoručně objekt přestavěl. Postavil zde vodní elektrárnu na Francisově turbíně s vlastnoručně vybudovanou servisní a řídicí místností s automatizací. MVE je tak vlastnoručně automatizována a je schopná provozu, bez výraznějšího zásahu člověka. V areálu kolem objektu se pak nachází ještě jedna historická zajímavost. Tou je místní rybníček. Ten podle dostupných informací byl v minulosti používán k napájení městských kašen, důkazem k tomu mělo být objevené dřevěné potrubí na pozemku v době čištění a úpravy rybníčka. Celý objekt pak na první pohled vypadá nenápadně, jelikož od hlavní silnice není příliš vidět. Objekt tak jako jeden z mála slouží k výrobě, v tomto případě k výrobě energie. V posledních letech dle slov majitele panuje velké sucho, které poslední roky má

neblahý vliv na výrobu energie. Elektrárna tak neběží nepřetržitě, nýbrž v krátkých intervalech v průběhu dne, díky již zmíněné automatizaci. Fotky č. 18-20 a příl. č. 46-49 tak jasně ukáží i ono technické kouzlo těchto objektů, které se podařilo obnovit alespoň v ohledu na to, že využívají vodu k výrobě elektřiny.

Foto. č. 18: Historický rybníček v prostoru Fojtského mlýna (Nová Dědina, 2019)

Foto. č. 19: Původní transmise (odbočka) k mlýnské turbíně (Nová Dědina, 2019)

Foto. č. 20: Objekt vpravo jasně vyššího charakteru je bývalý mlýn, menší vlevo původně pila (Nová Dědiny, 2019)

5.18 Uničov č.p. 13

Mlýn na okraji Uničova směrem na Dolní Sukolom, poháněn kdysi taktéž Francisovou turbínou, od Josefa Antla koupili aktuální majitelé v 50. letech minulého století. Dle majitele se však v 50. letech už nacházela v objektu turbína Peltonova. Důvody této změny nejsou jasné, jelikož většina dokumentů spojených s okresem Olomouc není snadno dohledatelná. Je však možné, že se mohla změna odehrát kvůli změně produktu na mletí či technologickým požadavkům. Je totiž možné, že se v lokalitě nenacházel mlýn obilný, ale tabákový. Bohužel v roce 1987 se tudy prohnala velká voda, a mlýn nenávratně poškodila. Tato přírodní pohroma se na lokalitě podepsala značně vymletým prostorem náhonu, který se v těchto místech téměř až dotýká řeky Oskavy. Objekt jako takový však prý stojí od konce 19. století, je tak tedy možné, že v archívech se nachází někde ukryté tajemství, které by potvrdilo tabákový mlýn. Objekt však už slouží jen jako obytný dům. Stav náhonu je pak v této lokalitě spíše jen užitkový, jelikož je na něm jasně patrné zanešení a špatný technický stav, viz foto č. 19 a příl. č. 50-51.

Foto. č. 19: Přepad náhonu (větší část vody teče vnitřním potrubím v části pod přepadem, místo je těžko přístupné), ve zdi pak patrná konstrukce pro stavidlo. Zářezy v betonu nasvědčují vantroakům, potvrdit se však nepovedlo (Uničov, 2019)

5.19 Uničov č.p. 7

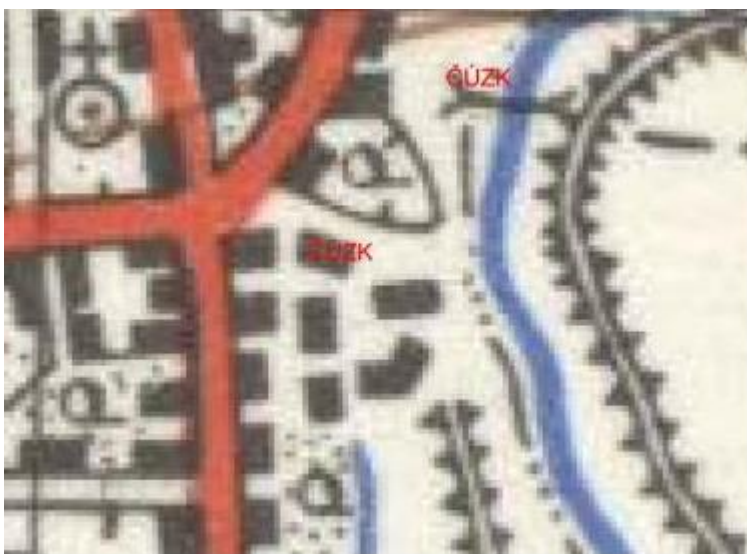
Na č.p. 7 se ještě v 90 letech nacházel jeden z nejvýznamnějších podniků města. Městský rolnický cukrovar, který už několik let ani nestojí měl na svém pozemku turbínu, jakou však není známo. V lokalitě sousedící parku se tak nacházel šrotovník, z něhož se nezachovalo taktéž nic. Poslední zeď z něj byla strhnuta pár let zpět. Jedinou stopou po cukrovaru je tak maximálně náhon v prostorách za aktuálně obchodním střediskem. Je však pravděpodobné, že v poválečném období se s vodou poháněného šrotovníku přešlo na elektrický či plynový pohon. Potvrdit však tuto informaci nemůžeme, jelikož k ní chybí podklady. Historie tohoto objektu je tak podobná dalším, i když v tomhle případě zánik cukrovaru nezpůsobil vývoj technologii, které často většinu mlýnů, jak už bylo zmíněno, položily na lopatky. Přístup k náhonu se poslední roky upravuje, a v těchto prostorách dochází k určité rekultivaci a úpravám.

5.20 Uničov č.p. 2

Asi nejzapeklitějším objektem ve zkoumané oblasti spojené se SaMVDRČ, ze které tato práce čerpá zkoumané lokality je objekt s číslem popisným 2. Kunstová Adolfína v lokalitě blízké centru města měla v majetku mlýn s Knopovou turbínou. Momentálně v ulici Malé Novosady nic nenasvědčuje mlýnu, který se tu měl nacházet, tak jako tomu, že se zde vyskytoval náhon. Jedinou trošku odlišnější budovou v lokalitě je právě č.p. 2. To podle mapy níže mělo být nejspíše obytnou částí hospodářství, viz foto. č. 20. Na přelomu minulého století se v oblasti Želechovické ulice nacházel menší rybník, viz příl. č. 53. Mapy již dříve použité, tzv. císařské otisky SK Moravy a Slezska v měřítku 1:2880, pak z let 1833 ukazují, že s největší pravděpodobností se tu opravdu hospodářství nacházelo, avšak rybník ještě nikoliv. Na mapách z let 60. už však zanesení mlýna chybí, což se dá považovat za indikaci jeho zániku v době druhé světové války nebo před ní. Po náhonu je jedinou stopou rozkouskovanost parcel v Olomoucké ulici, které jasně potvrzují původní lokalitu náhonu, po které však v terénu není žádná stopa, viz obr. č. 9-10.⁶⁵⁻⁶⁶

Foto. č. 20: Obytný objekt i přes zanedbaný stav příliš nenasvědčuje mlýnskému objektu (Uničov, 2019)

Obr. č. 9: Pro srovnání výřez mapy z 60. let 20. stol. Mlýn v lokalitě již není zaznačen (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

Obr. č. 10: Výřez ze zmíněných otiskůSK, vpravo dole žlutě (321) označené hospodářství mlýna č.p. 2 (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

5.21 Pňovice č.p. 30

Pňovice č.p. 30 původně sloužil jako pekárna a mlýn, jelikož úprava řeky Oskavy v dané lokalitě dodávala už dostatečný průtok. Dle SaMVDRČ Ed. Ruprecht provozoval podnik před válkou tak jako chvíli po ní. V září roku 1950 však žádal pozastavení živnosti, viz příl. č. 54.⁶⁷ Podle stížnosti z roku 1962 se pak dá spekulovat o tom, zda byl provoz obnoven, nebyl totiž nalezen důkaz, který by onu domněnku potvrdil nebo vyvrátil. příl. č. 55.⁶⁸ Dokument taktéž naznačuje, že v Uničově se tvořili problémy s čistotou vody. Aktuálně však v Uničově není podnik kromě společnosti Tekro, která by mohla v krajním případě způsobit znečištění vody v řece Oskavě. Tehdy tak mohl znečištění způsobovat buď cukrovar anebo Farmakon. Původní objekt mlýna, je upraven a Francisova turbína nahrazena jednou turbínou Kaplanovou a jednou tzv. Metazkou. Objekt je tak rozdělen na 2 části, prostor s budoucí Metazkou je aktuálně v rekonstrukci. Bohužel kvůli přetrvávajícímu suchu majitel potvrdil, že nejlepší výrobní dny jsou při vypouštění Šumvaldského rybníku. Objekt jako takový se podobá Fojtskému mlýnu, jen je více patrný, jelikož se nachází u cesty, žádná ručně dělaná řídicí elektronika či automatizace na místě není, ta je tu zařízena od externí firmy. Stejně jako Fojtský mlýn i tento dodává vyrobenou energii do rozvodné sítě. V době návštěvy objektu soustrojí kvůli nižšímu průtoku běželo naprázdno, respektive průtok vody turbínou byl příliš nízký. Fotografie pak jako v případě Fojtského mlýna, mluví za sebe foto. č. 21-22.

Foto. č. 21: Rozdíl oproti Fojtskému mlýnu je jasně patrný (Pňovice, 2019)

Foto. č. 22: Horní část soustrojí Kaplanovy turbíny s brzdou na soustrojí č. 1 (Pňovice, 2019)

5.22 Štěpánov – Liboš č.p. 39 (139)

V Liboši najít objekt mlýnu není tak těžké, když se první mrknete do mapy anebo nejste slepý. Původní číslo popisné ale už není pravdivé, jak stojí v SaMVDRČ. Původní mlýn taky z jedné strany vypadá pouze jako rodinný domek. Po letném pohledu kolem je však jasné, že se nacházíte nejspíše u mlýna nebo MVE. Místní náhon tu poháněl mlýn z Francisovou turbínou. Aktuálně je tu však turbína typu Kaplan v relativně nedávno renovované podobě v upravené strojovně. Objekt byl v roce 1948 znárodněn. Po vrácení však z mlýna nezbylo nic. Vyvstalá myšlenka pak poukazuje na to, jestli podobný osud potkával všechny znárodněné objekty či tohle byla jen smůla ve výjimečném případě. Jednou ze zajímavostí této lokality, která je silně vázaná na náhon, podobně jako Nová Hradečná, jsou bobři, kteří dle všeho působí na hrázi značné škody. Určitým způsobem tak můžeme ukázat i na problematiku náhonů v prostoru, a hlavně těch, které nad terén vystupují jako například ten v Liboši. Ten je na své délce z velké části lehce nad úrovní terénu. Foto. č. 23-24 pak ukazuje stav stavidla, který je mimořádně zachovalé a nově zrekonstruovanou strojovnu s již zmíněnou Kaplanovou turbínou. Bohužel i v tomto případě platí, že produktivita MVE je sotva dostačující na údržbu, nikoliv na opravy či úpravy objektů a jejich zkrášlení. Většina tak slouží spíše jako koníček a technická zajímavost lokalit. Příl. č. 56-58 doplňují podobu lokality, která i na vlastní oči je mnohem zajímavější.

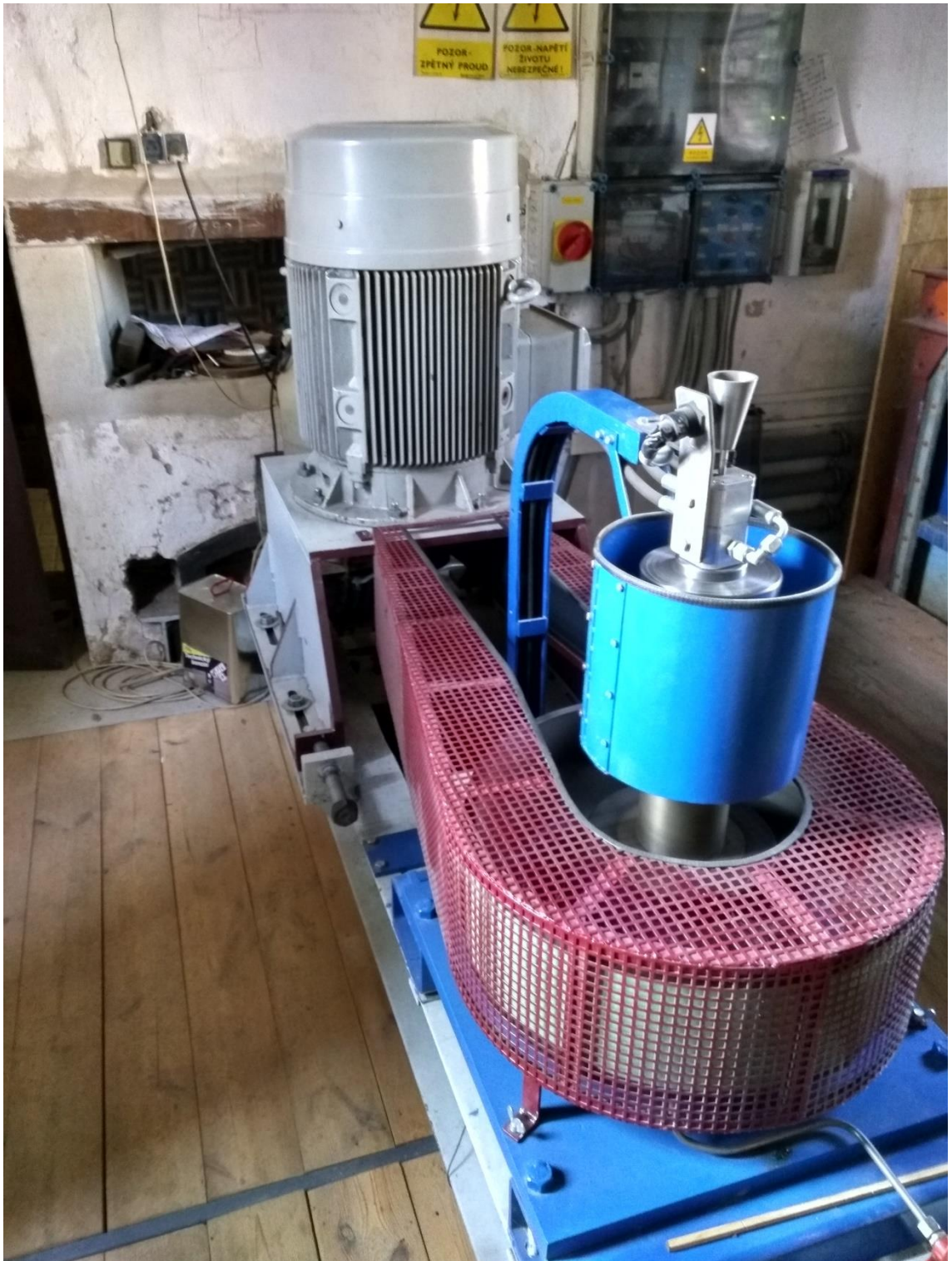

Foto. č. 23: Strojovna MVE v Liboši po nedávné rekonstrukci (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 88: Výtok od soustrojí elektrárny za nižšího stavu vody (Štěpánov-Liboš, 2019)

Foto. č. 24: Stavidlo náhonu pro upouštění a bezpečnostní přepad u MVE (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 90: Pohled na náhon od mostu k mlýnu, břehy zpevňují vrby (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 91: Pohled z mostu na přepad, stavidlo a česle u MVE v Liboši (Štěpánov-Liboš, 2019)

6 Aktuální situace objektů na řece Oskavě

Vzhledem ke zjištěným okolnostem v rámci jednotlivých staveb vůči SaMVDRČ je třeba toto téma považovat za značně rozsáhlé. I přes vynaložené úsilí na tuto práci lze říci, že množství dokumentů a historických podkladů může být ještě větší a objemnější, než prozatím bylo odhaleno. Na základě tohoto výzkumu by se tak dalo do značné míry i pokračovat, a to i do vzdálenější historie.

Hodnotit tak obecně stav všech objektů v seznamu je poněkud složitější. U těch, které jasně neexistují je to bezpředmětné jako třeba objekt č.p.47 v Oskavě-Bedřichově nebo č.p.1 v Dolní Libině. O těchto objektech se dá říci, že jsou zaniklé i přesto, že se z nich mohly dochovat objekty obytného rázu. Totéž platí například o objektu č.p. 26 v Oskavě a č.p. 152 v Šumvaldě. V případě Plíškova mlýna je to však ten nejextrémnější případ, kdy po mlýnu nezbylo vlastně nic, když nepočítáme náznak spojky náhonu u rybníka. Příklady přebudovaného objektu s jiným využitím pak jsou vesměs všechny objekty Ospalda a Langerů v Oskavě, kdy z většiny z Ospaldových objektů jsou soukromé podniky nebo sklady. V případě objektů rodiny Langerů je pak část stále používána k výrobě a zpracování textilu různého typu. Další objekty by se dali kategorizovat jako MVE. Tak například Nová Hradečná, Fojtský mlýn, Pňovice či Liboš. Tyto objekty v držení soukromých majitelů jsou každý ve svém ohledu unikátem s podobnou minulostí, každý v trošku vlastním směru technicky rozdílný. Každý budován nebo obnovován trošku odlišným způsobem. Z toho asi nejvíce vybočuje Fojtský mlýn, který vznikl téměř od nuly a vlastní silou, prací a dřinou. Mlýn v Liboši obnoven od nuly, kdy zařízení bylo s největší pravděpodobností mezi lety 1969 až 1989 odvezeno. Poslední kategorií vzhledem k původnímu seznamu pak jsou objekty částečně zachované. Ve většině případů bez aktuálního využití či provozu. To jsou objekty, které buď chátrají, nebo jsou v zakonzervovaném stavu. O objekty v Oskavě, Nemrlově nebo Šumvaldě by tak mohl být určitý zájem. V případě posledních dvou jmenovaných hlavně kvůli zachovalému technickému stavu. V případě objektu č.p. 53 v Oskavě se nedá nic obdobného jako v případě Šumvaldu doložit, protože objekt je nepřístupný. V tomto směru zmíněný Šumvald vybočuje nejvíce. Mlýn č.p. 1 je i přes svůj špatný technický stav ještě stále zachovaný. Jeho technické vybavení se zdá být kompletní a jediné co schází jsou tak vodní kola vně budovy mlýna, po kterých ve zdi zbyly pouze otvory. Objekt však jako takový oplývá neuvěřitelným kouzlem a lokalita, viz kapitola č. 9.1 a

její přílohy č. 9.1a mluví sama za sebe, mlýn by však vyžadoval nákladnou rekonstrukci na kterou aktuálně chybí peníze.

Vzhledem k okolnostem technického stavu objektů tak není překvapením, že technický stav náhonů je pak velmi podobný. Často zanešené náhony nejsou totiž schopny zadržet či odvodnit okolí, či odvést větší vodu z řeky Oskavy. Příkladem a jasně patrným zanešeným náhonem je Nová Hradečná (Hradec) č.p. 30. Na tomto místě i z fotografií v příl. č. 8.1a je jasně patrná výrazná sedimentace na jedné z osluněných stran. Velká sedimentace a zanešení je pak patrné ještě na jednom náhonu. V oblasti Uničovského parku od č.p. 13 je náhon vedoucí kolem rybníka vyplněn sedimenty tak moc, že v případě zvýšeného průtoku na něm dochází téměř okamžitě k rozlivu na přilehlá prostranství. Vzhledem k plánu na úpravu a vyčištění zmíněného úseku tak nebyl zájem zkoumat lokalitu. V daném místě navíc náhon už nehraje žádnou roli a při rozlivu maximálně zaplaví přilehlou louku nebo zahrádky. Při pohledu na okolnosti stavů objektů a s nimi spojenými náhony není divu, že jejich stav je žalostný. Jelikož nejsou používány, tak ve většině případu ztrácí ně některých částech toku svůj význam. Tak jako je ztratily v daných lokalitách mlýny.

Vývoj přesto všechno v oblasti do určité míry probíhal i v novodobé historii. Už u objektu č.p. 18 v Nemrlově bylo zmíněno, že v lokalitě původního náhonu při soutoku s Oskavou aktuálně stojí menší rybník. Tento projekt pochází ze začátku 21. století, a kromě chovného účelu není primárně zaměřen na protipovodňovou ochranu. Slouží tak pouze k zadržení vody v krajině a již zmíněného chovu ryb. Ve výsledku tak není příliš zajímavým objektem výzkumu, jelikož vzniknul na volných pozemcích v obci. Napájí ho tak tedy řeka Oskava a Březový potok. Na druhou stranu existuje však jeden mnohem kontroverznější objekt. Objekt na parcelách 450, 236 je objekt bez č.p. s největší pravděpodobností. V dané lokalitě kdysi stávalo hospodářství jen kousek opodál s pohonem vodního kola. V menším objektu se zde nachází MVE, která je v rámci dokumentace přístupná v Šumperském archívu a je poměrně rozsáhlá. Součástí dokumentace je totiž i značně rozsáhlé správní řízení před jejím vznikem. Zabíhat však do detailů nemá cenu, jelikož při terénním průzkumu bylo zjištěno, že je to v dané lokalitě ožehavé téma. Objekt patřící soukromým vlastníkům dle místních často nedodrжуje minimální průtoky, které by měl a které jsou k objektu stanoveny. Zda je toto tvrzení pravdivé se při návštěvách lokality nepodařilo potvrdit, protože ani v jednom případě se nejevil průtok řekou a MVE jako problémový. V jednom případě pak bylo i zmíněno, že

v jarních teplejších fázích roku, kdy tu dochází k množení obojživelníků, elektrárna doslova sešrotuje část populace vylíhnuté na horní části toku v oblasti Oskavských vodopádů. Vzhledem ke zjištěným informacím tak bylo riskantní do daného tématu dále zasahovat. Toto téma totiž podle všeho, co chvíli řeší správní orgány.

Většinu existujících objektů se tak povedlo zdokumentovat a většině případů i vyfotografovat a doložit tak historické dokumenty. V některých případech i propojit historické prameny se současností, či přijít na úsměvné historky některých objektů.

Je pak ale ještě třeba zmínit jednu lokalitu. Tou je lokalita horního Bedřichova. Ta se nachází právě směrem od mlýnů č.p. 52 a 53 proti proudu řeky. Na lokalitě tzv. „hamrů“ tam pak na „Oskavě“ stával právě hamr v Adamově továrně na motory, dvě další pily, hospodářství a stolařství. V rámci seznamu ale nejsou zaneseny pod řekou Oskavou, ale pod Rabenbachem. Původně Černý potok tak později upřesněn a přejmenován na řeku Oskavu až po pramen pod sedlem Skřítek značně zmátl závěrečné fáze výzkumu. Avšak vzhledem k okolnostem, a zkoumaným dokumentům se i tato lokalita dá hodnotit stejně jako ty předešlé, respektive následující po proudu. Zachované objekty jsou hospodářského charakteru maximálně a v případě objektu č.p. 92 už ani hospodářský charakter se nedá považovat za trefný. Obvodové zdi a propadlá střecha jsou v lokalitě nepřístupné a ani vzdáleně nepřipomínají stolařství. Vzhledem i k jinému názvosloví řeky a lokality nebyly dokumenty k těmto objektům dohledány. Je tak možné, že někde existují starší dokumenty mimo archív v Šumperku či Olomouci. Střípky, které se totiž podařilo najít, byly bezvýznamné a neúplné vzhledem k rozsahu.

Před závěrem je třeba podotknout existenci již zmíněných rybníků. Rybník v Nemrlově, rybník v Dolní Libině a Šumvaldská soustava rybníků ve svých lokalitách nehrají významnou vodohospodářskou roli, jelikož slouží primárně k chovným účelům. V případě toho Šumvaldského, ale v krizových situacích může pomoci menší objem vody zastavit, nebo zpomalit. Libinský rybník nelze na rozdíl od Šumvaldského přesně datovat. Ten je zmíněn v dokumentech k Plíškově mlýnu č.p. 152, kde Přerovské rybářství jasně zmiňuje jeho obnovu. Jeho vznik tak lze odhadnout na polovinu 50. let.

7 Závěr

Při historii, kterou mlýny představují, a to na celém území České Republiky a Slovenska, je dalo by se říci až smutné, jak většina z nich dopadla od těch 30. let. Na celém území toku lze pozorovat do určité míry jejich vývoj, jak postupně zanikaly. Některé ještě v 60. letech mlely, jiné už tou dobou ani nestály na svém místě. S tím je spjat i stav některých náhonů, který tomu odpovídá, některé zaniklé, některé v silně zanešeném stavu. Nejlepším příkladem již zmíněný náhon v Nové Hradečné anebo pak v Uničově na trase od Fojtského mlýna až k rybníku tzv. U koupaliště. Náhony, které zanikly pak zanikaly vždy s mlýny, které tam stály. Příkladem toho je tak zmíněný Nemrlov, kde náhon u mlýnů 18, 22 a 26 už zanikl, a připomíná ho menší příkop místy odvádějící vodu z přilehlých pozemků.

Vyvstává tak otázka, jak se k tomuto kulturnímu a technickému dědictví které zbylo postavit. Ve většině případů, kdy se objekty mlýnů zachraňují, se jedná o mlýn dlouhé historie v řádech stovek let. Takovým zářným příkladem je Hoslovický mlýn.⁶⁹ Ten díky své historii je považován za historickou památku. V případě řeky Oskavy, není úplně jisté, který z dochovaných objektů se dá považovat za starý. V Úvahu připadají Kauerův mlýn v Oskavě, Nemrlov č.p. 22, Šumvald č.p. 1 a Uničov č.p. 13. Co se objektů v provozu týká, většina slouží jako MVE a nedá se tak ani předpokládat, že by se do původního stavu mohly dostat. Co se ale týká výše zmíněných mlýnů v jednom případě by záchrana mohla mít cíl obnovy do původního stavu. V těch zbylých třech už to reálně možné není. Co se týká dalších jako třeba č.p. 2, jejichž historie může být mnohem starší. Jejich stav je však nevratitelný z mnoha důvodů, a tak nepřipadá ani v úvahu pokoušet se o obnovu.

Dle terénního průzkumu a fotodokumentace se mlýn v Šumvaldě č.p. 1 nachází sice ve špatném technickém stavu, ale jako jediný v tomto případě může připadat v úvahu. Jeho vybavení, zařízení, a dokonce i konstrukce se jeví jako původní, jediným chybějícím prvkem tak je vodní dvojkolí, viz přílohy. Obnova takového objektu by však byla velmi náročná a příliš nákladná, což si její majitel nemůže dovolit. Možnou pomocí by tak mohli být sponzoři, památkový ústav nebo další subjekty, které by podpořili obnovu památky. Bohužel však tato situace v nejbližší době pravděpodobně nenastane, nemluvě o myšlence majitele objektu prodat, jak již bylo zmíněno. Šance na záchranu tohoto objektu tak v aktuální situaci nevypadá nadějně. Co se objektů tak celkově týká, jejich stav je

špatný. Většina už neslouží původní činnosti anebo nestojí vůbec. Díky obnově MVE, lze přesto říci, že se některé objekty vrátili k životu.

Je třeba však ještě jednou zmínit Nemrlovskou vodní nádrž. Vzhledem k jejímu stáří může být příkladem pro vznik podobných projektů v budoucnu za účelem udržení vody v krajině. S tím je spjata stavba a obnova rybníků, které se tu v minulosti mohly vyskytovat. MVE v Oskavě – Bedřichově je pak tématem rozdílným a v určitých směrech nemusí být ani vhodné se tímto konkrétním objektem zabývat. Důvody můžeme hledat ve střetu zájmu některých subjektů zainteresovaných do povolení stavby, a možná i dalších, bereme-li v potaz lokalizace objektu v CHKO Jeseníky. Vzhledem k pozici MVE na řece, je totiž tento objekt ožehavé téma i mezi místními obyvateli.

Přesto všechno je však možné, že v dokumentu, ze kterého se lokalizačně vychází, tedy SaMVDRČ, nebyly všechny objekty, anebo byl některý přehlédnut. Takovým příkladem se může jevit Černý potok, respektive Rabenbach, který je horním tokem Oskavy. Například Pňovice či Štěpánov pak patřily do jiných okresů, tak jak se jeví dle seznamu Bedřichov. Je tedy možné, že existuje objekt mimo aktuální prameny, který se nepodařilo objevit. Vzhledem k rozsahu tématu se tak nedá ani předpokládat úplnost tohoto tématu, jenž by výzkumnou činností mohl zabrat spoustu dalších let. Objem informací pak je jen částečně součástí příloh, kdy je zpracován ve formě tabulky pro určitou přehlednost. Doplňující přílohy tvoří fotodokumentace k daným objektům, která se nevezla do obsahové části vzhledem k velkému rozsahu. Úpadek mlýnů a podobných staveb pak jasně znázorňují mapy č. 4 a 5. Vzhledem ke druhé zmíněné je třeba podotknout, že objekty v provozu jsou MVE Bedřichov, Nová Hradečná, Nová Dědina, Pňovice a Liboš. Ostatní objekty jsou v neprovozoschopném stavu. Co se objektů Ospalda a Langerá týká, je stav z důvodu nepřístupnosti nejasný. S největší pravděpodobností tu ale žádný provoz turbíny není. Hodnotit tak celou situaci můžeme jako smutnou, v určitém ohledu ale ne ztracenou.

8 Summary

This work describes in several parts the development of water management structures such as mills, hammer mills, small hydro power plants, etc. The first parts characterize the river environment as such. Oskava, which originates in the foothills of the Protected Landscape Area Jeseník, flows through several municipalities in the south, where it flows into river Morava near Chomoutov. In the upper part of the stream, in a relatively hilly area, it flows through only one village, where it enters the area of the Hornomoravský úval and, with its own floodplain, faces the south. Due to the flow and localization, the river was a relatively widely used source powering the machines. The origin of flumes were not an exception.

It is therefore not surprising that the original number of water-powered objects on the river could reach 40 in the period before the survey. However, after the war, this number began to decline rapidly due to changes in the political situation and the advancement of a different type of farming than was common until then. The large centralized production, even the mill ones, has resulted in the disappearance of most of the buildings that were not simply cost-effective. In some cases, literary sources refer to these problems.

When comparing literature and field conditions, much information on the current status was found. The archive documents then only partially filled the time gap in the monitored period. In the end, some information had to be supplemented by fieldwork and owner interviews. In most cases they did not hesitate to share information or access to objects. In some cases, they were not even afraid to share family stories that often accompany some of the objects. In most cases, however, they were new owners who had nothing more in common with the original owner than the purchase contract. Thus, the assessment of the technical condition was often subjective and did not necessarily correspond to the real state of buildings. The objects examined in this way are divided into individual chapters, including their attachments. The relevant archival information in most cases serves as a basis for some statements, while the photographs are up-to-date.

Finally, the scope of this work, despite its volume, is rather a marginal insight. The issue and the fate of these objects are much larger. Photo documentation in this work can serve as a link to make sites more attractive or for future research and development of this topic.

Kompletní seznam citací

1. Ministerstvo veřejných prací 1932: *Seznam a mapa vodních děl republiky Československé: Stav koncem roku 1930*. Praha: Sešit 1 – sešit 16.
2. GALUSOVÁ, Lucie. Seznam a mapa vodních děl republiky Československé. *Asociace recentní archeologie* [online]. 2014, 30.3.2014 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://recentniarcheologie.cz/index.php/clanky/18-seznam-a-mapa-vodnich-del-republiky-ceskoslovenske>
3. Vývoj mlynářství. Praha, 1972.
4. FILIP, Stanislav. *Vývoj mlynářství*. Praha, 1972. s. 20
5. FILIP, Stanislav. *Vývoj mlynářství*. Praha, 1972. s. 21
6. KOHOUTEK, Rudolf. *Pojem numerus clausus* (lat.). In: *Slovník-cizich-slov.abz.cz online*. cit. 2019-03-23. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/numerus-clausus-lat>
7. Svaz průmyslových mlýnů ČR: *Mlýnský průmysl v České republice 2014–2015* online. 2015 cit. 2019-03-23. Dostupné z: <http://www.svazmlynu.cz/mlynsky-prumysl-v-ceske-republice-2014-2015/>
8. *Svaz průmyslových mlýnářů ČR: Mlýnská ročenka* [online]. 2013, **2013**(1) [cit. 2019-04-25]. ISSN 1214-6374. Dostupné z: http://www.svazmlynu.cz/wp-content/uploads/2014/04/MLYN_ROC_2013.pdf
9. Mlýnská ročenka ... Praha: 5P, 1994-. ISSN 1214-6366.
10. SOBOTKA, Richard. *Pracovitá voda: derivační kanály, vodní náhony a strouhy v Rožnovské brázdě*. Rožnov pod Radhoštěm: R. Sobotka, 2014. ISBN 978-80-260-6335-3.
11. KRAMOLIŠ, Čeněk a DVORSKÝ, František, ed. *Vlastivěda moravská. II, Místopis Moravy. Díl III místopisu, Jičínský kraj*. Čís. 55, Rožnovský okres. V Brně: Musejní spolek, 1907. 2, 228 s., 2 l. foto. příl.
12. SOBOTKA, Richard. *Pracovitá voda: derivační kanály, vodní náhony a strouhy v Rožnovské brázdě*. Rožnov pod Radhoštěm: R. Sobotka, 2014. s. 36. ISBN 978-80-260-6335-3.
13. BERKA, Josef. *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky: vývoj zemědělství a historie zpracování obilnin* = Water mills in the watercourse of the Bystřička/Nivnička: development of agriculture and the history of grain processing. Suchá Loz: Obec Suchá Loz, 2011. ISBN 978-80-260-0197-3.
14. EGERT, Jaroslav. *Historie mlýnů na Žehrovce: život a příroda kolem nich*. Modřišice: Presstar, 2011. ISBN 978-80-87141-14-4.
15. PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlické mlýny, mlynáři a mlýnská strouha*. 2. vydání. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2015. ISBN 978-80-87316-62-7.
16. BERKA, Josef. *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky: vývoj zemědělství a historie zpracování obilnin* = Water mills in the watercourse of the Bystřička/Nivnička: development of agriculture and the history of grain processing. Suchá Loz: Obec Suchá Loz, 2011. s. 65. ISBN 978-80-260-0197-3.
17. BERKA, Josef. *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky: vývoj zemědělství a historie zpracování obilnin* = Water mills in the watercourse of the Bystřička/Nivnička: development of agriculture and the history of grain processing. Suchá Loz: Obec Suchá Loz, 2011. s. 71. ISBN 978-80-260-0197-3.

18. MAŘÍKOVÁ, Martina – *Středověké mlýny v českých zemích (archeologické a písemné prameny)*. Maříková, Martina. In: *Mediaevalia Historica Bohemica / Praha: Historický ústav AV ČR 10, (2005,)* s. 89-148.
19. BERKA, Josef. *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky: vývoj zemědělství a historie zpracování obilnin = Water mills in the watercourse of the Bystřička/Nivnička: development of agriculture and the history of grain processing*. Suchá Loz: Obec Suchá Loz, 2011. s. 65. ISBN 978-80-260-0197-3.
20. BERKA, Josef. *Vodní mlýny v povodí Bystřičky/Nivničky: vývoj zemědělství a historie zpracování obilnin = Water mills in the watercourse of the Bystřička/Nivnička: development of agriculture and the history of grain processing*. Suchá Loz: Obec Suchá Loz, 2011. ISBN 978-80-260-0197-3.
21. VEVERKOVÁ, Irena. *Co zůstalo z vodních mlýnů. Slaný: Přemyslovské střední Čechy, ©2013-2014. 2 sv. (36; 36 s.)*. ISBN 978-80-260-7534-9.
22. PROCHÁZKA, Zdeněk. *Domažlické mlýny, mlynáři a mlýnská strouha*. 2. vydání. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2015. ISBN 978-80-87316-62-7.
23. Vodní mlýny [online]. 2019 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <http://vodni-mlyny.cz/>
24. QUITT, E. (1971): *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 73 s.
25. Národní geoportál INSPIRE: Prohlížení map. *Geoportal.gov.cz* [online]. Praha: Česká informační agentura životního prostředí, 2019, 2019 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map/>
26. VLČEK, Vladimír, ed. et al. *Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984. 315 s., s. 210
27. VLČEK, Vladimír, ed. et al. *Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984. 315 s., s. 243
28. VLČEK, Vladimír, ed. et al. *Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984. 315 s., s. 101
29. VLČEK, Vladimír, ed. et al. *Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1984. 315 s.
30. OPS Šternberk. *Návrh zápisu do vodní knihy*. Okresní správa politická, Šternberk, 1927. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/2
31. Vyčítalová, H. *Žádost o zápis vodního práva*. Vyčítalová, Oskava, 16. října 1934. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/3
32. OÚ Šternberk. *Návrh zápisu do vodní knihy*. OÚ, ve Šternberku, 11. května 1936. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/1
33. MNV Oskava. *Žádost o zrušení vodního náhonu*. MNV, v Oskavě, 22. října 1987. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 1617/44
34. Císařské povinné otisky 1 : 2 880 (1824–1843, 1851–1871) - Morava a Slezsko: Výřez lokality č.p. 52 v Oskavě. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1834 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/com/com_data/2174-1/2174-1-002_index.html

35. Císařské povinné otisky 1: 2 880 (1824-1843, 1851-1871) - Morava a Slezsko: Výřez lokality č.p. 147(47) v Oskavě. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1834 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/com/com_data/2174-1/2174-1-003_index.html
36. Státní mapa 1: 5 000 – odvozená: Zábřeh 0-2. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1987, (1954-1987) [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/smo5/ZABR/ZABR02_1954.html
37. Topografická mapa 1: 50 000. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1955 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/050k/M_33_83_A_index.html
38. SCHAAL, F. *Sbírka listin a plánů*. Uničov, 1931. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 351/1
39. SCHAAL, F. *Sbírka listin a plánů*. Uničov, 1931. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 351/1
40. SCHAAL, F. *Sbírka listin a plánů*. Uničov, 1931. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 351/1
41. Ortofoto – obec Oskava: Výběr lokality č.p. 3. In: *Mapy.cz* [online]. Praha 5: ÚAZK, 2019 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=17.1355883&y=49.9061295&z=20&base=ophoto>
42. OSP Šternberk. *Sbírka plánů a listin*. Šternberk, 1927. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. vh 353/4
43. Československý rybářský svaz, Šumperk. *Vypouštění odpadu do vodního toku*. ONV, v Šumperku, 24. dubna 1968. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. vh 555/8
44. ONV Šumperk. *Záznam o kontrole čistoty vody v podniku 09 Moravolen*. ONV, v Šumperk, 23. dubna 1968. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. vh 555/8
45. Konečný, I. *Zvýšení stav vody v říčce Oskava*. Sbor Národní Bezpečnosti, Oskava, 21. června 1948. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 354/2
46. Odbor pro výstavbu a vodní hospodářství ONV ve Šternberku. *Vod.1595/58, Odbor výstavby a vodního hospodářství KNV Olomouc*. Odbor pro výstavbu a vodní hospodářství ONV, Šternberk. 6.prosince 1958. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 354/2
47. OSP Šternberk. *Komisionální šetření mlýna Františka Hartela v Nemrlově*. OSP, ve Šternberku, 22. března 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/8
48. OSP Šternberk. *Komisionální šetření mlýna Františka Hartela v Nemrlově*. OSP, ve Šternberku, 22. března 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/8

49. SCHAAL, F. *Soubor listin a plánu k mlýnu č.p. 18 a 22 v Nemrlově*. v Uničově, 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 356/4
50. SCHAAL, F. *Soubor listin a plánu k mlýnu č.p. 18 a 22 v Nemrlově*. v Uničově, 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 357/5
51. OPS. *Soubor listin a plánu k mlýnu č.p. 18 a 22 v Nemrlově*. OPS, v Nemrlově, 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 356/4
52. OPS. *Soubor listin a plánu k mlýnu č.p. 18 a 22 v Nemrlově*. OPS, v Nemrlově, 1928. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 356/3
53. MNV Oskava, odbor výstavby a vodního hospodářství. *Přezkoumání vodního oprávnění*. MNV, v Oskavě, 24.července 1959. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 356/4
54. Topografická mapa 1 : 10 000: Výřez lokality č.p. 55 v Mostkově. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1962 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/010k/M_33_83_A_d_1_index.html
55. Topografická mapa 1 : 50 000: Výřez lokality č.p. 55 v Mostkově. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1955 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/050k/M_33_83_A_index.html
56. RĚBL, V. *Žádost o sjednání nápravy úpravy mlýnského náhonu*. Rébl, V., v Dolní Libině, 22.listopadu 1954 (rukopis). Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 304/10
57. MNV Libina. *Žádost o změnu lokality*. Ing. Odrášek, K. za MNV, v Libině, 14.března 1989. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 304/10
58. JZD „Vítězný Únor“. *Vydání souhlasu k provedení činnosti*. Ing. Jon, R. za JZD, v Libině, 28.června 1988. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Šumperk, fond Okresní Národní Výbor Šumperk, inv. č. N, sign. Vh 304/10
59. MNV. *Hlášení o stavu mlýnů a pekáren v obci*. MNV, v Nové Hradečné, 20.července 1945. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, fond Místní národní výbor Nová Hradečná, Š1-78, inv. č. 96, sing. č. N, kart. 9, 1945
60. KOUŘIL, J. *Žádost o jednání ke zřízení vodního cejchu*. Kouřil, v Šumvaldě, 7.června 1935. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, fond Archiv obce Šumvald, Š1-95, inv. č. 144, sing. VIII/5, kart. 38, 1870-1935
61. Státní rybářství v Přerově. *Šumvald u Uničova, okres Šternberk, obnova rybníka náhradní pozemky: žádost Státního rybářství v Přerově, n.p.* Místní národní výbor v Šumvaldě u Uničova, 1954. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, fond Archiv obce Šumvald, Š1-95, inv. č. 144, sing. VIII/5, kart. 38
62. Císařské povinné otisky 1 : 2 880 (1824–1843, 1851–1871) - Morava a Slezsko: Výřez lokality č.p. 152 v Šumvaldě. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8:

- ÚAZK, 1834 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/com/com_data/3073-1/3073-1-008_index.html
63. Topografická mapa 1: 50 000: Výřez lokality č.p. 152 u Šumvaldu. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1952 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/050k/M_33_83_C_index.html
64. Rybářské revíry: Pstruhové revíry. In: *Český rybářský svaz* [online]. Ostrava, 2014 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <http://www.rybsvaz-ms.cz/katalog/rybarske-reviry/pstruhove-reviry/oskava-4-mo-unicov.html?fbclid=IwAR08eD8IED-bvaSjplISy8bY1pIMeO51V8OTiMOKP9S4fi99ARfMcpFixwSXI>
65. Císařské povinné otisky 1: 2 880 (1824-1843, 1851-1871) - Morava a Slezsko: Výřez lokality č.p. 2 v Uničově. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1833 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/com/com_data/3228-1/3228-1-007_index.html
66. Topografická mapa 1: 50 000: Výřez lokality č.p. 2 v Uničově. In: *Archivnimapy.cuzk.cz* [online]. Praha 8: ÚAZK, 1952 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/topos52/topos52_data/050k/M_33_83_C_index.html
67. ONV. *Žádost v klidu*. ONV, ve Šternberku. 5.září 1950. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, fond Archiv obce Šumvald, L1-94, inv. č. 116, sing. VII/5, kart. 7.
68. MZ. MNV Pňovice okr. Olomouc – *Stížnost na znečištění říčky Oskavy*. Ing. Grunfeld, Praha 10, 30.října 1963. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, fond Archiv obce Šumvald, L1-94, inv. č. 146, sing. VII/5, kart. 7.
69. GABRIELOVÁ, Hana. *Staré mlýny v šumavském Podlesí a v Bavorském lese: Alte Mühlen im Böhmerwaldvorland und im Bayerischen Wald*. Ve Strakonících: Muzeum středního Pootaví, 2011. ISBN 978-80-904285-7-7.

Seznam příloh:

Tabulky

Tabulka č. 1 (volná příloha č. 1): Tabulka se seříděnými objekty od pramene po soutok, jak jsou zaznamenána v SaMVDRC z roku 1933, součástí i objekty na Rabenbachu (Černém potoce) a objekty pravděpodobně zaniklé před rokem 1930

4.1a Fyzicko-geografická charakteristika

Mapa č. 1: Poloha zvoleného území z hlediska administrativního a geomorfologického členění dle ArcČR a geoportalu.gov.cz CÚZK (zdroj: Geoportál.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Mapa č. 2: Mapa s vyznačenými územími se zvýšenou úrovní ochrany přírody (Zdroj: Geoportál.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Mapa č. 3: Mapa území s podkladovou vrstvou typu půd CENIA (Zdroj: Geoportál.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Mapy se zaznačenými výsledky

Mapa č. 4: (volná příloha č. 2) Původní provozy podle SaMVDRC, jak jsou zapsány v roce 1933 (pozn. všechny rybníky vznikly později. zdroj: ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování)

Mapa č. 5: (volná příloha č. 3) Aktuální status funkčních objektů dle terénního průřezu vzhledem k vodnímu pohonu (zdroj: ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování)

Pozn.: Mapy č. 4 a 5 ve větším formátu jako volná příloha

4.2a Hydrologická charakteristika

Příl. č. 1: Voda v parku v dubnu 2006, v pozadí retenční dvojrybník v parku. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 2: Plné koryto za odbočkou z městského parku, kde už je navýšena břehová hráz, duben 2006. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 3: Pohled na Oskavu, před odbočkou z parku, kde hráz není příliš vyvýšena, v pozadí rodinné domky v ulici U Oskavy. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 4: Prostor před tzv. Kolibou zaplaven vodou. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 5: Plné koryto řeky Oskavy při jarních deštích a tání z 2.4.2006 (poskytnul Lukáš Střelec, Uničov, 2019)

Příl. č. 6: Kanál umělého toku Třetí vody v CHKO Litovelské Pomoraví (Tři dvory, 2019)

Příl. č. 7: Směr přítoku od Oskavy, jestli je voda tekoucí nebylo znatelné (Tři Dvory, 2019)

5.1a Oskava č.p.53

Příl. č. 8: Plán pohonu mlýny č.p.53 někdy ze 30 let 20. stol. (ZAvO-SOkAŠ, vh 357/2, 1927)

Příl. č. 9: Žádost H. Vyčítalové k vodnímu právu (ZAvO-SOkAŠ, vh 357/3, 1934)

Příl. č. 10: Jediná archivní zmínka o existenci objektu před 20. stol. (ZAvO-SOkAŠ, vh 357/1, 1936)

Příl. č. 11: Vyjádření ONV ohledně zakonzervování náhonu k č.p. 53 (ZAvO-SOkAŠ, vh 1617/44, 1987)

5.2a Oskava č.p. 157 (47)

Příl. č. 12: Červeně označená pozice č.p. 47, výše černě značka mlýna č.p. 53, Topografické mapy v systému S-1952 z lez 1955 (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

5.3a Oskava č.p. 3 a 7

Příl. č. 13: Zmíněná apretárna v dokumentaci k úpravě vodního náhonu k objektu č. 3 (ZAvO-SOkAŠ, vh 351/1, 1931)

Příl. č. 14: Přední strana kartonu k úpravě náhonu k turbíně se zmínkou existence objektu a turbíny (ZAvO-SOkAŠ, vh 351/1, 1931)

5.5a Oskava č.p. 12

Příl. č. 15: Poslední strana protokolu o zápisu do vodní knihy objektu č.p. 12 (ZAvO-SOkAŠ, vh 353/4, 1927)

Příl. č. 16: Katastrální plán s vyznačeným náhonem k č.p. 12 (ZAvO-SOkAŠ, vh 353/4, 1927)

Příl. č. 17: Náskres zdýmacího zařízení k objektu č.p. 12 (ZAvO-SOkAŠ, vh 353/4, 2018)

Příl. č. 18: Předpokládaná vpust' vodního náhonu k č.p. 12 (Oskava, 2019)

Příl. č. 19: Rybníček, který dle všeho sloužil jako „pračka“ a zásobárna vody pro kádě (Oskava, 2019)

5.6a Oskava č.p. 35/36

Příl. č. 20: Záznam o kontrole v závodě Moravolen z roku 1968 (ZAvO-SOkAŠ, vh 555/8, 1968)

5.7a Oskava č.p. 26

Příl. č. 21: Přepis protokolu o škodách způsobených přívalem deštěm z roku 1948 (ZAvO-SOkAŠ, vh 354/2, 1948)

Příl. č. 22: Jez do výšky přibližně jednoho metru připomíná jen říční práh (Oskava, 2019)

Příl. č. 23: Žádost na zrušení vodního práva č.p. 27 z roku 1958 (ZAvO-SOkAŠ, vh 354/2, 1958)

5.8a Nemrlov č.p. 18 a 26

Příl. č. 24: Protokolový opis žádosti o kolaudaci č.p. 18 v Nemrlově (ZAvO-SOkAŠ, vh 357/8, 1928)

Příl. č. 25: Technická skica objektu mlýna č.p. 18 (ZAvO-SOkAŠ, vh 357/8, 1928)

5.9a Nemrlov č.p. 22

Příl. č. 26: Archivní zmínka objektu č.p. 22 ještě v majetku H. Weigela z roku 1927 (ZAvO-SOkAŠ, vh 356/3, 1927)

Příl. č. 27: Jen mírně zvýšený terén v přilehlé zahradě kudy vedl původně náhon (Oskava, 2019)

Příl. č. 28: Předpokládaná lokalita náhonu a strojovny (Oskava, 2019)

5.11a Dolní Libina č.p. 1

Příl. č. 29: Rozhodnutí ONV o povolení stavby MVE v Dolní Libině (ZAvO-SOkAŠ, vh 304/10, 1989)

5.12a Dolní Libina č.p. 10

Příl. č. 30: Souhlas JZD se stavbou MVE na č.p. 2 (ZAvO-SOkAŠ, vh 304/10, 1988)

Příl. č. 31: Aktuální podoba náhonu na okraji pozemku objektu č.p. 10 (Dolní Libina, 2019)

5.13a Nová Hradečná (Hradec) č.p. 30

Příl. č. 32: Poslední známka o mlynářské činnosti v Nové Hradečné (ZAvO-SOkAO, ŠI-78, inv. č. 96, 1945)

Příl. č. 33: Náhon vypadá velmi idylicky, je však už na první pohled značně zanesen (Nová Hradečná, 2019)

Příl. č. 34: Přepad a hlavní stavidlo náhonu je po letech služby v horším technickém stavu (Nová Hradečná, 2019)

Příl. č. 35: Technický stav stěn náhonu odpovídá jeho stáří, kvalitní beton však stále odolává (Nová Hradečná, 2019)

5.14a Šumvald č.p. 1

Příl. č. 36: Žádost Jana Kouřila o cejch na jez k náhonu na mlýn č.p. 1 (ZavO-SOKaO, Š1-95, inv. č. 144, sign VIII/5, 1935)

Příl. č. 37: Ve zdi objektu jasně patrné dva vstupy pro hřídele (Šumvald, 2019)

Příl. č. 38: V objektu se nachází i původní mlýnské kameny (Šumvald, 2019)

Příl. č. 39: Přepad vody, kudy pravděpodobně původně vedly vantroky pro hnaní vody na dvě vodní kola (Šumvald, 2019)

Příl. č. 40: Jedno z pozůstalých soukolí, sloužící k pohonu mlýnské stolice (Šumvald, 2019)

Příl. č. 41: Mlynářská válcová stolice pro mletí obilí, v horní části patrný násypník (Šumvald, 2019)

Příl. č. 42: Druhá válcová stolice ještě na původním místě i s násypníkem (Šumvald, 2019)

Příl. č. 43: Prostor jako takový je používán jako skladové prostory, prostor však trpí vysokou vlhkostí (Šumvald, 2019)

5.15a Šumvald č.p. 152

Příl. č. 44: Informace SRvP o obnově rybníční soustavy v Šumvaldě (ZavO-SOKaO, Š1-95, inv. č. 144, sign VIII/5, 1954)

Příl. č. 45: Pozůstatek spojky náhonu k Plíškové mlýnu (Šumvald, 2019)

5.17a Nová Dědina č.p. 21

Příl. č. 46: Výška jezu přesahuje 2 metry mezi hladinami vody (Nová Dědina, 2019)

Příl. č. 47: Vlastnoručně sestavená řídicí elektronika MVE, samozřejmě zkontrolována společností ČEZ (Nová Dědina, 2019)

Příl. č. 48: Automatiku zajišťuje sestava plováků a spínačů reagující na výšku hladiny vody v prostoru turbíny (Nová Dědina, 2019)

Příl. č. 49: I wattmetr je ručně sestaven (Nová Dědina, 2019)

5.18a Uničov č.p. 13

Příl. č. 51: Pravděpodobně servisní vstup k soustrojí, bez dochovaných plánů bohužel nejde doložit (Uničov, 2019)

Příl. č. 52: Náhon v této lokalitě je silně neudržován a zanesen (Uničov, 2019)

5.20a Uničov č.p. 2

Příl. č. 53: Pohlednice s pohledem od rybníka na centrum města z Olomoucké ulice přibližně na začátku 20. století. (Soukromí archiv, 2019)

5.21a Pňovice č.p. 30

Příl. č. 54: Dokument se žádostí o přerušení pekárenské činnosti Ed. Ruprechta (ZavO-SOKaO, LI-94, inv. č. 125, sig.-VII/1, 1950)

Příl. č. 55: Zpráva o prošetření čistoty vody v řece Oskavě v Pňovicích (ZavO-SOKaO, LI-94, inv. č. 146, sign VII/1, 1963)

5.22a Štěpánov – Liboš č.p. 39 (139)

Příl. č. 56: Výtok od soustrojí elektrárny za nižšího stavu vody (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 57: Pohled na náhon od mostu k mlýnu, břehy zpevňují vrby (Štěpánov-Liboš, 2019)

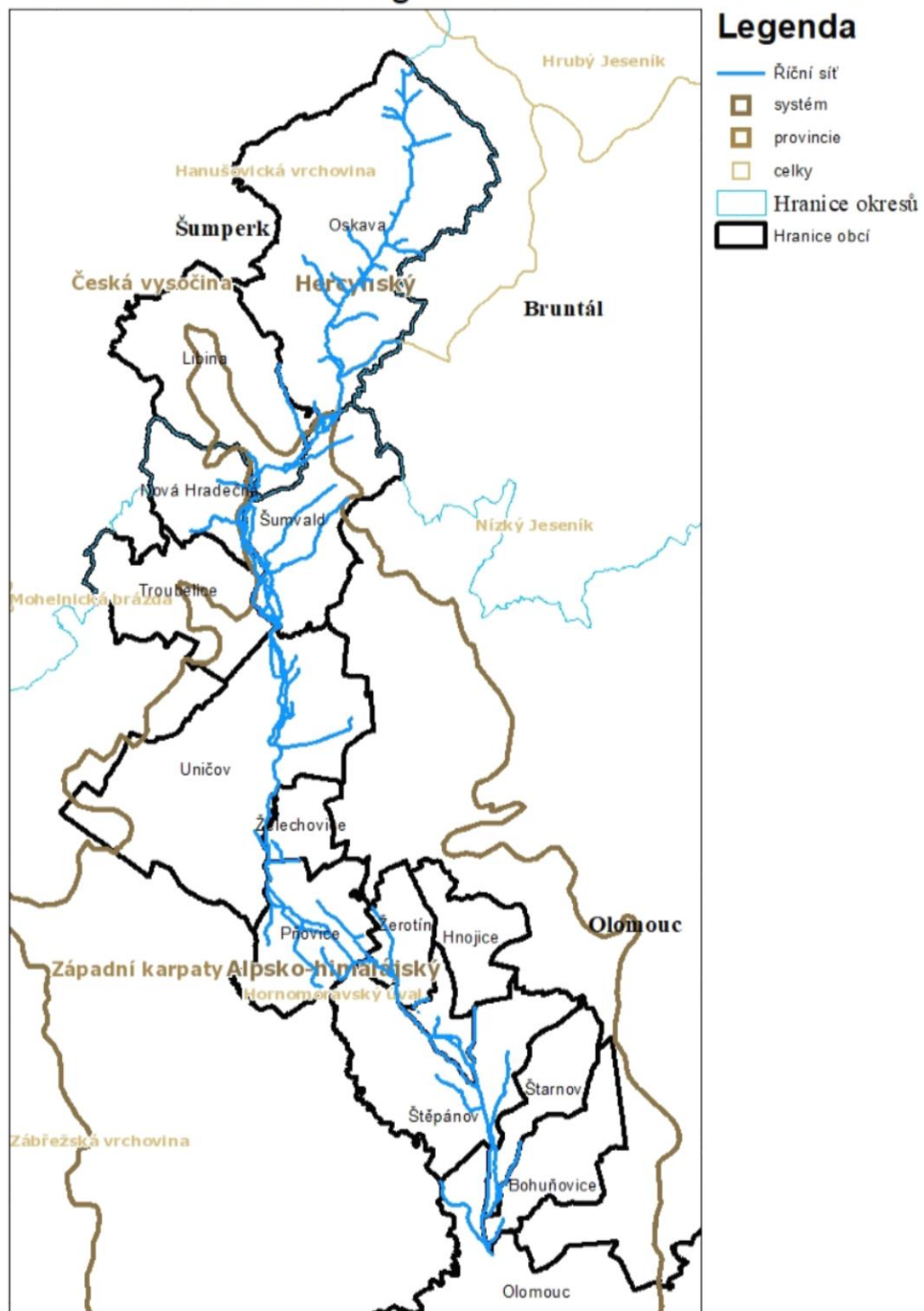
Příl. č. 58: Pohled z mostu na přepad, stavidlo a česle u MVE v Liboši (Štěpánov-Liboš, 2019)

Přílohy

Tabulka č. 1: Výřez z tabulky (volná příloha č. 1) se setříděnými objekty od pramene po soutok, jak jsou zaznamenána v SaMVDŘČ z roku 1933, součástí i objekty na Rabenbachu (Černém potoce) a objekty pravděpodobně zaniklé před rokem 1930

Nemrlův	Nemrlův c.p.22	SaMVDŘČ	196	Mlýn	nefunkční	v 70. letech 20. stol.	-
Nemrlův	Nemrlův c.p.18	SaMVDŘČ	"194"	Hospodářství	nefunkční	v 40. letech 20. stol.	-
Nemrlův	Nemrlův c.p.26	ZAVO-SOKAŠ	"200"	Mlýn	nefunkční	v 30. letech 20. stol.	-
Mostkov	Mostkov c.p.55	SaMVDŘČ	"55"	Mlýn	nefunkční	v 30. letech 20. stol.	-
Dolní Libina	D.Libina c.p.1	SaMVDŘČ	1	Mlýn	nefunkční	v 30. letech 20. stol.	-
Dolní Libina	D.Libina c.p.10	SaMVDŘČ	10	Mlýn	nefunkční	v 70. letech 20. stol.	-
Dolní Libina	Rybník D.Libina	ZAVO-SOKAŠ	Not	Rybník	funkční	-	-
Nová Hradečná	Nová Hradečná c.p.30	SaMVDŘČ	160	Mlýn; pila	funkční	-	MVE
Šumvald	Šumvald c.p.1	SaMVDŘČ	1	Mlýn	nefunkční	v 70. letech 20. stol.	-
Šumvald	Šumvaldský rybník	ZAVO-SOKAŠ	Not	Rybník	funkční	-	-
Šumvald	Šumvald c.p.152	SaMVDŘČ	Not	Mlýn	nefunkční	v 50. letech 20. stol.	-
Nová Dědina	Nová Dědina c.p.22	SaMVDŘČ	22	Mlýn	nefunkční	v 40. letech 20. stol.	neznámý
Nová Dědina	Nová Dědina c.p.21	SaMVDŘČ	21	Mlýn; pila	funkční	-	MVE
Uničov	Uničov c.p.13	SaMVDŘČ	967/13	Mlýn	nefunkční	v 50. letech 20. stol.	-

Poloha katastrů obcí v geom. členění a okresech ČR

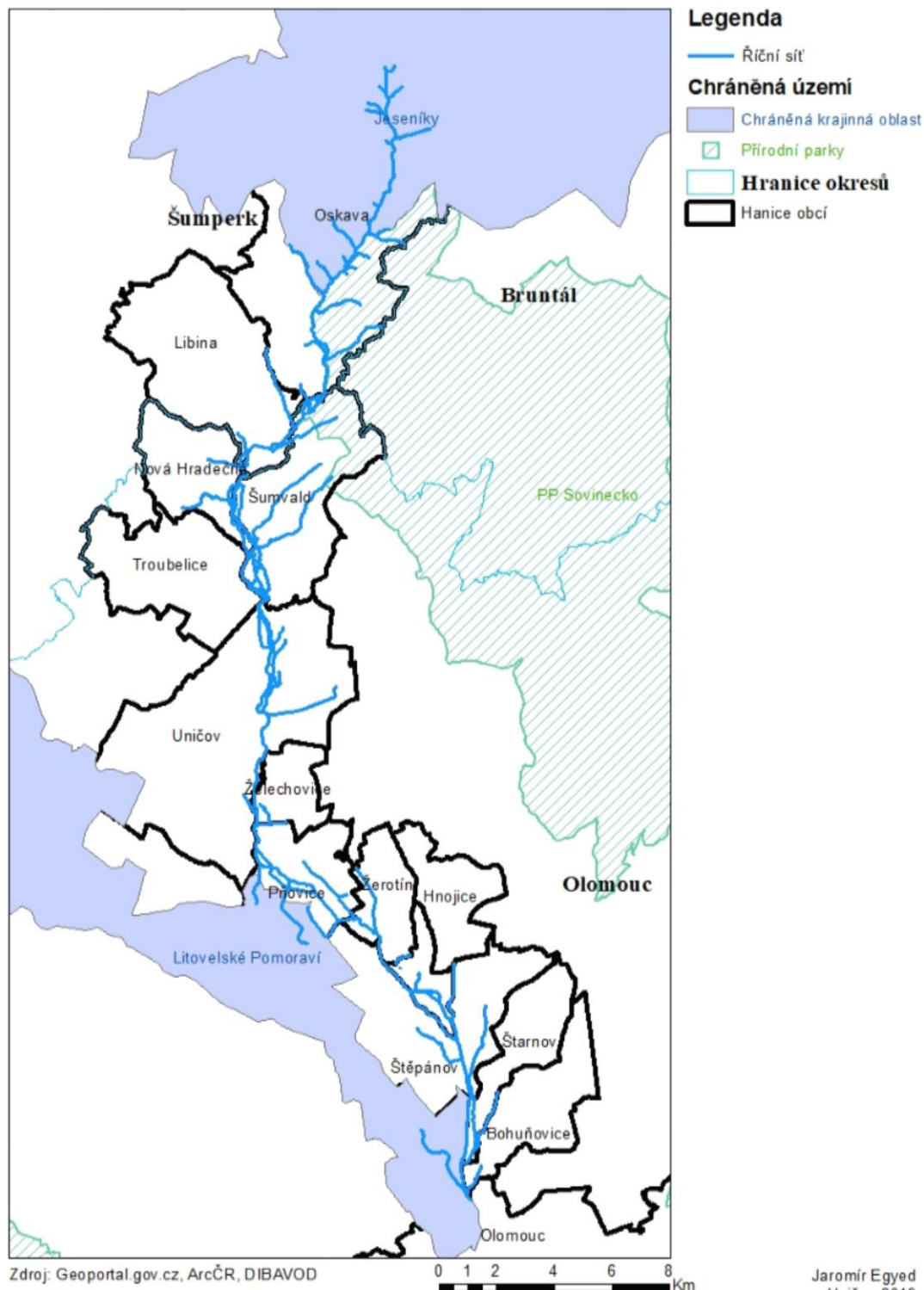
Zdroj: Geoportal.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD

0 1 2 4 6 8 Km

Jaromír Egyed
Uničov 2019

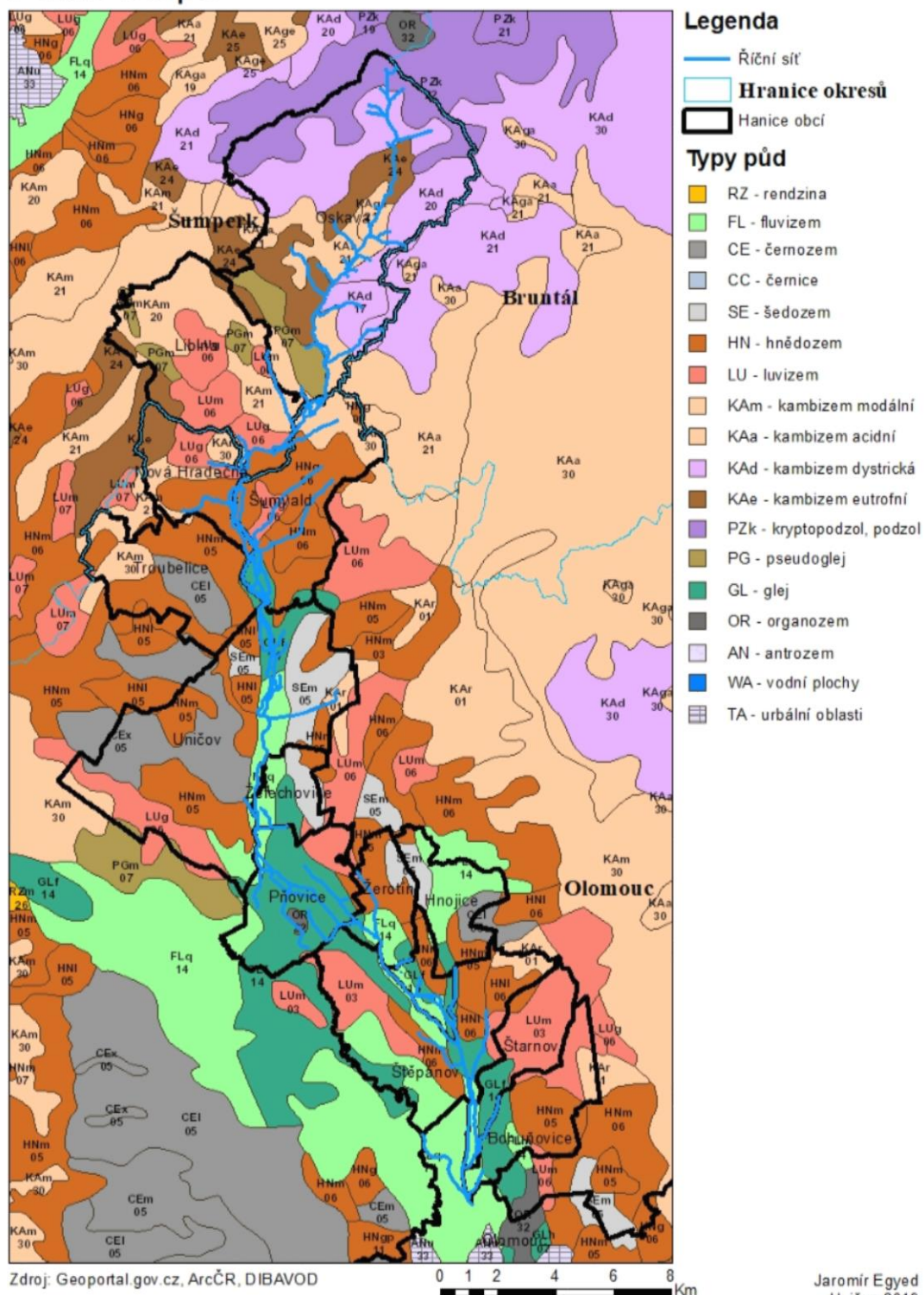
Mapa č. 1: Poloha zvoleného území z hlediska administrativního a geomorfologického členění dle ArcČR a geoportalu.gov.cz CÚZK (zdroj: Geoportal.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Území se zvýšenou úrovní ochrany

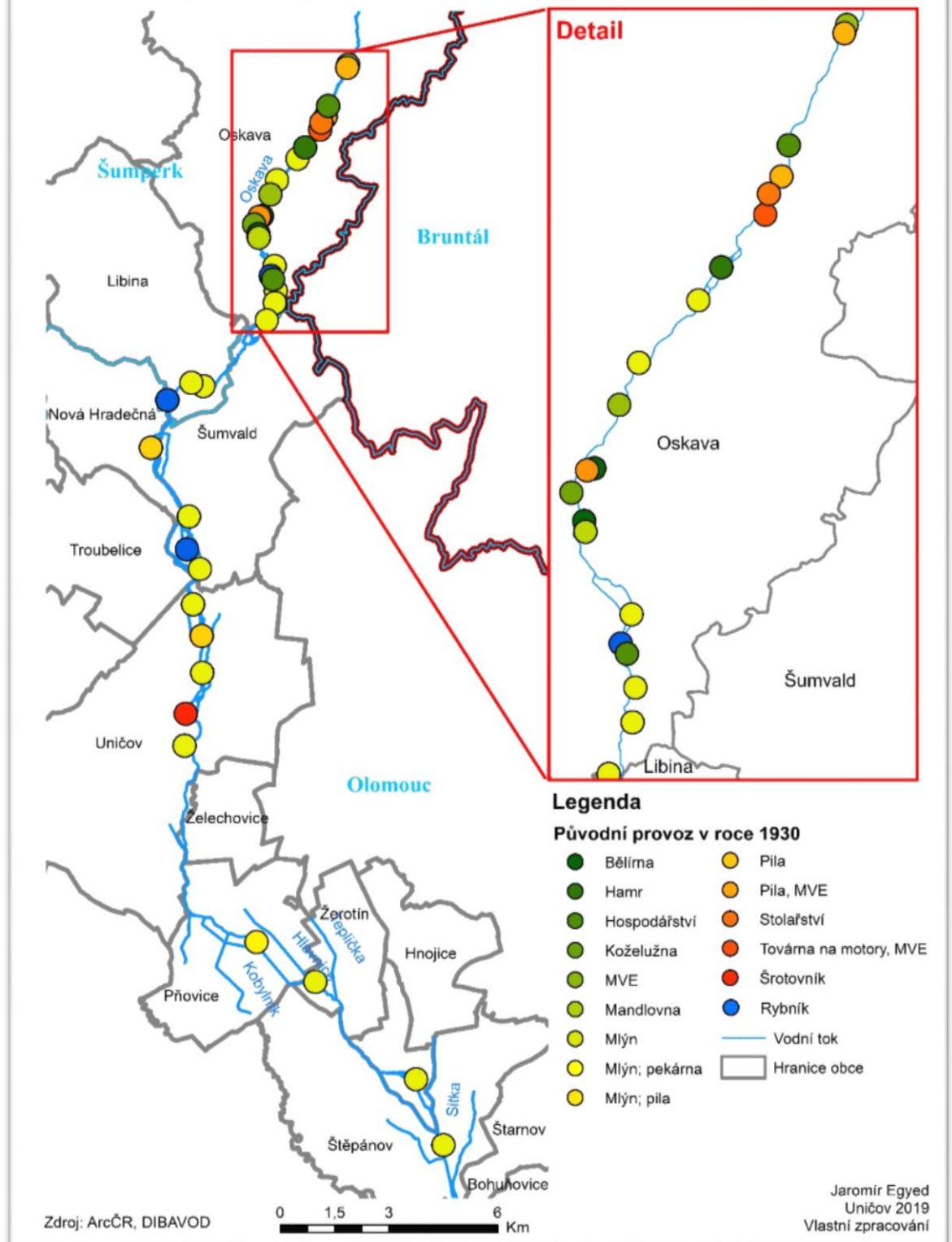
Mapa č. 2: Mapa s vyznačenými územími se zvýšenou úrovní ochrany přírody (Zdroj: Geoportal.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Půdní mapa

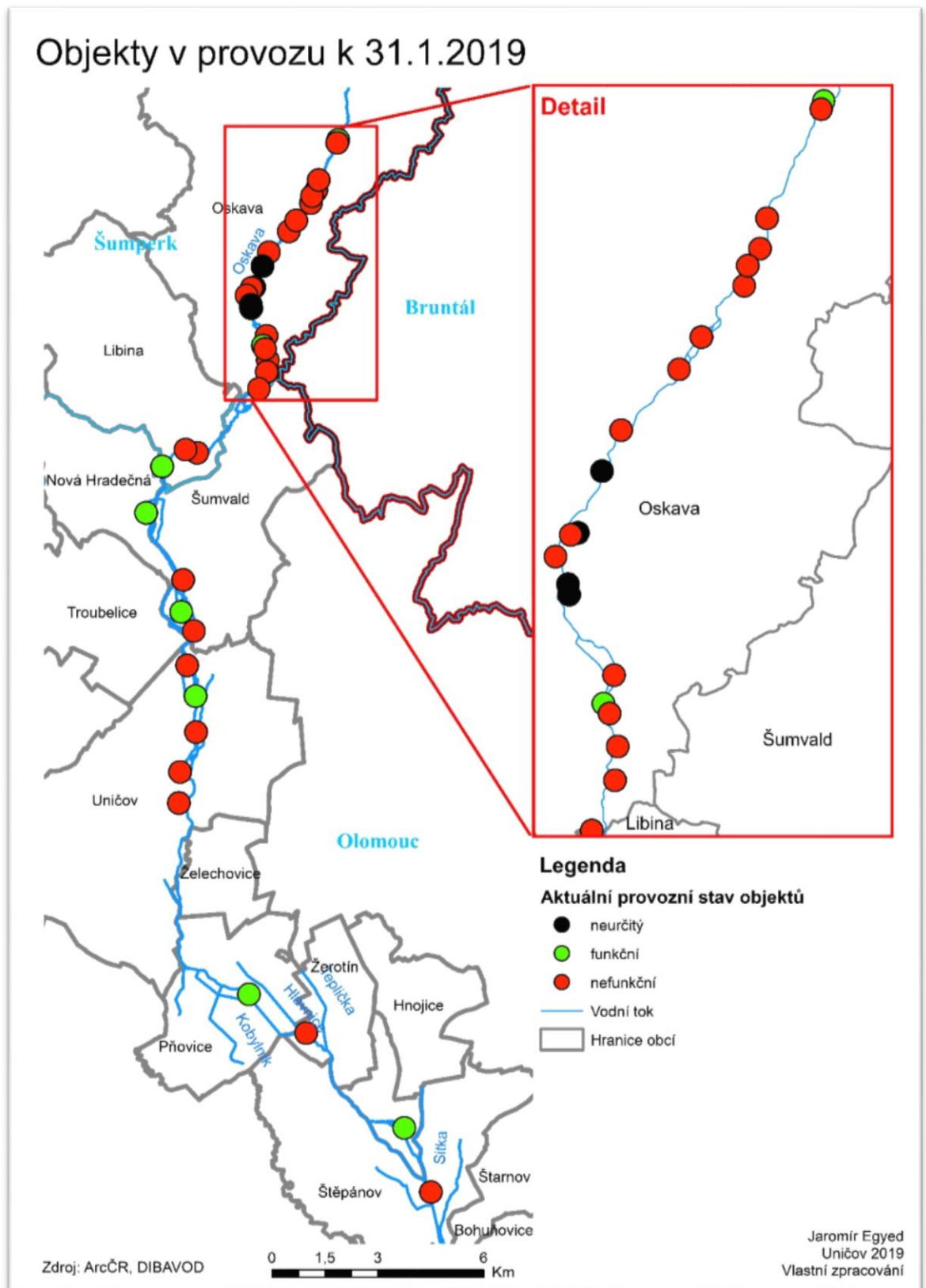
Mapa č. 3: Mapa území s podkladovou vrstvou typu půd CENIA (Zdroj: Geoportal.gov.cz, ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování v ArcMap 10.4)

Původní provozy dle SaMVDRČ k roku 1930

Mapa č. 4: Původní provozy podle SaMVDRČ, jak jsou zapsány v roce 1933 (pozn. všechny rybníky vznikly později. zdroj: ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování)

Objekty v provozu k 31.1.2019

Mapa č. 5: Aktuální status funkčních objektů dle terénního průzkumu vzhledem k vodnímu pohonu (zdroj: ArcČR, DIBAVOD, vlastní zpracování)

3.2a Hydrologická charakteristika

Příl. č. 1: Voda v parku v dubnu 2006, v pozadí retenční dvojrybník v parku. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 2: Plné koryto za odbočkou z městského parku, kde už je navýšena břehová hráz, duben 2006. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Přil. č. 3: Pohled na Oskavu, před odbočkou z parku, kde hráz není příliš vyvýšena, v pozadí rodinné domky v ulici U Oskavy. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Přil. č. 4: Prostor před tzv. Kolibou zaplaven vodou. (poskytnul Karel Stupka, Uničov, 2019)

Příl. č. 5: Plné koryto řeky Oskavy při jarních deštích a tání z 2.4.2006 (poskytnul Lukáš Střelec, Uničov, 2019)

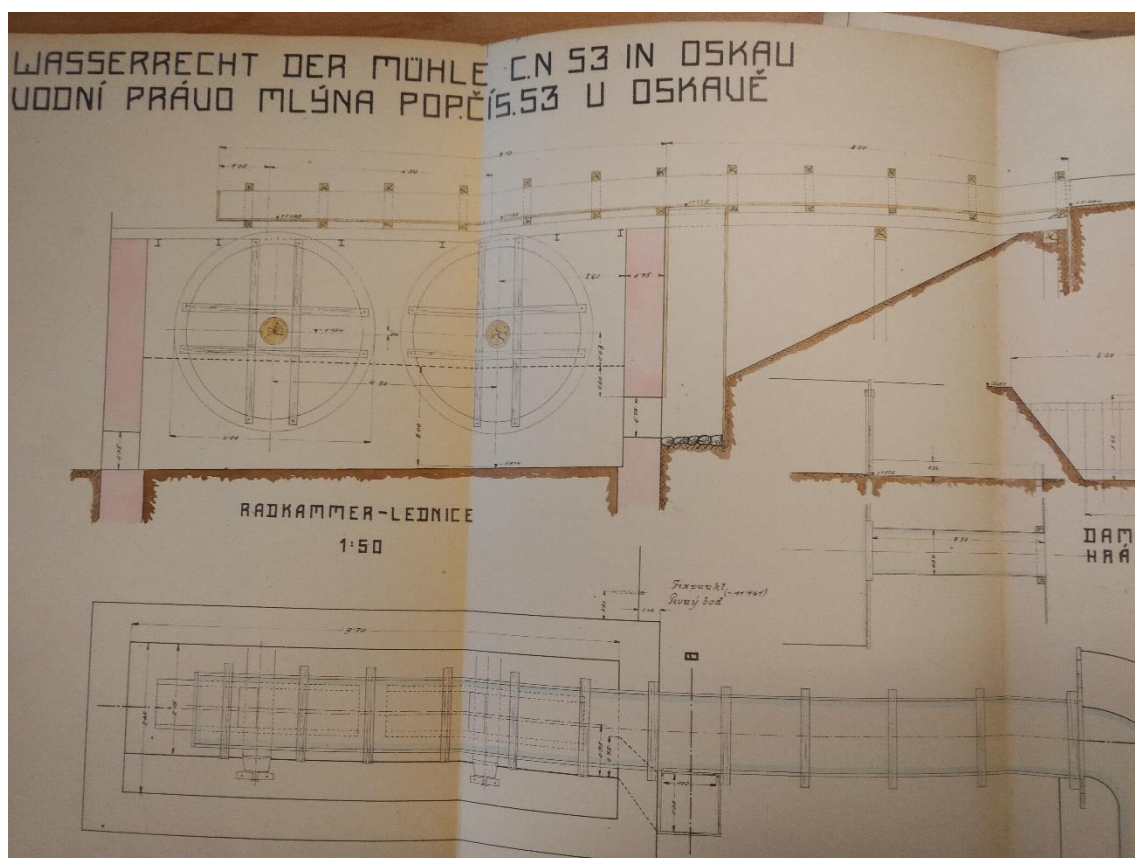

Příl. č. 6: Kanál umělého toku Třetí vody v CHKO Litovelské Pomoraví (Tři dvory, 2019)

Příl. č. 7: Směr přítoku od Oskavy, jestli je voda tekoucí nebylo znatelné (Tři Dvory, 2019)

4.1a Oskava č.p.53

Příl. č. 8: Plán pohonu mlýny č.p.53 někdy ze 30 let 20. stol. (ZAvO-SOKAŠ, vh 357/2, 1927)

V Oskavě, dne 16. října 1934.

V y č í t a l o v á Hilda,
mlýn čís. 53 v Oskavě,
žádost o zápis vodního práva do
nové vodní knihy.

O k r e s n í m u ú ř a d u

ve Š t e r n b e r k u .

Podle úředního výpisu z pozemkové knihy
je podepsaná Hilda Linhartová provdaná V y č í t a l o v á, ma-
jitelkou mlýna čís. 53 v O s k a v ě .

S tímto mlýnem je též spojeno vodní prá-
vo.

Podepsaná žádá tímto zdvořile, aby podle
tamních vodoprávních spisů dřívějšího majitele byl proveden zá-
pis vodního práva do nové vodní knihy ve smyslu vl. nař. čís.
160/1925 sb. z. a nař.

S veškerou úctou :

1 výpis z pozemkové
knihy .

Hilde Vyčítal

5.

Užitkový spád l. j. výškový rozdíl mezi vodní hladinou horního a hladinou spodního náhonu činí 4,90 m.

Kopruální mužíslvi použili vody jest 350 lit./sek.

Výkon vodní síly měří 12 HP.

V mlýně jsou umístěny: 1 loupačka, 2 valcové stolice, 1 špolovník, 1 dynamo pro osvětlení mlýna a některé jiné menší pomocné stroje. Náhradní motor není v mlýně zálohový.

e/. Tvar a poloha říčního bedu:

Starý ham, který byl v roce 1884 u mlýna podle protokolů okresního hejlmanského v Lilevli ze dne 8./4. 1884 osazen, ušel při technickém zmeření vodního díla v roce 1927 ušel a byl proto civilním inženýrem opatřen na budově mlýna nový říční bed, na který jsou výšky vodního díla vztaženy. Tento říční bed jest 22 cm dlouhý a 2 cm silný železný hřík, který byl zapuštěn do zdi mlýnské budovy tak, že jeho ~~5~~ silná hlava vyčnívá asi 5 cm ze zdi. Hřík zakrácen ve zdi bednice a lo 50 cm od pravého rohu a jest 4,10 m pod okrajem stěchy.

Výškový rozdíl mezi novým říčním u mlýna a starým hamem u jeku činí 11,461 m o kterém výšku ~~jest~~ říční mlýna níže nežli ham u jeku.

Příl. č. 10: Jediná archivní zmínka o existenci objektu před 20. stol. (ZAvO-SOKAŠ, vh 357/1, 1936)

Místní národní výbor

O s k a v a

Voda 1139/87-Dv-235 Ing. Dvořák 22.10.1987

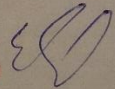
Žádost o zrušení vodního náhonu

ONV v Šumperku, odbor VLHZ po ^{místním} ~~ústním~~ šetření vám k vaší žádosti ze dne 14.4.1987 týkající se zrušení vodního náhonu na parc.č. 870 v k.ú. Oskava sděluje následující :-

- se zrušením náhonu odbor VLHZ nesouhlasí
- vodní dílo, -náhon včetně pásu nápusního zařízení musí být uveden do neškodného stavu - nikoliv zrušen
- na vtoku bude technickým opatřením /uzamčením/zabráněno nevhodné manipulaci s hradicím objektem a bude v náhonu ponechán minimální neškodný průtok.
- Ve spolupráci s ONV odb.dopravy dořešit opravu padající opěrné zdi u křížení náhonu s komunikací.

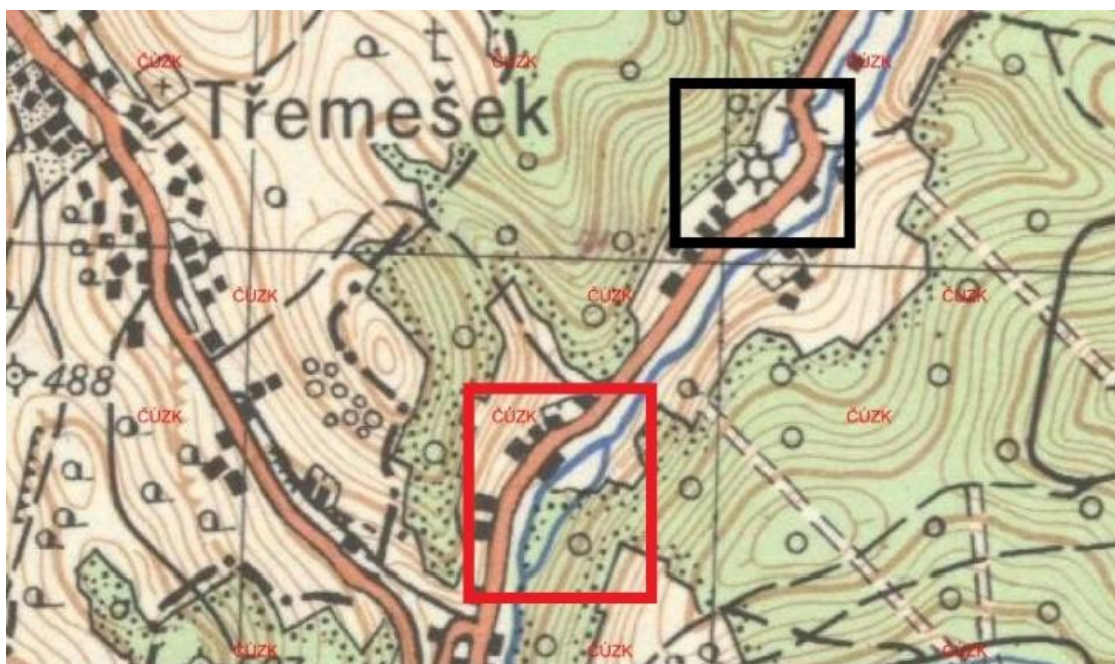
Vedoucí odboru VLHZ :
Ing. Martin D r á b e k

OKRESNÍ NÁRODNÍ VÝBOR ŠUMPERK
odbor vodního a lesního hospodářství
a zemědělství

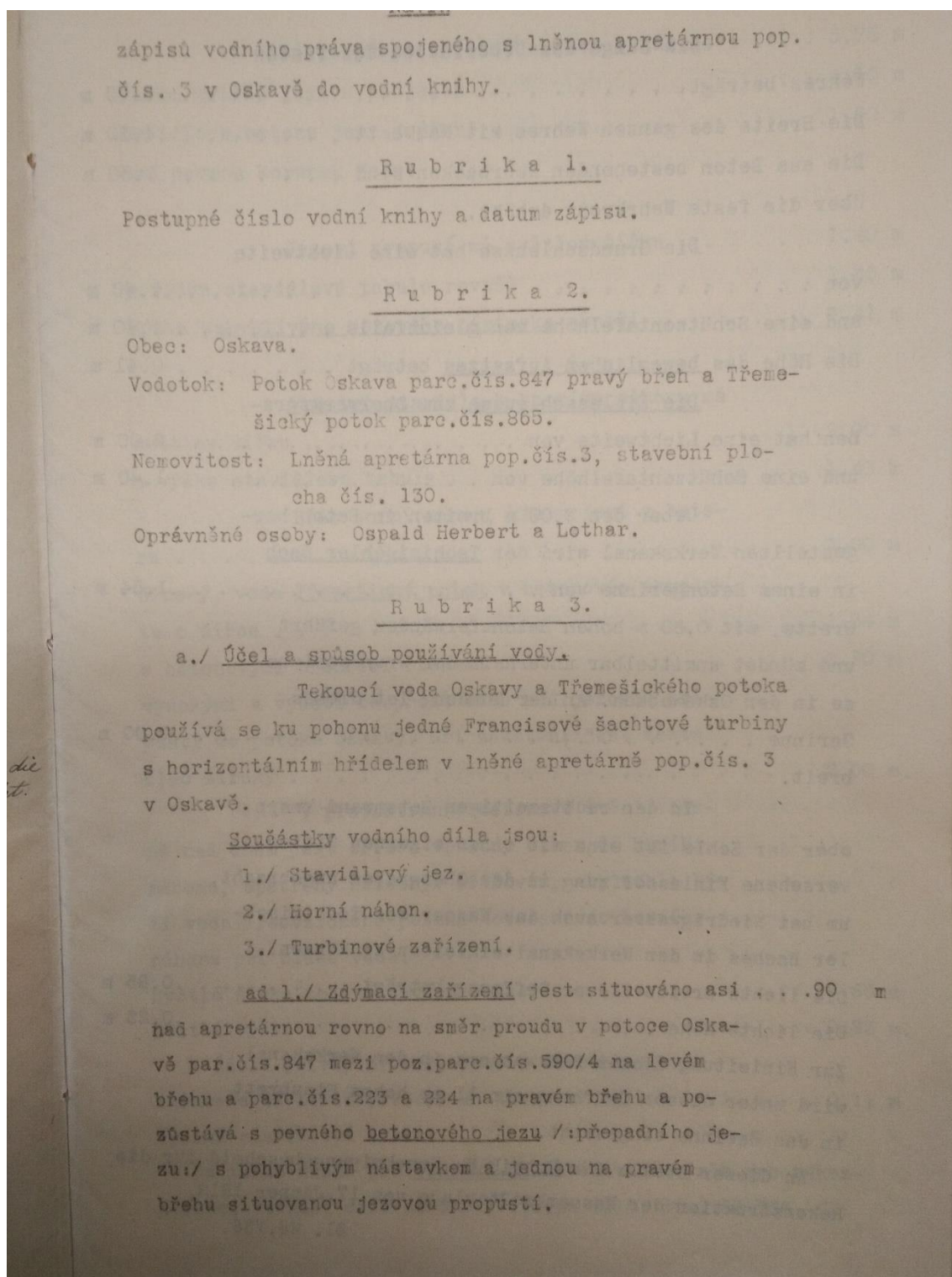
Příl. č. 11: Vyjádření ONV ohledně zakonzervování náhonu k č.p. 53 (ZAvO-SOKAŠ, vh 1617/44, 1987)

4.2a Oskava č.p. 157 (47)

Příl. č. 12: Červeně označená pozice č.p. 47, výše černě značka mlýna č.p. 53, Topografické mapy v systému S-1952 z let 1955 (dostupné na: <https://archivnimapy.cuzk.cz>)

4.3a Oskava č.p. 3 a 7

Příl. č. 13: Zmíněná apretárna v dokumentaci k úpravě vodního náhonu k objektu č. 3 (ZaVO-SOKAŠ, vh 351/1, 1931)

Seznam obsahu.
Inhaltsverzeichnis.

- A./ Sbírka listin - Urkundensammlung.
- 1./ Výtah z vodní knihy. - Auszug aus dem Wasserbuche.
- 2./ Zahamování ze dne 24./IX. 1890.
Abheimung vom
- 3./ Stavební protokol stran vystavby vodního díla ze dne 16.XII.1911.
Bauprotokoll betreffend den Ausbau der Wasserkraft vom
- 4./ Uživací výměr pro vodní zařízení ze dne čís. 17.L1912. 34.736.
Benützungskonsens für die Wasseranlagen vom Zl.
- 5./ Stavební popis turbinové zařízení ze dne 5.XI.1911.
Baubeschreibung der Turbinenanlage vom
- B./ Sbírka plánů. - Plänesammlung.
- 1./ Situace vodního díla - Situation des Wasserwerkes.
- 2./ Zdýmací zařízení - Wehranlage.
- 3./ Turbinové zařízení - Turbinenanlage.
- C./ Návrh zápisů do vodní knihy
Entwurf der Eintragungen in das Wasserbuch.

V Uničově, v říjnu 1931.
Mähr. Neustadt, im Oktober

Příl. č. 14: Přední strana kartonu k úpravě náhonu k turbíně se zmínkou existence objektu a turbíny (ZAVO-SOKAŠ, vř. 351/1, 1931)

4.5a Oskava č.p. 12

Užívání se povoluje na základě zdejšího výnosu
ze dne 28.V.1927 čís.14344.

Die Benützung wird zufolge des h.o.Erlasses vom 28.V.1927
Zl.14344 bewilligt.

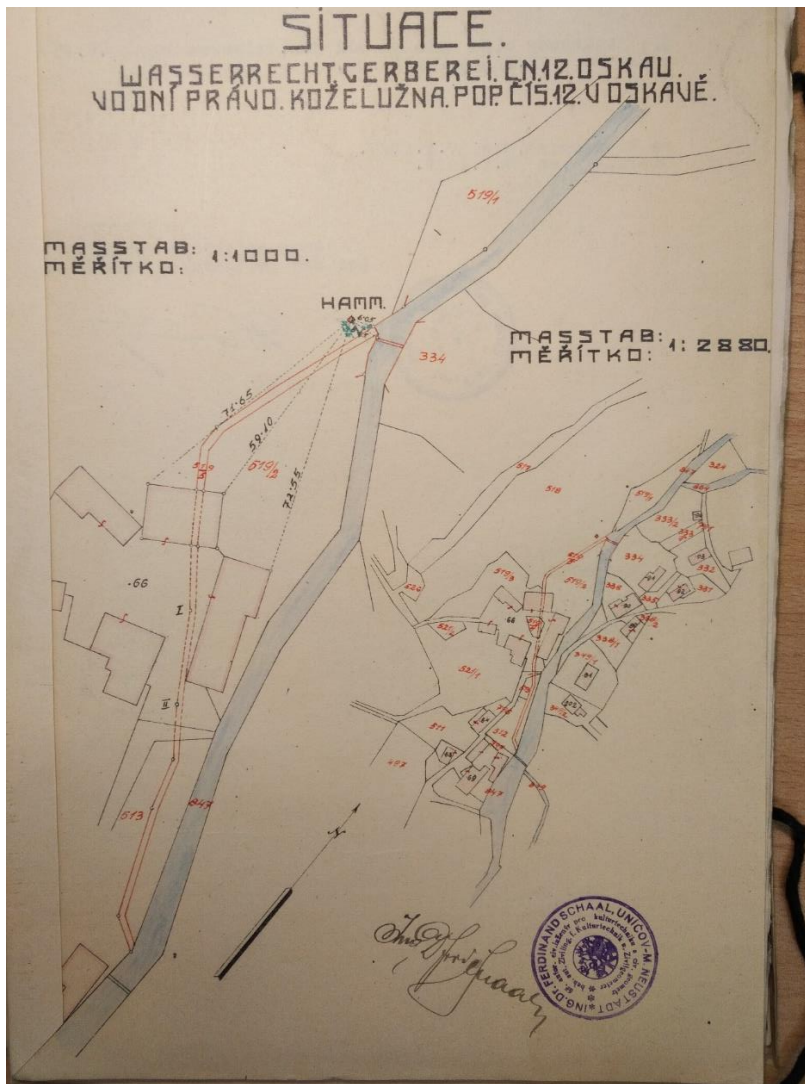
Ve Šternberku, dne 27.V.1927.
Sternberg, am 27.V.1927.

Rada politické správy:
Rat der politischen Verwaltung:

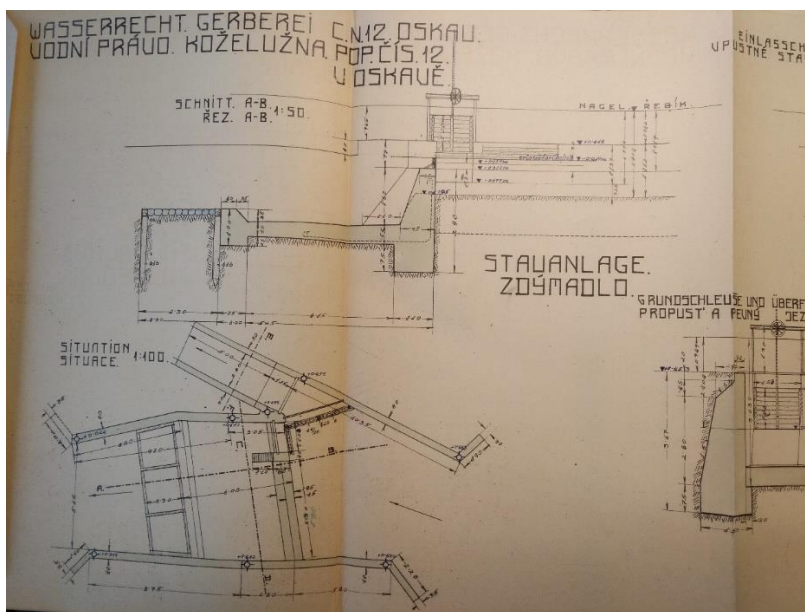

J. Pávek

Příl. č. 15: Poslední strana protokolu o zápisu do vodní knihy objektu č.p. 12 (ZAvO-SOKAŠ, vh 353/4, 1927)

Přil. č. 16: Katastrální plán s vyznačeným náhonem k č.p. 12 (ZAvO-SOKaŠ, vh 353/4, 1927)

Přil. č. 17: Nákras zdýmacího zařízení k objektu č.p. 12 (ZAvO-SOaŠ, vh 353/4, 2018)

Příl. č. 18: Předpokládaná vpusť vodního náhonu k č.p. 12 (Oskava, 2019)

Příl. č. 19: Rybníček, který dle všeho sloužil jako „pračka“ a zásobárna vody pro kádě (Oskava, 2019)

4.6a Oskava č.p. 35/36

Z á z n a m

SOKA INSPEKCE

o kontrole, provedené na základě telefonického hlášení předsedy MO ČSRS Uničov s. Radocha v závodě Moravolen v Oskavě dne 23.4.1968.

Kontrola byla provedena ve 13,15 hod. u vyústění kanálu pod závodem Moravolen do potoka Oskavy pod mostem u závodu. Z kanálu vytékala modře zbarvená chlorem páchnoucí voda, která barvila vodní tok ještě v délce 50 m při levém břehu, kde všude byly vzaty vzorky vod podle pokynu referenta s. Kašpara z VHZL ONV. Třetí vzorek nezávadné vody byl vzat nad výtokem tohoto odpadu nad mostem.

Nato společně s vedoucím závodu, vodohospodářem a chemikem závodu prošel jsem v závodě zařízení na čištění vody, přičemž jsem zjistil, že obě nádrže byly plné - v usazovací nádrži byla voda do hněliv přes komory koksových filtrů, které byly úplně na suchu, ale přímo s částí havrčovou stružkou do kanálu pod silnici a do potoka a s částí potrubím do čerací nádrže, vybudované na louce za potokem.

Zástupci závodu uváděli, že filtry vyřadili proto, že se v nich koksové vložky zanášely a ona část odpadu, vypouštěná přímo do potoka nemůže být odvedena potrubím pro konečnou fázi čištění proto, že v důsledku zvýšení výroby vybudované potrubí nestačí všechnu vodu odpadovou odvést.

Vybudování dalšího potrubí na odvedení veškerého odpadu do nádrže na louce za potokem naráží na to, že toto potrubí je úzkoprofilovým zbožím.

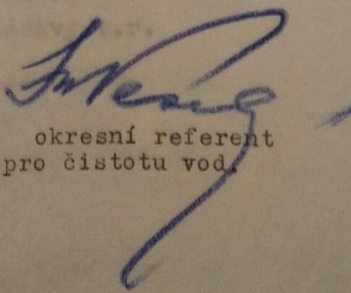
Na louce za potokem je systém nádrží nedokončený, neboť je tam v provozu jen jedna nádrž. Voda, která z ní vytékala byla podstatně již méně zbarvená - měla jen slabý modrý nádech, který se v ústí potoka úplně ztrácel.

Podle mého názoru je nutné, aby systém obou těchto nádrží byl urychleně dobudován a aby do nich byla svedena veškerá odpadová voda ze závodu.

Že se tak nestalo již dříve, odůvodňuje vedoucí tým, že veškeré práce toho druhu si provádějí sami vlastními lidmi v době dovolené a museli se nejdříve postarat o naléhavější práce související s havarijním stavem budovy, kde prý hrozilo zřícení střechy.

Vedoucí závodu projevil ochotu sejít se s MO ČSRS, aby se všechny diference, které se vyskytly, projednaly a aby nedocházelo k dalším. Uvítal by pozvání na tuto schůzi.

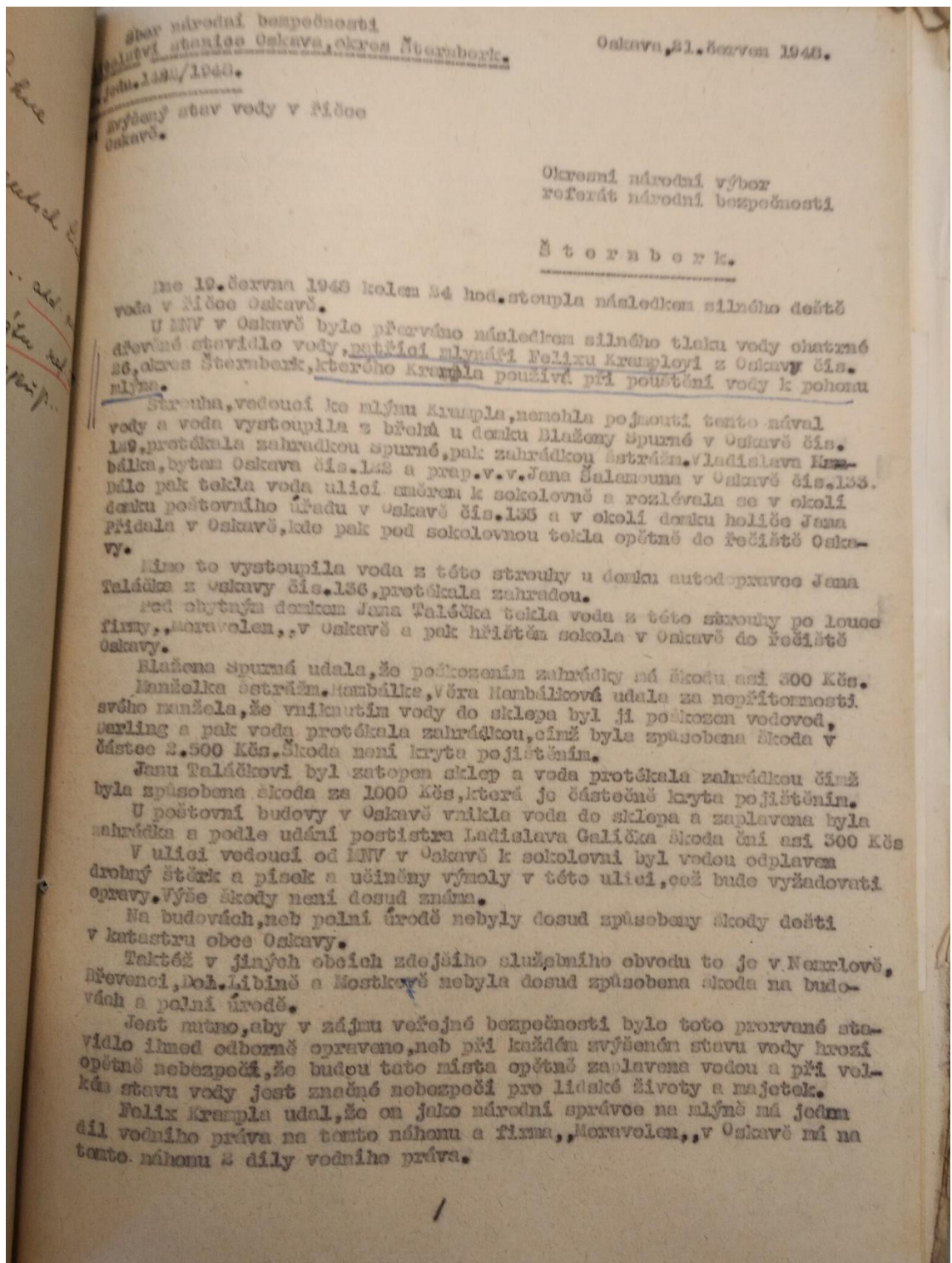
V Šumperku dne 23.4. 1968.

okresní referent
pro čistotu vod

PS. Vzorky vod byly předány ONV, odboru VHZL s. Kašparovi.

Příl. č. 20: Záznam o kontrole v závodě Moravolen z roku 1968 (ZAVO-SOKAŠ, vh 555/8, 1968)

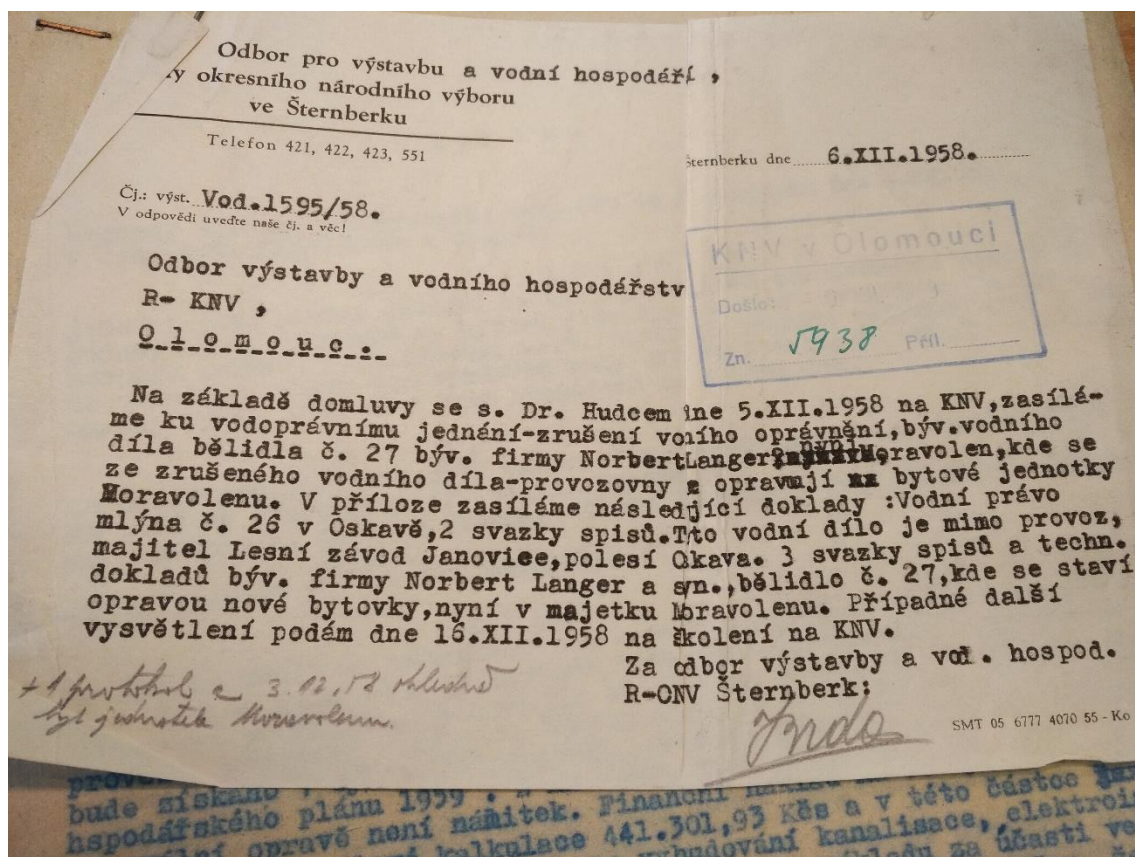
4.7a Oskava č.p. 26

Příl., č. 21: Přepis protokolu o škodách způsobených přívalovým deštěm z roku 1948 (ZAVO-SOKAŠ, vh 354/2, 1948)

Příl. č. 22: Jez do výšky přibližně jednoho metru připomíná jen říční práh (Oskava, 2019)

Příl. č. 23: Žádost na zrušení vodního práva č.p. 27 z roku 1958 (ZAvO-SOKAŠ, vh 354/2, 1958)

5.1a Nemrlov č.p. 18 a 26

Čís.10.076

O p i s .

P r o t o k o l

sepsaný 11.dubna 1928 od okresní správy politické ve Šternberku
v obci Nemrlově.

P ř e d m ě t e m

jest komisionální šetření, nařízené výnosem okresní správy politické
ve Šternberku ze dne 22./3.1928 čis.4994, za účelem živnostensko-
právní kolaudace mlýnu Františka Hartela v Nemrlově, jakož i vodo-
právní schválení vodních zařízení, které přestavěl v r.1923.

P ř í t o m n í :

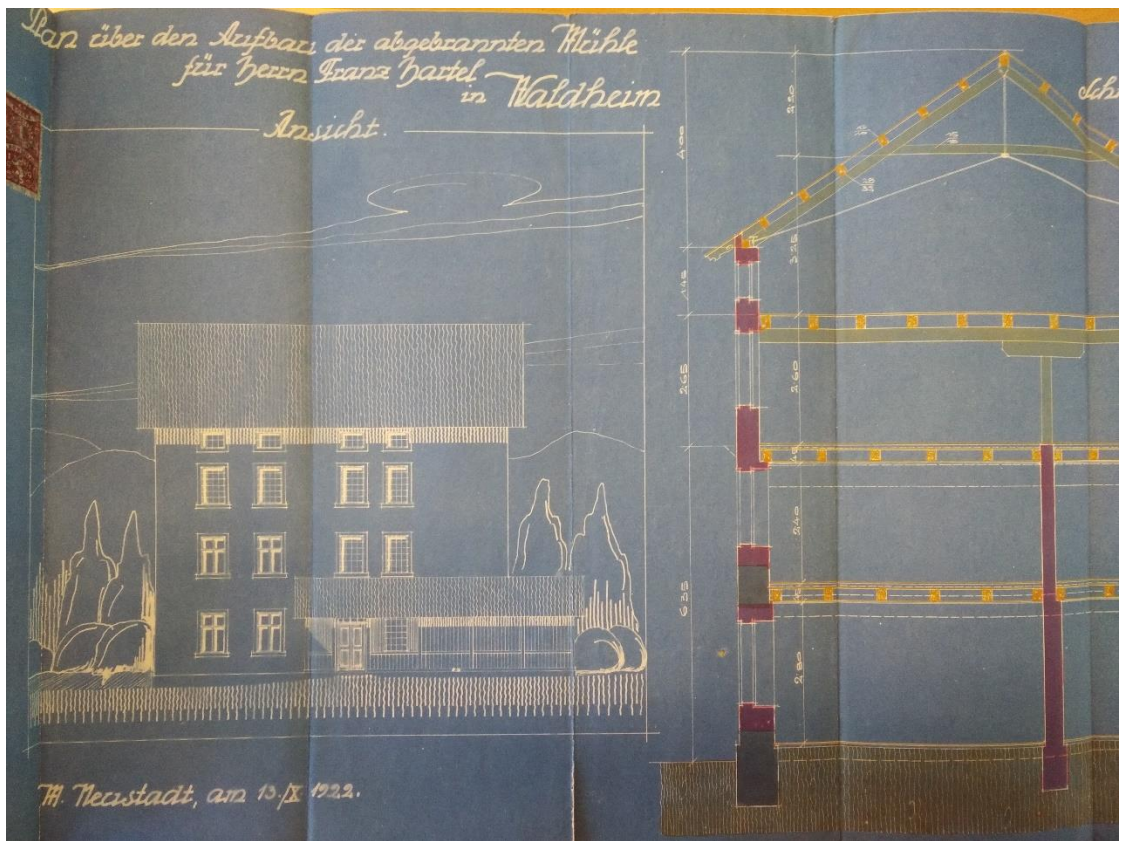
Úřední osoby:	Strany:
1) Dr.Frey, vrch.komisař p.spr.	1) Zigmund Frant., horní mlynář v Oskavě č.26
2) Inž Scherb, tech.vrch.r.	2) Skop Petr, soused, Nemrlov 17 a zástupce fy Norb.Langer u.Söhne
	3) Frömmelová Emilie, sousedka č.16
	4) Frant.Hartel, žadatel
	5) Hugo Weigel, zást.obce
	6) Ing.Schaal, projektant.

N á l e z :

(Příloha B)

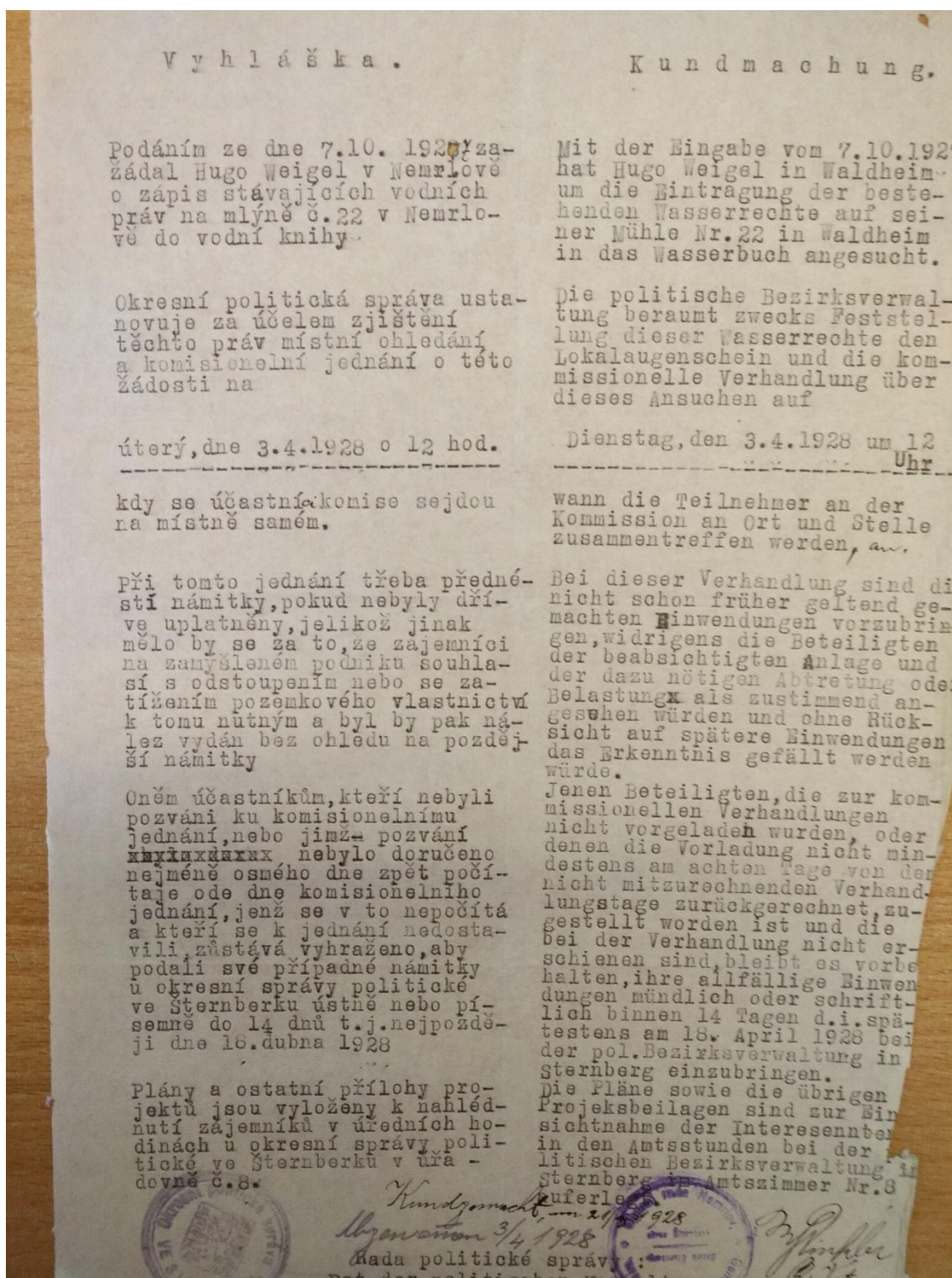
* Před komorou přechází horní náhon v betonový šlab s vybetonovaným
dnem, který jest 10.75^m dlouhý, 1.92 m široký a 0.68 hluboký.
za komorou pro vodní kolo stéká voda sloupcí k dolnímu mlýnu
do srovnání 160^{cm} m dlouhého náhonu a asi 35 m nad zplavením mlýna
č.22. v Nemrlově vlevo se opět do Pskavy. Sblu náhon vede přes parcelu
č.242 / veřejný statek / a tvoří nepravidelný v terénu zavázaný šlab.
Šířka dna obou s^í asi 150^{cm}.

Příl. č. 24: Protokolový opis žádosti o kolaudaci č.p. 18 v Nemrlově (ZAVO-SOKAŠ, vh 357/8, 1928)

Přil. č. 25: Technická skica objektu mlýna č.p. 18 (ZAvO-SOKAŠ, vh 357/8, 1928)

5.2a Nemrlav č.p. 22

Pril. č. 26: Archivní zmínka objektu č.p. 22 ještě v majetku H. Weigela z roku 1927 (ZAVO-SOKAŠ, vh 356/3, 1927)

Příl. č. 27: Jen mírně zvýšený terén v přilehlé zahradě kudy vedl původně náhon (Oskava, 2019)

Příl. č. 28: Předpokládaná lokalita náhonu a strojovny (Oskava, 2019)

7.1a Dolní Libina č.p. 1

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR LIBINA okr. Šumperk

PSČ 788 05

s. Jančík Josef
Libina 2

č. j. 327/89 V Libině dne 14.3.1989

Věc: Žádost o změnu lokality

Na základě rozhodnutí rady MNV ze dne 13.3.1989 Vám sdělují, že rada MNV souhlasí se změnou lokality pro výstavbu MVE a to na parcele č. 113/3 s tím, že odběr vody bude brán z náhonu p. č. 970. Podmínkou tohoto souhlasu je, že před započatím prací předložíte na MNV stavební povolení a zajistíte dostatečný biologický průtok.

ing. Ondrášek Karel
ved. HSO
MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR
V LIBINĚ
okr. Šumperk
Hospodářsko-organizační odbor

Vytlačuje tel.

mtz 15 81 č. 6

Příl. č. 29: Rozhodnutí ONV o povolení stavby MVE v Dolní Libině (ZAvO-SOKAŠ, vh 304/10, 1989)

Příl. č. 31: Aktuální podoba náhonu na okraji pozemku objektu č.p. 10 (Dolní Libina, 2019)

8.1a Nová Hradečná (Hradec) č.p. 30

Místní Nár. výbor v Hradečné.
Na okresní správní komisi ve Šternberku.
Věc: Hlášení mlýnů a pekáren.

Na Vaš přípis ze dne 17.7.1945. ohledně nahore jmenované věci Vám odpovídáme a udáváme seznam mlýna v Hradci.

1. Bývalý majitel----- Herbert a Hermína Langer Hradec č. 30.
2. Národ. správce----- Alois šimon Veletiny č. 111.
3. Tento podnikatel se zabývá mletím smíšeným.
4. Kapacita: Ve 24 hod. 4000 kg Teto podnik má 4 válcové stolice těchto rozměrů.

1./	700/	300	jednoduchá
2./	600/	300	dvojitá
3./	700/	220	jednoduchá
4./	600/	300	-,,-
5. Druh pohonu: Vodní pohon 30 PS a Díslův motor 16 PS
6. po dobu války byl podnik v provozu a pracuje dál.
7. V tomto mlýně semílaly tyto obce: Troubelice, Piskov, Lipinka Hradečná, Hradec.

Hradečná dne 20.7.1945.

Příl. č. 33: Náhon vypadá velmi idylicky, je však už na první pohled značně zanesen (Nová Hradečná, 2019)

Příl. č. 34: Přepad a hlavní stavidlo náhonu je po letech služby v horším technickém stavu (Nová Hradečná, 2019)

Přil. č. 35: Technický stav stěn náhonu odpovídá jeho stáří, kvalitní beton však stále odolává (Nová Hradečná, 2019)

9.1a Šumvald č.p. 1

JAN KOUŘIL,
VÁLCOVÝ MLÝN — ŠUMVALD U UNIČOVA.

V Šumvaldě 7.června 192³⁵

O b e c n í r a d ě

v Š u m v a l d ě .
=====

Podepsaný Jan Kouřil, mlynář v Šumvaldě u Uničova čis.47 žádá o komisionelní jednání ohledně zřízení vodního cejchu, při jeho spláv na Truskách. Vodní cejch umístěn bude na levém břehu místního potoka parcelním čísle 1077 veřejný statek.

Podepsaný žádá zdvořile, aby stavební místní komise věc na místě samém shlédla a protokolárně projednala.

S veškerou úctou:ce

1.příloha plánek.

Jan Kouřil

Příl. č. 36: Žádost Jana Kouřila o cejch na jez k náhonu na mlýn č.p. 1 (ZavO-SOKaO, Š1-95, inv. č. 144, sign VIII/5, 1935)

Přil. č. 37: Ve zdi objektu jasně patrné dva vstupy pro hřidele (Šumvald, 2019)

Přil. č. 38: V objektu se nachází i původní mlýnské kameny (Šumvald, 2019)

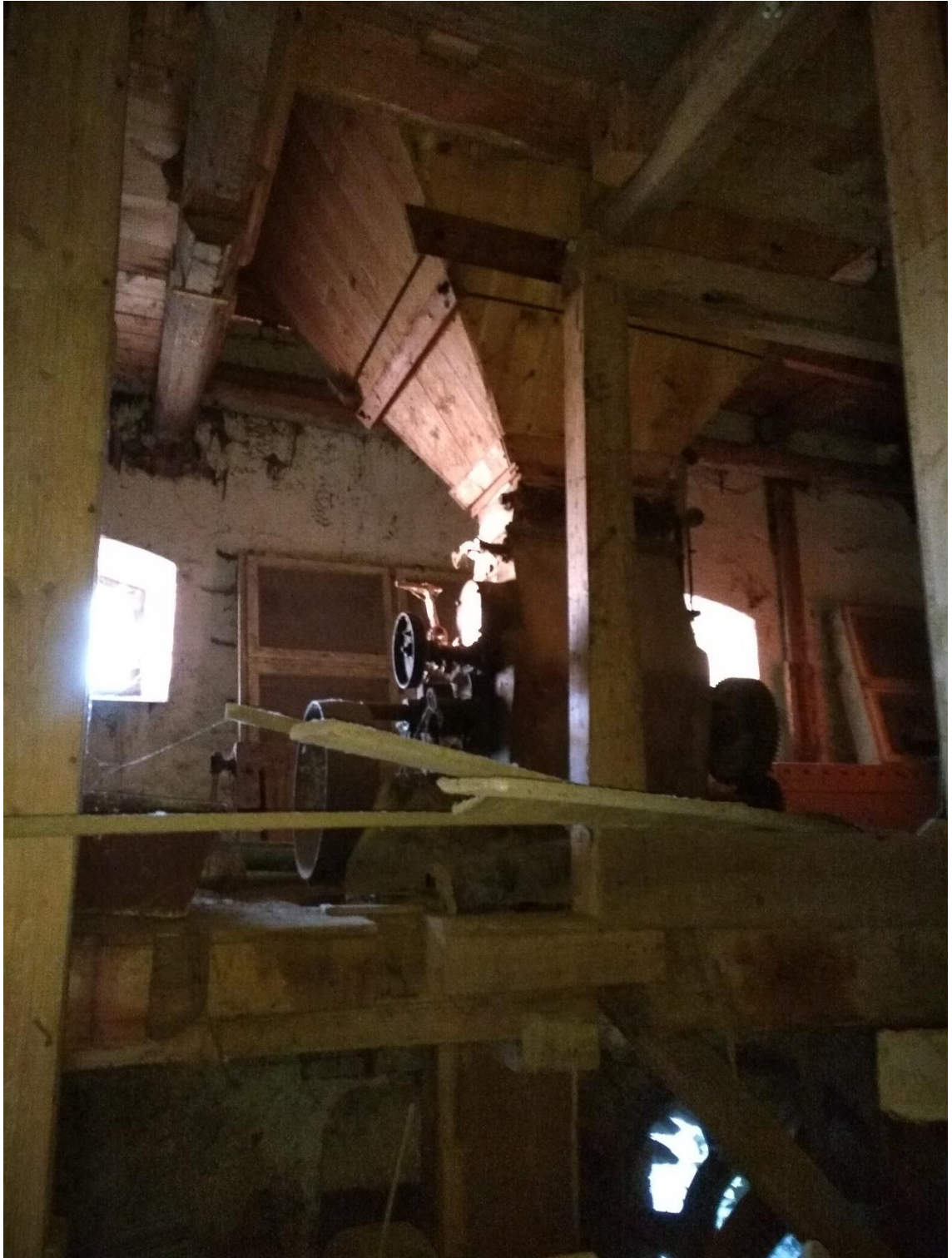
Příl. č. 39: Přepad vody, kudy pravděpodobně původně vedly vantroky pro hnání vody na dvě vodní kola (Šumvald, 2019)

Přil. č. 40: Jedno z pozůstalých soukolí, sloužící k pohonu mlýnské stolice (Šumvald, 2019)

Přil. č. 41: Mlynářská válcová stolice pro mletí obilí, v horní části patrný násypník (Šumvald, 2019)

Přil. č. 42: Druhá válcová stolice ještě na původním místě i s násypníkem (Šumvald, 2019)

Příl. č. 43: Prostor jako takový je používán jako skladové prostory, prostor však trpí vysokou vlhkostí (Šumvald, 2019)

9.2a Šumvald č.p. 152

STÁTNÍ RYBÁŘSTVÍ V PŘEROVĚ, NÁRODNÍ PODNIK

TELEFON 2671

Tit.

Místní národní výbor

M. N. V. v Šumvaldě
u Uničova - okres Šternberk
Dokl.: 12 III, 1954 19
Č. j. 739 Příl. :-
Vyřazeno: 17. 3. 1954.

Š u m v a l d u Uničova

Vaše zpráva značky

ze dne

Naše značka

11. 3. 54.

Přerov,

VEC: Šumvald u Uničova,

Ing. Ro/k. 874/54

Škodova 5

okres Šternberk,

obnova rybníka, náhradní pozemky

Státní rybářství, n.p., v Přerově
hodlá v roce 1955 provést obnovu rybníka v
Šumvaldě, o kres Šternberk u Oskavy ve výměře
asi 2 ha. Žádáme Vás, abyste nám zajistili
náhradní pozemky pro obnovu rybníka ve výměře
asi 2 ha.

S pozdravem

Ve schůzi rady dne 17. 3. 54 Míru a budování zdar !
usneseno přidělití lokality
u Hradce o výměře 1,50 ha
kterou má najatou zemědělec
z Hradce.

Státní rybářství
v Přerově

Státní banka čs., pobočka Přerov, č. účtu 17236

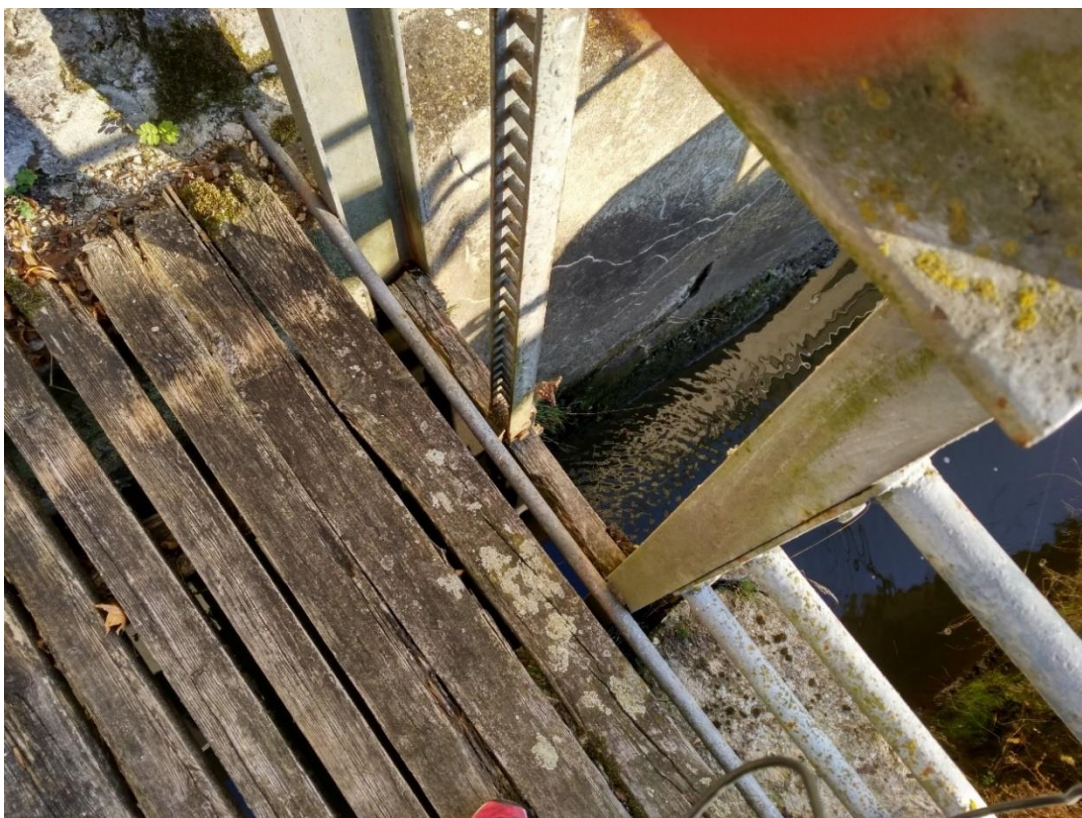
SMT 03

Příl. č. 44: Informace SRvP o obnově rybníční soustavy v Šumvaldě (ZavO-SOKaO, ŠI-95, inv. č. 144, sign VIII/5, 1954)

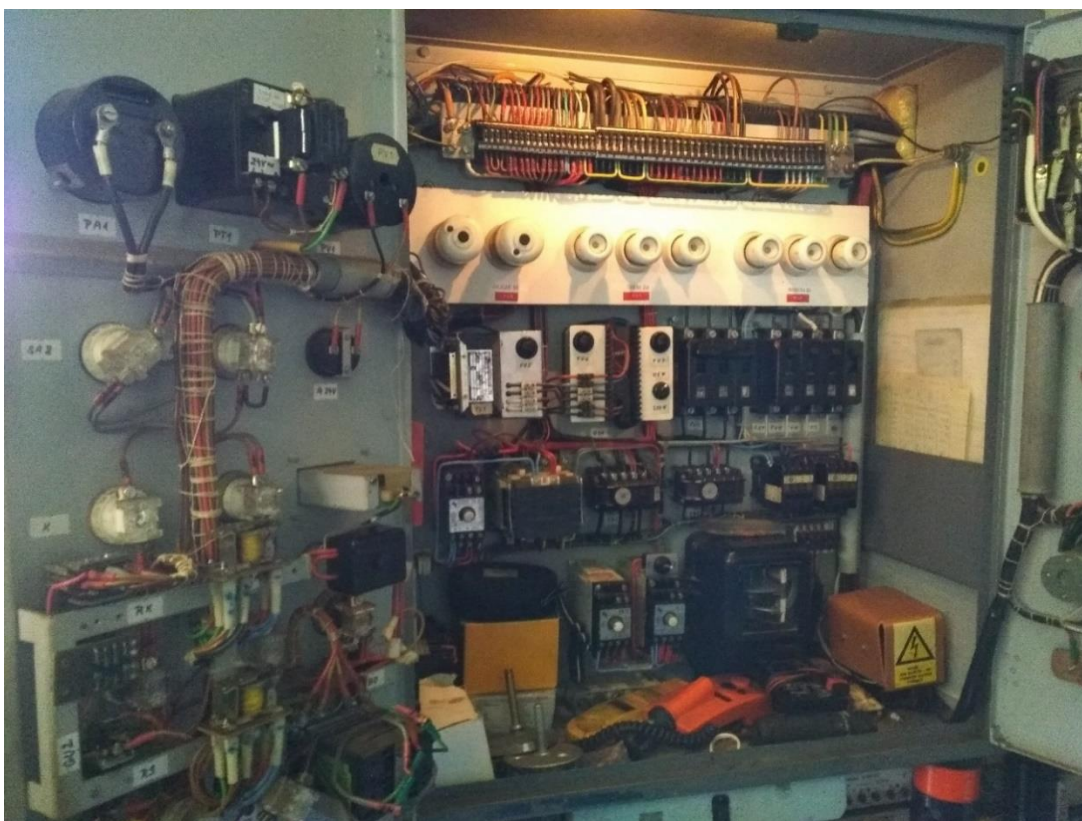

Přil. č. 45: Pozůstatek spojky náhonu k Pliškově mlýnu (Šumvald, 2019)

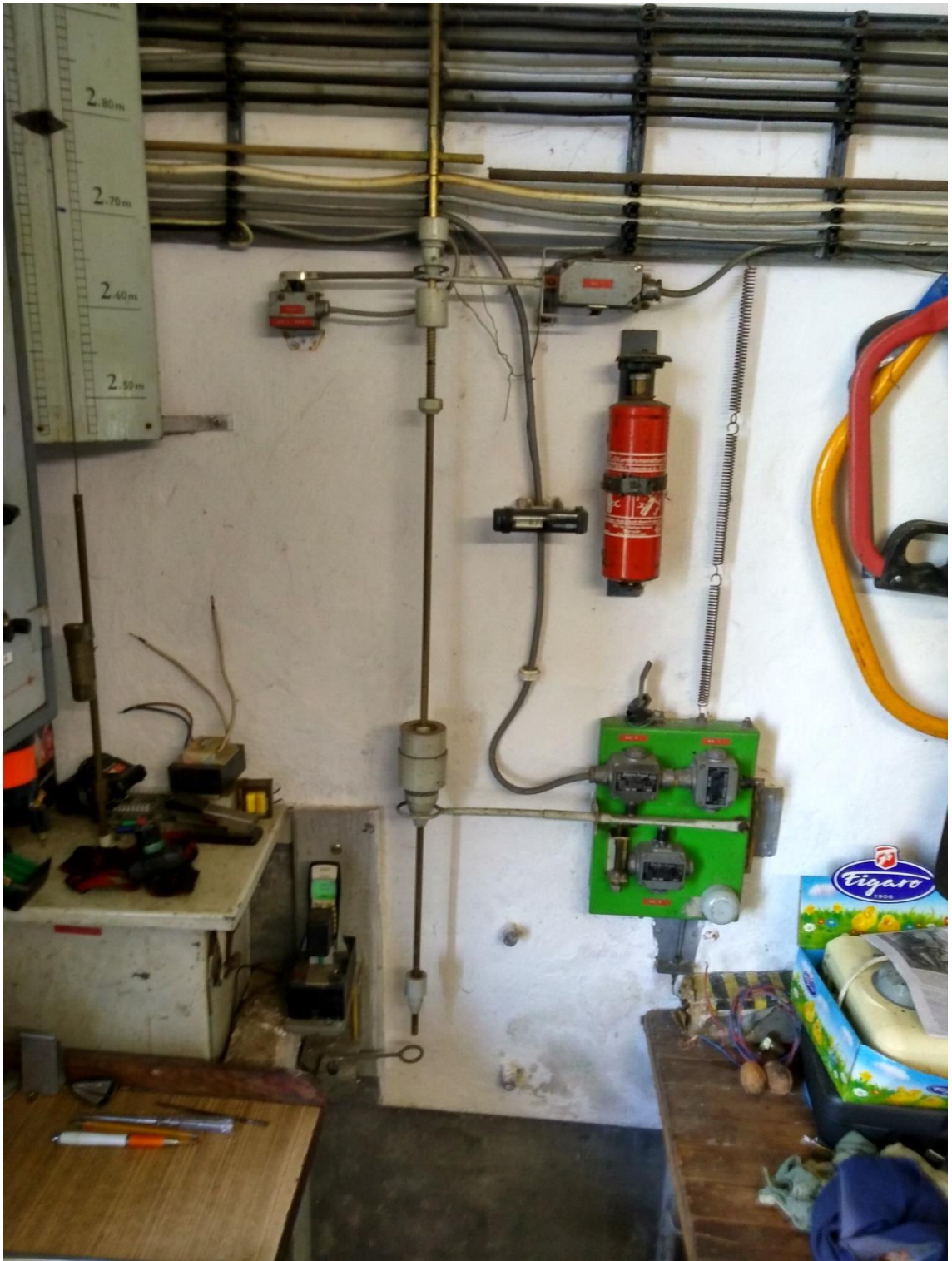
10.2a Nová Dědina č.p. 21

Příl. č. 46: Výška jezu přesahuje 2 metry mezi hladinami vody (Nová Dědiny, 2019)

Příl. č. 47: Vlastnoručně sestavená řídicí elektronika MVE, samozřejmě zkontrolována společností ČEZ (Nová Dědiny, 2019)

Příl. č. 48: Automatiku zajišťuje sestava plováků a spínačů reagující na výšku hladiny vody v prostoru turbíny (Nová Dědiny, 2019)

Přil. č. 49: I wattmetr je ručně sestrojen (Nová Dědiny, 2019)

11.1a Uničov č.p. 13

Přil. č. 51: Pravděpodobně servisní vstup k soustrojí, bez dochovaných plánů bohužel nejde doložit (Uničov, 2019)

Příl. č. 52: Náhon v této lokalitě je silně neudržován a zanesen (Uničov, 2019)

11.3a Uničov č.p. 2

Přil. č. 53: Pohlednice s pohledem od rybníka na centrum města z Olomoucké ulice přibližně na začátku 20. století. (Soukromí archiv, 2019)

12.1a Pňovice č.p. 30

Okresní národní výbor ve Šternberku.

Zn.: 512-5/9-1950-VIII. Ve Šternberku dne 5.9.1950.

Pan-í

Alfons Ruprecht

Pňovice

Živnost v klidu.

Okresní národní výbor ve Šternberku bere na vědomí Vaše oznámení ze dne 1.9.1950 . .1948, že ponecháváte svou živnost , kterou provozujete v Pňovicích na základě živnostenského listu vydaného zdejší úřadem dne 5.6.1942 pod číslem-značkou 6860 na neurčito do klidu. Živnostenský list sem do 8 d n ů vraťte.

Současně se upozorňujete, že nebude-li opětý provoz živnosti zahájen nejpozději do 6 měsíců, t.j. do 1.1.1951 . . .1949, zanikne Vaše živnost podle vlád.nař.čís.121/1943 Sb., § 1, a bude v živnostenském rejstříku vymazána.

Opětý zahájení provozu živnosti sem předem svého času oznámte. Váš živnostenský list zde zůstane zatím uložen a bude při zahájení provozu živnosti vrácen.

Referent ONV :
za: Koutný v.r.

1. ONV, finanční referát, zde,
2. Místní národní výbor Pňovice
3. Svaz čs. živnostnictva, úřadovna Šternberk,
4. Okresní národní pojišťovna Šternberk
ad 1 - 5 na vědomí.

Za referenta ONV :
Koutný v.r.

Příl. č. 54: Dokument se žádostí o přerušeni pečárenské činnosti Ed. Ruprechta (ZAvO-SOKaO, L1-94, inv. č. 125, sig.-VII/1, 1950)

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ • PRAHA 10-VINOHRADY, TRIDA WILHELMA PIECKA 98

ZN.: HE-324.7-30.10.63

REF.: Ing. Grunfeld

V PRAZE DNE 30. října 1963

V odpovědi se odvolajte na tuto značku

Místní národní výbor

Pňovice, okres Olomouc.

Věc: MNV Pňovice okr. Olomouc - stížnost na znečištění říčky Oskavy.

Místní národní výbor Pňovice.	
Došlo dne: 2. 11. 1963	402
číslo: _____	Pril: _____

Vaši stížnost na znečišťování říčky Oskavy odpadními vodami ze závodů v Uničově jsme přešetřili a vyžádali si podklady pro její posouzení. Podle rozborů vody prováděných okresním hygienikem v Olomouci je hlavním znečišťovatelem Oskavy výroba toruly v Uničově. Podle sdělení Sdružení podniků pro zdravotnickou výrobu má závod Farmakon Uničov vyhovující zařízení pro splašky z hygienických zařízení. Ostatní odpadní vody nejsou takové povahy, aby bylo třeba učinit zvláštní opatření a ani vodohosp. orgány toto nepožadovaly. Vzhledem k uvedenému jsme upozornili na Vaši stížnost ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství se žádostí o provedení patřičných opatření ve výrobě toruly v Uničově.

Vedoucí oddělení:
v z. Ing. Grunfeld v.r.

Za správnost vyhotovení:

Ludvík

Přil. č. 55: Zpráva o prošetření čistoty vody v řece Oskavě v Pňovicích (ZAvO-SOKaO, LI-94, inv. č. 146, sign VII/1, 1963)

13.1a Štěpánov – Liboš č.p. 39 (139)

Příl. č. 56: Výtok od soustrojí elektrárny za nižšího stavu vody (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 57: Pohled na náhon od mostu k mlýnu, břehy zpevňují vrby (Štěpánov-Liboš, 2019)

Příl. č. 58: Pohled z mostu na přepad, stavidlo a česle u MVE v Liboši (Štěpánov-Liboš, 2019)